

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Η'

(Άρθρο 40 παρ. 1 του Κ.τ.Β.)

Τρίτη 22 Οκτωβρίου 2019

ΘΕΜΑΤΑ

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Επικύρωση πρακτικών, σελ. 316
2. Ανακοινώνεται ότι τη συνεδρίαση παρακολουθούν ο πρώην Πρόεδρος της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ευρώπης, κ. Δημητριάδης, ο πρώην Υπουργός από την Πολωνία κ. Γιάτσεκ Κράρτσικ και ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Κωνσταντίνος Τασούλας, σελ. 282, 285
3. Ημερήσια Διάταξη:
Συζήτηση επί της έκτης θεματικής ενότητας των αναθεωρητέων διατάξεων (άρθρα 96 παράγραφος 5 και 101 Α του Συντάγματος), σελ. 281-316
4. Επί της διαδικασίας, σελ. 281, 282, 290, 291, 298, 301, 303, 304, 305, 306, 309, 312, 315, 316

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ Ε., σελ. 281-293, 305-316

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ

ΤΡΑΓΑΚΗΣ Ι., σελ. 293 -305

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Α. Επί της Ημερήσιας Διάταξης:

ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ Α., σελ. 293
ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ Γ., σελ. 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 309, 310
ΔΑΒΑΚΗΣ Α., σελ. 306, 307
ΔΕΛΗΣ Ι., σελ. 298
ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Σ., σελ. 313
ΚΑΜΙΝΗΣ Γ., σελ. 301, 305, 306, 310
ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ Γ., σελ. 283, 285, 289, 290, 291, 295, 296, 301, 304, 305, 307
ΚΕΛΕΤΣΗΣ Σ., σελ. 311, 313
ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α., σελ. 288, 289, 290, 291, 301, 302, 303, 304, 305
ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Θ., σελ. 302, 307, 310
ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ Θ., σελ. 303, 316
ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ Ε., σελ. 295, 296, 312
ΤΖΑΒΑΡΑΣ Κ., σελ. 282, 283, 289, 290
ΤΖΑΚΡΗ Θ., σελ. 305, 314
ΤΡΑΓΑΚΗΣ Ι., σελ. 295, 301, 304, 305
ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Β., σελ. 315
ΧΗΤΑΣ Κ., σελ. 291

Β. Επί της διαδικασίας:

ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ Γ., σελ. 282, 301, 303, 304, 306
ΚΑΜΙΝΗΣ Γ., σελ. 305
ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ Γ., σελ. 282, 305
ΚΕΛΕΤΣΗΣ Σ., σελ. 312
ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α., σελ. 281, 282
ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ Ε., σελ. 281, 282, 285, 291, 305, 306, 309, 312, 315, 316
ΤΖΑΒΑΡΑΣ Κ., σελ. 290
ΤΡΑΓΑΚΗΣ Ι., σελ. 298, 303, 304

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

ΛΑΠΠΑΣ Σ., σελ. 312

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Θ΄ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΙΗ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Η΄
Τρίτη 22 Οκτωβρίου 2019
(Άρθρο 40 παρ. 1 του Κ.τ.Β.)

Στην Αθήνα σήμερα, 22 Οκτωβρίου 2019, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.23', συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, υπό την προεδρία του Προέδρου αυτής κ. **ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗ**, με θέματα ημερήσιας διάταξης:

Συζήτηση επί της έκτης θεματικής ενότητας των αναθεωρητέων διατάξεων (άρθρα 96 παράγραφος 5 και 101Α του Συντάγματος)

Κατά την έναρξη της συνεδρίασης παρόντες ήταν οι Βουλευτές κ.κ. Μαριέττα (Μαριορή) Γιαννάκου, Αθανάσιος Δαβάκης, Σταύρος Καλογιάννης, Γεώργιος Καρασμάνης, Κωνσταντίνος Κατσαφάδος, Σταύρος Κελέτσος, Γεώργιος Κώτσηρας, Ιωάννης Λαμπρόπουλος, Θεοδώρα Μπακογιάννη, Ιωάννης Μπούγας, Κωνσταντίνος Κυρανάκης, Αθανάσιος Πλεύρης, Ζωή Ράπτη, Θεόδωρος Ρουσόπουλος, Ευριπίδης Στυλιανίδης, Χρήστος Ταραντίλης, Κωνσταντίνος Τζαβάρας, Ιωάννης Τραγάκης, Βασίλειος Νικόλαος Υψηλάντης, Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου, Ευτυχία Αχτσιόγλου, Δημήτριος Βίτσας, Ιωάννης Δραγασάκης, Θεόδωρος Δρίτσας, Γεώργιος Κατρούγκαλος, Σπυρίδων Λάμπας, Θεόφιλος Ξανθόπουλος, Μαρία-Ελίζα (Μαριλίζα) Ξενογιαννακοπούλου, Κωνσταντίνος Ζαχαριάδης, Θεοδώρα Τζάκρη, Γεώργιος Καμίνης, Ανδρέας Λοβέρδος, Ιωάννης Δελής, Κωνσταντίνος Χήτας, Αγγελική Αδαμοπούλου.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπίστωσε την ύπαρξη απαρτίας, κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ξεκινάει η έβδομη συνεδρίαση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος με αντικείμενο την έκτη θεματική ενότητα, που αφορά στα άρθρα 96 παράγραφος 5 για την εξίσωση της στρατιωτικής ποινικής δικαιοσύνης με τους πολιτικούς δικαστές, καθώς και για το άρθρο 101Α που αφορά τις ανεξάρτητες αρχές.

Πριν ξεκινήσουμε, ενημερωτικά, θα ήθελα να παρακαλέσω τους επικεφαλής των πολιτικών ομάδων να φέρουν στη Γραμματεία τα κείμενα των διατάξεων, που έχουν εισηγηθεί τα κόμματά τους, για να μπορέσουμε να συμπλη-

ρώσουμε τα κενά, που έχουμε αφήσει πίσω και από τις υπόλοιπες συνεδρίες, που έχουν προηγηθεί.

πίσης, θα ήθελα να ενημερώσω την επιτροπή ότι μέσα στην εβδομάδα θα έχουμε άλλες δύο συνεδριάσεις. Αύριο πάλι μια στις 10:00', η οποία θα πρέπει να τελειώσει όμως πριν τις 17:00', γιατί μετά θα πρέπει να δώσουμε την αίθουσα. Αύριο θα έχουμε τη συζήτηση της περιφερειακής διοίκησης του κράτους, το άρθρο 101 και το άρθρο 102 της τοπικής αυτοδιοίκησης. Θα έχουμε και τις καταργούμενες διατάξεις, για τις οποίες με εξουσιοδότησε ο κ. Λοβέρδος να κάνω μια προετοιμασία, να καταγράψω τις διατάξεις, το περιεχόμενό τους και την διαβεβαίωση ότι αυτές έχουν υλοποιηθεί. Οπότε, αύριο θα σας ανακοινώσω στην αρχή πρώτα αυτές, για να μπορέσουμε στη συνέχεια, αν υπάρχει κάποια ένσταση, να τη συζητήσουμε, να τελειώσουμε γρήγορα από εκεί και μετά να τοποθετηθούμε επί της ουσίας στα άλλα δύο άρθρα.

Την Πέμπτη θα συνεχιστεί η διαδικασία συζήτησης για την όγδοη θεματική ενότητα -και ιδιαίτερα ενδιαφέρονσα- για τα θέματα του Προέδρου Δημοκρατίας, δηλαδή το άρθρο 32 παράγραφος 4 και 5.

Μας μένει μετά μία θεματική συνεδρία, την οποία θα κάνουμε την άλλη εβδομάδα στις 30 Οκτωβρίου και θα συζητήσουμε τότε πότε ενδείκνυται να γίνει η ψηφοφορία στην επιτροπή, ώστε να πάμε έτοιμοι, εντός προθεσμίας, στην Ολομέλεια την εισήγηση μας για την Αναθεώρηση.

Υπάρχει κάτι επί της διαδικασίας, που θα ήθελε κάποιος να πει;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Ναι, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Παρακαλώ, κύριε Λοβέρδο, έχετε το λόγο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Δύο πράγματα. Το πρώτο είναι προσωπικό. Παρακαλώ πάρα πολύ, επειδή θα είμαι στην Ουάσιγκτον με αποστολή της Βουλής την επόμενη εβδομάδα, την εισήγησή μου να σας την εγχειρήσω, για να καταχωρηθεί στα Πρακτικά, ως εισήγηση του Γενικού Αγορητή του Κινήματος Αλλαγής. Αυτό είναι απλό.

Τώρα ένα λιγάκι πιο σύνθετο. Είχαμε πει χθες -αλλά δεν μπορούσαν δύο εισηγητές και πήγε για σήμερα- για να αποφύγουμε εκ νέου συζητήσεις για το άρθρο 86, να συναντιόμασταν μετά το πέρας των έξι πρώτων εισηγήσεων των γενικών εισηγητών για να σας λέγαμε πώς ακριβώς σκεφτόμαστε να αναθεωρηθεί το άρθρο 86.

Θέλω να προλάβω αυτή τη σύσκεψη και να μην την κάνουμε, διότι είναι σαφές -γίνεται σαφές και από τη δική μας πλευρά- ότι συντασσόμαστε με την άποψη που ακούστηκε εδώ από τον κ. Τζαβάρα, με την οποία συμφώνησε και ο κ. Κατρούγκαλος και συμφωνούμε κι εμείς, να απαλειφθεί το σχετικό εδάφιο του άρθρου 86 παράγραφος 3, που καθορίζει αποσβεστική προθεσμία. Να κάνουμε δηλώσεις και οι έξι εισηγητές ή έστω οι πολλοί περισσότεροι, ότι η εξουσιοδότηση του άρθρου 86.1 καλύπτει και τα ζητήματα της αποσβεστικής προθεσμίας ή και παραγραφής, δηλαδή αν την καταργήσουμε τελειώς την αποσβεστική προθεσμία. Δηλαδή, επ' αυτού, αρμόδιος είναι ο κοινός νομοθέτης. Το άρθρο 86.1 παρέχει εξουσιοδότηση, όπως είναι γνωστό. Άρα, προτείνουμε να λυθεί το θέμα διά του τρόπου αυτού.

Εάν υπάρχει αντίθετη άποψη για την πληρότητα του δικού μας τελικού πορίσματος, ας γίνει μία εξουσιοδότηση και στο άρθρο 86.3, στη θέση του εδαφίου, που θα απαλειφθεί. Άρα, λοιπόν λύνεται κι αυτό και δεν υπάρχει ανάγκη, κύριε Πρόεδρε, να γίνει καμμία σύσκεψη σήμερα.

Τέλος, για όσες διατάξεις έχουμε προτείνει -καθένας και καθεμία- νομίζω ότι σήμερα ή αύριο μπορούμε να σας τις καταθέσουμε.

Ευχαριστώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Όσον αφορά την κατάθεση της ομιλίας σας, κύριε Λοβέρδο, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα και στο χρόνο σας στις συνεδρίες που θα απουσιάζετε θα μιλήσει ο ειδικός εισηγητής.

Αν τώρα οι υπόλοιποι επικεφαλής των πολιτικών ομάδων συμφωνούν με αυτό που είπε ο κ. Λοβέρδος, να το λήξουμε εδώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Κύριε Πρόεδρε, χωρίς να θέλω να τοποθετηθώ αντίθετα επί της ουσίας σε αυτά που είπε ο κ. Λοβέρδος, δεν μπορεί ένα θέμα ουσίας και τόσο σημαντικό να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο μιας διαδικαστικής τοποθέτησης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Όχι, με συγχωρείτε. Είπα να επιφυλαχθούμε. Αντί να κάνουμε συσκέψεις, το κάθε κόμμα με τον εισηγητή του...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Ως προς την επιφύλαξη, κανένα θέμα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Στην κανονική μας συζήτηση, αύριο το πρωί ή όποτε είναι, επ' αυτού να κάνουμε τη συγκεκριμένη αναφορά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Επειδή εγώ θα απουσιάζω αύριο και μεθαύριο, δεν έχω καμμία αντίρρηση τη συζήτηση αυτή να την κάνουμε όταν θα είμαστε όλοι παρόντες οι γενικοί εισηγητές.

Επίσης, να επισημάνω, απλώς για τα Πρακτικά -δεν συνδέεται στενά με αυτό που είπε ο κ. Λοβέρδος- ότι για μας, ιδιαίτερα σημαντικό θέμα ήταν η ερμηνευτική δήλωση για την οποία είδαμε, δυστυχώς, να υπάρχει απορριπτική διά-

θεση από μεριάς της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής. Διότι η κατάργηση της αποσβεστικής προθεσμίας, να μεν αντιμετωπίζει το θέμα εκείνων των αδικημάτων, που εμπίπτουν στο άρθρο 86, το κρίσιμο όμως ζήτημα, όπως έχουμε δει πολλές φορές και στη Διάσκεψη των Προέδρων...

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Αυτό έχει συζητηθεί, κύριε Κατρούγκαλε και ξέρετε ότι κατά πλειοψηφία έχει απορριφθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Ναι, σύμφωνα. Το λέω απλώς για να καταγραφεί στα Πρακτικά.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Επομένως, συμφωνούμε σε αυτό που διατύπωσε προηγουμένως ο κ. Λοβέρδος και κλείνουμε το θέμα εδώ;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Το κλείσαμε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ωραία.

Θα μου επιτρέψετε, πριν ξεκινήσουμε επί της ουσίας τη συζήτηση, να αναφέρω στην επιτροπή ότι σήμερα βρίσκεται κοντά μας ο πρώην Πρόεδρος της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ευρώπης, ο μοναδικός Έλληνας Πρόεδρος στην ιστορία του θεσμού, ο κ. Δημητριάδης.

(Χειροκροτήματα)

Και συνοδεύεται από τον κ. Γιάτσεκ Κράρτσικ, από την Πολωνία, πρώην Υπουργό, ο οποίος, όπως τα πράγματα δείχνουν, θα είναι ο επόμενος Πρόεδρος της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ευρώπης.

(Χειροκροτήματα)

Είναι χαρά και τιμή για εμάς σήμερα να τους έχουμε εδώ. Τους κάλεσα στην αρχή της διαδικασίας για να παρακολουθήσουν πόσο ήρεμα γίνεται η Αναθεώρηση του Ελληνικού Συντάγματος και τι εποικοδομητικές παρεμβάσεις γίνονται από όλες τις πλευρές.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Να πω επίσης ότι βρίσκεται κοντά μας ξανά ο Υπουργός κ. Γεραπετρίτης για δεύτερη φορά. Τον ευχαριστούμε που είναι εδώ και παρακολουθεί τις εργασίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Εγώ σας ευχαριστώ!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Φαντάζομαι ότι θα του δοθεί μετά η δυνατότητα να σχολιάσει και κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Προχωρούμε τώρα στην ουσία της συζήτησης. Θα ήθελα να παρακαλέσω τον κ. Τζαβάρα, τον Γενικό Εισηγητή της Νέας Δημοκρατίας, να πάρει τον λόγο για είκοσι λεπτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Καλωσορίζουμε και από την πλευρά μας, των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας, τους εκλεκτούς προσκεκλημένους. Θα θέλαμε να τους επισημάνουμε ότι σε αυτήν εδώ την επιτροπή, με το πιο υψηλό αίσθημα ευθύνης, οι Αντιπρόσωποι του ελληνικού λαού ασχολούνται με μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, που είναι η Αναθεώρηση του Συντάγματος του 1975. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τον Υπουργό κ. Γεραπετρίτη, που έχει την καλοσύνη και σήμερα να είναι μαζί μας και που οι παρεμβάσεις του και οι επισημάνσεις του βεβαίως μας βοηθάνε να προσεγγίσουμε πληρέστερα τα ζητήματα που μας απασχολούν.

Σήμερα, όπως αναφέρατε, κύριε Πρόεδρε, θα ασχοληθούμε με τις προτάσεις που έχουν κατατεθεί για τη με-

ταρρύθμιση, την αναθεώρηση της διάταξης του άρθρου 96 παράγραφος 5, που αφορά τα στρατιωτικά ποινικά δικαστήρια και το καθεστώς το υπηρεσιακό και τις εγγυήσεις τις θεσμικές που συνοδεύουν τους στρατιωτικούς δικαστές και βεβαίως, με τη διάταξη του άρθρου 101Α, που είναι μια πάρα πολύ ενδιαφέρουσα περίπτωση δημιουργίας και λειτουργίας στο διοικητικό μας σύστημα παραλλήλων διοικητών δομών, που απολαμβάνουν των εγγυήσεων της ανεξαρτησίας απέναντι στη δημόσια διοίκηση και ελέγχονται από τη Βουλή κοινοβουλευτικά.

Όσον αφορά, λοιπόν, την προσέγγιση στο πρώτο θέμα, του άρθρου 96 παράγραφος 5, θα πρέπει προεισαγωγικά να αναφερθώ στην όλη φυσιογνωμία του άρθρου 96, γιατί έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον να αντιληφθούμε ότι με το άρθρο 96 ο συνταγματικός νομοθέτης καθιερώνει την τακτική ποινική δικαιοδοσία με την παράγραφο 1. Δηλαδή, ορίζει ότι η τιμωρία των εγκλημάτων ανήκει στα τακτικά ποινικά δικαστήρια, τα οποία έχουν και την αρμοδιότητα να τηρούν και να εφαρμόζουν όλους τους περιορισμούς, που προβλέπουν οι ποινικοί νόμοι.

Με αυτήν ακριβώς τη ρύθμιση ουσιαστικά, ο συνταγματικός νομοθέτης υιοθετεί ένα αξίωμα παράλληλο προς το θεμελιώδες αξίωμα, επί του οποίου στηρίζεται ο ποινικός κολασμός. Δηλαδή σε αυτό το αξίωμα που το ξέραμε από την επιστήμη του Ποινικού Δικαίου ως *nullum crimen nulla poena sine lege*, νομιμότητα δηλαδή του εγκλήματος και της τιμωρίας, προστίθεται με το άρθρο 96 το *nullum crimen nulla poena sine processu*. Φτάνουμε, λοιπόν, σε ένα σημείο, όπου η διαδικασία για την τιμωρία των εγκλημάτων, των μορφών δηλαδή της παραβατικής συμπεριφοράς, που εμφανίζουν μια τέτοια ηθική και κοινωνική απαξία, ώστε να είναι αφόρητο παράδειγμα συμπεριφοράς μέσα στην κοινωνία, αυτή ακριβώς η τιμωρία να αποτελεί και να απαιτεί μια ιδιαίτερη συγκρότηση θεσμών και λειτουργία.

Αυτή όσον αφορά τη γενική κατοχύρωση από πλευράς της τιμωρίας των εγκλημάτων, αναφέρεται στα ποινικά δικαστήρια, πλην όμως από αυτόν ακριβώς τον κανόνα υπάρχει η εξαίρεση της ειδικής δικαιοδοσίας, που κατά κύριο λόγο, σύμφωνα με το δικό μας δίκαιο, αναφέρεται σε τρεις περιπτώσεις δικαστηρίων: Στα δικαστήρια των ανηλίκων, χάριν των οποίων, βεβαίως, και με ευρύτερες αναπτύξεις που προέρχονται από τη Γαλλική Σχολή της νέας κοινωνικής άμυνας και της ανάγκης για ιδιαίτερη προστασία, όπως προβλέπει και το Σύνταγμα, της νεότητας και της ανηλικότητας φτάνουμε να έχουμε μια απόκλιση από τις γενικές διατάξεις στο θέμα του ποινικού κολασμού. Το ίδιο ισχύ βέβαια, και για τα διοικητικά δικαστήρια των λειών, όπως επίσης το ίδιο έχουμε γι' αυτό, που θα μας απασχολήσει σήμερα, κατά κύριο λόγο, που είναι τα ποινικά δικαστήρια, που εφαρμόζουν και αφορούν την τιμωρία των προβλεπόμενων από τον στρατιωτικό ποινικό κώδικα εγκλημάτων και αναφέρονται σε πράξεις όσων κατά τον χρόνο τέλεσης των εγκλημάτων αυτών, έχουν τη στρατιωτική ιδιότητα, δηλαδή να υπηρετούν στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Εδώ, λοιπόν, θα πρέπει να αναφερθώ σε μία μνημειώδη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, που είναι η με αριθμό 2857/2003, που ουσιαστικά άνοιξε τον δρόμο σε αυτόν τον προβληματισμό, που σήμερα αποτελεί τη βάση της πρότασης από την πλευρά της Νέας Δημοκρατίας για την πιο βελτιωμένη ρύθμιση των ζητημάτων, που άπτονται των θεσμικών εγγυήσεων, που πρέπει να περιβάλλουν

τους δικαστές της στρατιωτικής δικαιοσύνης, τους στρατιωτικούς λειτουργούς της στρατιωτικής δικαιοσύνης ή των Ενόπλων Δυνάμεων, όπως λέμε στην πρότασή μας, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Με αυτή, λοιπόν, τη συγκεκριμένη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που λειτούργησε ως ακυρωτικό δικαστήριο, ως αναιρετικό δικαστήριο σε μια δίκη που είχε ανοιχτεί με αγωγή από μέρους ενός Αναθεωρητή Β', Δικαστή των Ενόπλων Δυνάμεων, που είναι βαθμός αντίστοιχος με τον βαθμό του Αεροπαγίτη, όταν αυτός προσέφυγε στα διοικητικά δικαστήρια, προκειμένου να διεκδικήσει αποδοχές ανάλογες, όχι με εκείνες που έπαιρνε ως Αναθεωρητής Β' του Στρατοδικείου, του αναθεωρητικού δικαστηρίου, αλλά ως Αεροπαγίτης, βαθμός που ήταν αντίστοιχος με τον βαθμό του.

Στον Α' βαθμό την κέρδισε την υπόθεση, έγινε δεκτή η αγωγή. Το ίδιο έγινε και στο Εφετείο, που απερρίφθη η αγωγή του ελληνικού δημοσίου, με το αιτιολογικό...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Η έφεση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Απερρίφθη η έφεση του ελληνικού δημοσίου, με το αιτιολογικό ότι ως δικαστής απολαμβάνει των εγγυήσεων της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, που προβλέπει το άρθρο 87 παράγραφος 1 του Συντάγματος. Υπό αυτήν την έννοια αποτελεί δυσμενή μεταχείριση η εξαίρεσή του από το μισθολόγιο των λοιπών τακτικών δικαστών, δηλαδή των μελών, των δικαστικών λειτουργών της τακτικής δικαιοσύνης, γιατί μια τέτοια δυσμενής μεταχείριση παραβιάζει τη διάταξη του άρθρου 4 περί ισότητας, τη διάταξη του άρθρου 26 περί διακρίσεως των εξουσιών και τις διατάξεις των άρθρων 87 παράγραφος 1 και 88 παράγραφος 2. Ήρθε όμως το Συμβούλιο της Επικρατείας και έκανε δεκτή την αναίρεση του ελληνικού δημοσίου με έναν λόγο, που προφανώς δεν είναι ο ορθότερος, γιατί την ορθότερα άποψη την περιλαμβάνει στο σκεπτικό της η μειοψηφία.

Ας αρχίσουμε από την πλειοψηφία, η οποία είπε ότι ναι μεν, πράγματι, επειδή ο δικαστικός λειτουργός των Ενόπλων Δυνάμεων έχει διττή ιδιότητα, μετέχει δηλαδή ως δικαστής και είναι λειτουργός της δικαιοσύνης, αλλά ταυτόχρονα έχει και την ιδιότητα του μέλους, του στελέχους, των Ενόπλων Δυνάμεων, υπό αυτή την έννοια εντάσσεται μέσα στη λειτουργία ενός ιεραρχικά δομημένου συστήματος Ενόπλων Δυνάμεων. Γι' αυτή την έννοια, ο συνταγματικός νομοθέτης, με την παραπομπή που κάνει στον κοινό νομοθέτη για να ρυθμίζει το καθεστώς της υπηρεσιακής κατάστασης των μελών του Δικαστικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων, είναι υποχρεωμένος, τα ζητήματα που άπτονται του καθεστώτος, που θα διέπει την υπηρεσιακή τους κατάσταση, να τα ρυθμίζει κατά τον τρόπο που ορίζει το Σύνταγμα στη συγκεκριμένη διάταξη.

Εκεί, λοιπόν, έχει την απόλυτη -λέει η απόφαση αυτή- ευχέρεια ο κοινός νομοθέτης να επιλέξει μεταξύ δύο συστημάτων: Είτε τελικά, να πει ότι πράγματι πρέπει να εξομωθούν μισθολογικά πλήρως οι δικαστές των Ενόπλων Δυνάμεων με τους λοιπούς τακτικούς δικαστές είτε να ορίσει ένα άλλο καθεστώς, που να προσδιρίζει με τις ιδιαίτερότητες, που ανέφερα. Γιατί, όπως ρητά λέει η παραπομπή του 96.5, υπάρχει μόνο για την περίπτωση του 87.1, δηλαδή μόνο για τη λειτουργική και την προσωπική ανεξαρτησία του δικαστή, και δεν υπάρχει για την 88.2, που προβλέπει και ανάλογες προς το αξίωμα αποδοχές

για τους στρατιωτικούς δικαστές.

Βέβαια, εδώ τίθεται ένα ζήτημα για το ποια από τις δύο διατάξεις είναι υπέρτερης σημασίας και πράγματι, όπως σωστά είπε η μειοψηφία, η διάταξη η οποία συμπεριλαμβάνει μέσα και όσα ορίζει το 88.2 είναι εκείνη του 87.1, που λέει ότι οι δικαστές περιβάλλονται με τις εγγυήσεις της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Το μισθολογικό ζήτημα και όλα τα άλλα ζητήματα είναι αρχές και εγγυήσεις, που απορρέουν από τη βασική αυτή εξασφάλιση και υπ' αυτή την έννοια, με την πρόταση που κάνουμε και εμείς, ορίζουμε ότι ναι μεν υπάρχει αυτή η παραπομπή στο 87.1, αλλά εκεί εμείς θέλουμε άπασες τις διασφαλίσεις και τις θεσμικές εγγυήσεις του Συντάγματος, που κατοχυρώνουν υπέρ του Δικαστικού Σώματος, και του τακτικού δικαστικού και του Δικαστικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων, την προσωπική και την λειτουργική ανεξαρτησία.

Υπήρξε ένα άλλο ζήτημα, το οποίο αφορούσε -σε μια επαφή που είχα με τους εκπροσώπους των δικαστών των Ενόπλων Δυνάμεων το συζητήσαμε- το αν η σύνθεση των στρατιωτικών δικαστηρίων θα πρέπει να αποτελείται αμιγώς από στρατιωτικούς δικαστές ή, όπως είναι η ισχύουσα ρύθμιση, θα πρέπει κατά πλειοψηφία να απαρτίζεται από στρατιωτικούς δικαστές. Όπως γνωρίζουμε, σήμερα, στους μεγάλους σχηματισμούς και κυρίως στα πενταμελή πρωτοδικεία ή στα πενταμελή αναθεωρητικά στρατιωτικά δικαστήρια, η πλειοψηφία αποτελείται από στρατιωτικούς δικαστές και η μειοψηφία αποτελείται από στρατοδίκες. Στρατοδίκες -για να μη δημιουργηθούν κακές εντυπώσεις- είναι αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού, οι οποίοι προέρχονται από τις λεγόμενες παραγωγικές σχολές και οι οποίοι συμμετέχουν στη σύνθεση των στρατιωτικών δικαστηρίων, χωρίς όμως, όπως έχει πει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η συμμετοχή δύο εξ αυτών, στους πέντε συνολικά δικαστές, να αλλοιώνει κατά τέτοιον τρόπο τη σύνθεσή τους, ώστε αυτός ο τρόπος της σύνθεσης να παραβιάζει το άρθρο 6 παράγραφο 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τη διασφάλιση του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη. Δηλαδή δεν έχουμε παραβίαση του δικαιώματος στη δίκαιη δίκη, λέει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σε αυτήν την περίφημη απόφαση του 2001, Τσαρίδη και Μπέλλου κατά Ελλάδος, και υπ' αυτή την έννοια, θεωρούμε ότι δεν χρειάζεται να αλλάξει η συγκεκριμένη διάταξη, γι' αυτό και στην πρότασή μας την αναφέρουμε όπως ακριβώς υπήρχε.

Αυτό όμως που χρειάζεται πράγματι να γίνει και παραπέμπει, με την πρότασή μας, στον κοινό νομοθέτη τη ρύθμισή του είναι, πρώτον, η αντιστοιχία του βαθμολογίου των στρατιωτικών δικαστών με εκείνου των τακτικών δικαστών, η σύνθεση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, καθώς επίσης τα πειθαρχικά και τα της επιθεώρησης. Αυτά είναι ζητήματα, τα οποία ο κοινός νομοθέτης έχει την ευχέρεια, περιπτώσιολογικά και λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαίτερες συνθήκες, που επικρατούν και προκύπτουν από αυτήν τη διττή ιδιότητα που έχουν οι στρατιωτικοί δικαστές, να τα αντιμετωπίσει πληρέστερα και ενδελεχέστερα.

Τέλος, με νόμο, παραπέμπουμε στην κοινή νομοθετική εδώ, με εκτελεστικό νόμο, να οριστεί και η έναρξη της ισχύος αυτής της συγκεκριμένης αναθεωρημένης διάταξης που θα ψηφίσουμε, ώστε πλέον να υπάρξει ένα καθεστώς που απόλυτα θα σέβεται, και στον τομέα της

στρατιωτικής δικαιοσύνης, τις αρχές που επιβάλλουν η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, στο άρθρο 6, όπως είπα και προηγουμένως, όπου απαιτείται ο κάθε πολίτης, είτε είναι με οποιαδήποτε αναφορά και ιδιότητά του, να δικάζεται από αμερόληπτο και ανεξάρτητο δικαστήριο.

Με αυτές τις ρυθμίσεις, που προτείνουμε, θεωρούμε ότι κατοχυρώνεται πλήρως η δικαιοκρατική φυσιογνωμία των στρατιωτικών δικαστηρίων της χώρας και με τις συμπληρωματικές ρυθμίσεις που θα γίνουν στο υπηρεσιακό καθεστώς των στρατιωτικών δικαστών πλέον, θα υπάρξει μία πραγματικά καινούργια, πιο σύγχρονη και πιο δικαιοκρατική ρύθμιση των ζητημάτων.

Εισέρχομαι τώρα στο θέμα των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών. Είναι γνωστό ότι οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές για την ελληνική έννομη τάξη είναι θεσμός επείσαστος. Είναι ένας θεσμός, που στα τέλη της δεκαετίας του 1980 μας ήρθε από αντίστοιχες μορφές θεσμών, που υπήρχαν σε άλλα κράτη, στη Σουηδία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία, και από εκεί και πέρα, για πρώτη φορά, εν όψει και αυτής της διαχρονικής, κακής -για να μην πω κάποιο άλλο χαρακτηριστικό- λειτουργίας και της γνωστής αναποτελεσματικότητας της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, προσφύγαμε στην ίδρυση δομών διοικητικής λειτουργίας του κράτους, σε τέτοια σχέση με τη δημόσια διοίκηση, ώστε να διασφαλίζεται υπέρ αυτών η προσωπική και η υπηρεσιακή λειτουργία των μελών των, καθώς και το ορισμένο της θητείας των μελών, ώστε να μην έχουμε καταχρήσεις στην άσκηση των εξουσιών τους.

Υπ' αυτή την έννοια και με βάση το γεγονός ότι αυτές οι ανεξάρτητες αρχές κατοχυρώθηκαν και στην αναθεώρηση που έγινε το 2001 σε μια ειδική διάταξη του άρθρου 101Α, ουσιαστικά πλέον στην Ελλάδα, στο υπάρχον διοικητικό σύστημα -για να χρησιμοποιήσω την ορθότερη επισημονική άποψη- υπάρχει και ένα παράρτημα, το οποίο συγκροτείται από τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, που είναι δύο μορφών: Είναι οι ανεξάρτητες αρχές που προβλέπονται από το Σύνταγμα και οι ανεξάρτητες διοικητικές ή ρυθμιστικές αρχές που τις προβλέπει ο κοινός νομοθέτης.

Έχει αποδειχθεί ότι για τη λειτουργία της διοίκησης στην Ελλάδα, αυτές οι αρχές είχαν μία πολύ γόνιμη παρουσία και, πράγματι, έχουν βοηθήσει σε καίριους τομείς, όπως είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων, όπως είναι τα σχετικά με την ραδιοτηλεόραση και τα σχετικά με τις επικοινωνίες, όπως είναι τα σχετικά με την πρόσληψη προσωπικού για τη στελέχωση της δημόσιας διοίκησης, όπως είναι τα σχετικά με τη συνηγορία του πολίτη.

Αυτά είναι ζητήματα στα οποία έχουμε ήδη ένα corpus αποφάσεων, που μας έχουν φωτίσει και μας έχουν οδηγήσει σε μία άλλη ενατένιση του τρόπου, με τον οποίο το κράτος πρέπει να αντιμετωπίζει τη διοίκησή του και του τρόπου με τον οποίον ο πολίτης θα πρέπει, αφενός μεν να προσφεύγει στη δημόσια διοίκηση, για να ικανοποιήσει τα δικαιώματά μου, αλλά και από την άλλη πλευρά, η δημόσια διοίκηση θα πρέπει να αντιμετωπίζει τον πολίτη ως φορέα δικαιωμάτων και όχι ως μία υποδεέστερη παρουσία στην κοινωνία, επί της οποίας πρέπει να ασκεί έναν εξουσιαστικό ρόλο, που πολλές φορές φτάνει να στραγγαλίζει και βασικές πτυχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Έτσι, λοιπόν, σήμερα, με την συγκεκριμένη πρότασή μας ερχόμαστε να ανταποκριθούμε στα αιτήματα των

δυσλειτουργιών, που έχουν προκύψει από την εφαρμογή τόσο της μίας όσο και της άλλης κατηγορίας των ανεξάρτητων αρχών.

Εδώ θα ήθελα να κάνω μία παρέκβαση και να ασχοληθώ με ένα ζήτημα, το οποίο μας το έθεσαν πολλοί εκπρόσωποι από τις μη συνταγματικά προβλεπόμενες ανεξάρτητες αρχές, οι οποίες ζήτησαν να υπάρξει μία ρύθμιση ή έστω μία μορφή ερμηνευτικής δήλωσης, όπου το καθεστώς, που ισχύει για τις συνταγματικά προβλεπόμενες ανεξάρτητες αρχές, θα καλύπτει και τις άλλες αρχές.

Θεωρούμε ότι ανάγκη τέτοιας νομοθέτησης ή τέτοιας διευκρίνισης δεν υπάρχει. Και αυτό, διότι το ίδιο το Σύνταγμα, με μία διατύπωση που έχει υιοθετήσει στο άρθρο 56 παράγραφος 3, περίπτωση δεύτερη -εκεί, δηλαδή, όπου αναφέρεται στα κωλύματα εκλογιμότητας των υποψηφίων Βουλευτών- κάνει μια αναφορά στις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές και τις χωρίζει -χωρίς να τις ξεχωρίζει, χωρίς να τις διαφοροποιεί από πλευράς αποτελεσματικότητας και από πλευράς ουσίας και αποστολής- λέγοντας ότι τόσο οι προβλεπόμενες από το Σύνταγμα ανεξάρτητες αρχές όσο και εκείνες οι διοικητικές ή οι ρυθμιστικές αρχές που ιδρύονται με νόμο, αποτελούν το ίδιο ακριβώς εμπόδιο στην εκλογιμότητα του Βουλευτή, εφόσον δεν υπάρχει παραίτηση δεκαοκτώ μήνες πριν από το χρόνο διεξαγωγής των εκλογών.

Απ' αυτό και το Συμβούλιο της Επικρατείας, αλλά και η επιστήμη, έχει πλέον συναγάγει ασφαλώς το συμπέρασμα ότι αυτές οι αρχές έχουν ακριβώς την ίδια αξία, την ίδια σημασία και παίζουν τον ίδιο ρόλο υπό, φυσικά, την λειτουργία και την πρόβλεψη του άρθρου 101Α του Συντάγματος.

Εκεί ακριβώς τώρα είναι που ερχόμαστε για να πούμε τα εξής:

Πρώτον, το θέμα του ορισμένου της θητείας των μελών των ανεξάρτητων αρχών είναι ζήτημα πολύ μεγάλης σημασίας, γιατί ταλάνισε τα προηγούμενα χρόνια όλους τους εμπλεκόμενους στις υποθέσεις -κοινοβουλευτικούς, διοικητικούς, πολιτικούς, πολίτες- σχετικά με το γεγονός ότι έχοντας προβλεφθεί μία αυξημένη πλειοψηφία για την επιλογή των μελών των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών από την Διάσκεψη των Προέδρων -4/5 προβλέπεται- ήταν σε πολλές περιπτώσεις -χαρακτηριστικά αναφέρω την περίπτωση του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου- δύσκολο να βρεθεί κοινός τόπος, ώστε να υπάρξει συναίνεση για τον ορισμό των μελών.

Έτσι, λοιπόν, υπήρξε για ένα μακρό χρονικό διάστημα η παραμονή στις θέσεις τους μελών, των οποίων η θητεία είχε λήξει. Εκεί πλέον, φτάσαμε στο σημείο να έχουμε αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας, που ακύρωναν αποφάσεις των διοικητικών αρχών λόγω μη νόμιμης σύνθεσης, γιατί στη λήψη των συγκεκριμένων αποφάσεων συμμετείχαν μέλη των οποίων είχε λήξει η θητεία.

Έτσι, λοιπόν, τόσο με βάση το ν.3051/2002, που ισχύει γενικά για τις ανεξάρτητες αρχές, όσο και με τον πρόσφατο ν.4055/2012, που τροποποίησε τις διατάξεις που αφορούν στη λειτουργία των αρχών, δημιουργήθηκε -και αυτό κάνουμε σήμερα με την πρότασή μας- η βασική πρόβλεψη ότι μέχρι να εκλεγούν τα νέα μέλη -προβλέπεται πλέον από το Σύνταγμα- παρατείνεται η θητεία των υπαρχόντων μελών.

Αυτό είναι πράγματι, μία διέξοδος, η οποία θεωρούμε ότι δεν θα φτάσει στο σημείο να δημιουργήσει τις δυσλει-

τουργίες που είχε δημιουργήσει η ισχύουσα διάταξη, γιατί ήδη με την πρότασή μας για αναθεώρηση του 101Α μικραίνουμε, βελτιώνουμε -θα έλεγα- και το ποσοστό της συναίνεσης που απαιτείται στο θεσμό της Διάσκεψης των Προέδρων, από 4/5, σε 3/5. Υπό αυτή την έννοια, θεωρούμε πλέον ότι τα πράγματα θα εξοικονομηθούν κατά τέτοιο τρόπο, που να μην έχουμε τα ίδια προβλήματα.

Κατά τα άλλα, παραπέμπουμε στον Κανονισμό της Βουλής, όπου εκεί προβλέπεται η λειτουργία του θεσμού της Διάσκεψης των Προέδρων ως οργάνου, το οποίο επιλέγει τα μέλη των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών.

Κατά τα λοιπά, φτάνουμε σε μία πιο εύπλαστη -θα έλεγα- δυνατότητα, σε μία πιο ευλύγιστη δυνατότητα ρύθμισης των ζητημάτων αυτών με αποφάσεις, που έχουν να κάνουν με τον Κανονισμό της Βουλής, παρά με την παραπομπή στον κοινό νομοθέτη.

Θεωρούμε ότι αυτό άπτεται και της περιωπής στην οποία έχει τοποθετήσει το ίδιο το Σύνταγμα τη λειτουργία των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών και κυρίως γιατί το κύρος του Κοινοβουλίου είναι αυτό που εναρμονίζεται πλήρως με τη σπουδαιότητα και τη σημασία τους, ταυτόχρονα, όμως, συνδυάζεται και με το χαρακτηριστικό -που είναι το τρίτο θεσμικό χαρακτηριστικό της λειτουργίας αυτών των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών- του κοινοβουλευτικού ελέγχου, όχι από οποιοδήποτε όργανο των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών, αλλά από την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, που προβλέπεται στο άρθρο 43Α του Κανονισμού της Βουλής.

Υπό αυτή την έννοια και υπό τις ειδικότερες τώρα διασαφίσεις που θα δώσουν οι ειδικοί μας εισηγητές, ο κ. Δαβάκης και ο κ. Κελέτσος, πιστεύω -για να μην κάνω άλλο κατάχρηση του χρόνου που μου προσφέρατε, κύριε Πρόεδρε- ότι θα γίνει απολύτως σαφές το που αποσκοπεί η πρόταση -και στη μία περίπτωση και στην άλλη- των διατάξεων αυτών από πλευράς Νέας Δημοκρατίας.

Θα ήθελα ως τελευταία λέξη να ζητήσω συγγνώμη από τους συναδέλφους και από σας, κύριε Πρόεδρε, γιατί είμαι αναγκασμένος να αποχωρήσω πριν από τη λήξη της των εργασιών της επιτροπής, γιατί θλιβερό καθήκον με καλεί να παρασταθώ στην εξόδιο ακολουθία ενός συγγενικού μου προσώπου.

Ευχαριστώ πολύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστούμε πολύ, κύριε Τζαβάρα και συλλυπητήρια.

Θα ήθελα να καλωσορίσω στην Αίθουσα τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, τον κ. Τασούλα, που μας κάνει την τιμή σήμερα να παρακολουθεί τις εργασίες της επιτροπής.

Θα καλέσω τώρα στο Βήμα τον Γενικό Εισηγητή του ΣΥΡΙΖΑ, τον κ. Κατρούγκαλο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Θέλω κι εγώ να καλωσορίσω με τον πιο θερμό τρόπο τον Πρόεδρο, με τον οποίο νομίζω ότι είχαμε συνεργαστεί με πολύ καλό, αποτελεσματικό, διαφανή τρόπο και με τρόπο που προήγαγε τον νομικό μας πολιτισμό στην προηγούμενη συζήτηση της προτεινόμενης, της πρώτης, Αναθεωρητικής Βουλής.

Κάποιος που θα παρακολουθούσε τη σημερινή συζήτηση, το πρώτο που θα μας ρωτούσε είναι το εξής: Ρυθμιζετε σωστά -φαίνεται να υπάρχει, μάλιστα, και μία σύγκλιση των απόψεων σας- ένα ζήτημα που αφορά τη

δικαιοσύνη. Είναι το σημαντικότερο ζήτημα από αυτά που αφορούν τη Δικαιοσύνη; Η απάντηση νομίζω ότι πρέπει να είναι: Προφανώς όχι. Έχουμε σημαντικά θέματα που αφορούν την αποτελεσματικότητα του δικαστικού μας συστήματος -ειδικά ως προς τον χρόνο εκδίκασης των αποφάσεων, όπου έχουμε πολλές καταδικαστικές αποφάσεις λόγω παραβίασης της αρχής της δίκαιης δίκης του άρθρου 6- και έχουμε σημαντικά θέματα, που αφορούν τη νομιμοποίηση της δικαστικής εξουσίας, κυρίως σε ό,τι αφορά την εξάρτησή της από την εκτελεστική, αλλά και φαινόμενα, που αφορούν τη σχέση της με ζητήματα διαφθοράς, τα οποία λογικά θα έπρεπε να έχουν προτεραιότητα στην αντιμετώπισή τους.

Γιατί, λοιπόν, ως Αναθεωρητική Βουλή δεν ενσκήψαμε σε αυτά τα βασικά ζητήματα; Η απάντηση νομίζω ότι είναι απλή: Στο κεντρικό ζήτημα, που ανάγεται στο πώς ορίζεται η ηγεσία της δικαιοσύνης, όπου υπάρχει μία γενική ομολογία ότι δημιουργεί εξαρτήσεις του δικαστικού σώματος -και θα σας διαβάσω τι λέει ένας από τους πιο σεβαστούς Προέδρους του Αρείου Πάγου γι' αυτό το ζήτημα- δεν έχουμε μπορέσει ακόμα να διαμορφώσουμε κοινή αντίληψη, όχι μόνο στα κόμματα, αλλά και στην κοινότητα των ειδικών -αναφέρομαι κατ' εξοχήν στους δικαστές, αλλά και στους δικηγόρους συλλόγους- για το ποιο θα πρέπει να είναι το εναλλακτικό σχήμα ορισμού της ηγεσίας.

Γι' αυτόν τον λόγο, λοιπόν, νομίζω ότι στο μέλλον θα πρέπει και η σημερινή Κυβέρνηση -και τότε Αξιωματική Αντιπολίτευση- και τα άλλα κόμματα, να σκεφθούν γιατί έπρεπε να έχετε αποδεχθεί την πρόταση, την οποία είχαμε απευθύνει εμείς ως κοινοβουλευτική πλειοψηφία, να προηγηθεί μία ευρύτατη συζήτηση στην κοινωνία με συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, ακριβώς για να μπορέσουν να δημιουργηθούν αν όχι συναινέσεις, τουλάχιστον συγκλίσεις προς την κατεύθυνση αυτή. Δεν έπρεπε να το δείτε όπως το είδατε, σαν τάχα ένα επικοινωνιακό τέχνασμα της κυβέρνησής μας, το να ζητήσει να υπάρχει εκτεταμένος θεσμικός διάλογος.

Νομίζω, λοιπόν, ότι, ενόψει αυτής της αδυναμίας να έχουμε τις συναινέσεις, ξεκινάμε ήδη με ένα μειονέκτημα τη σημερινή συζήτηση.

Τι έλεγε, λοιπόν, ο αείμνηστος Ματθίας, ένας νομίζω από τους καλύτερους Προέδρους του Αρείου Πάγου στη χώρα μας; Έλεγε: «Η δικαιοσύνη στη χώρα μας είναι και δεν είναι ανεξάρτητη, είναι και δεν είναι αξιόπιστη, είναι και δεν είναι αποτελεσματική». Και πώς το αιτιολογούσε αυτό; Αναφερόταν ευθέως -ως βασικότερο λόγο- στη δημιουργούμενη εξάρτηση των δικαστών από την εκτελεστική εξουσία: «Οι προσδοκίες των υποψηφίων έως το χρίσμα...» -χρίσμα εννοεί την επιλογή σε θέση προέδρου ή αντιπροέδρου- «...και η μετά το χρίσμα ευγνωμοσύνη των επιλεγέντων, παρέχουν, όχι σπάνια, στη διοίκηση τη δυνατότητα να επηρεάζει, μέσω μιας πυραμίδας ευνοιών και εξαρτήσεων, με επικεφαλής την υπό εκλογή ή τη διορισμένη δικαστική ηγεσία, τα δικαστικά πράγματα. Μάλιστα, εκείνοι που προσδοκούν και στη συνέχεια εκείνοι που έχουν επιλεγεί, συμμορφώνονται ενίοτε προληπτικά προς τις εικαζόμενες κυβερνητικές επιθυμίες πριν καν αυτές εκδηλωθούν. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να καταλήξει σε αληθινή αλλοτρίωση. Η διείσδυση του κόμματος στη δικαιοσύνη, δεν σημαίνει απλώς κάποιες διακριτικές υποδείξεις στην κορυφή και κάποιες αμφισβητήσεις του αδιάβλητου ορισμένων επιλογών, οι οποίες είναι σε κάθε

περίπτωση καταδικαστέες. Σημαίνει επεμβάσεις σκοτεινών κομματικών παραγόντων, επικράτηση άδηλων παρασκηνιακών πιέσεων και συναλλαγών, παράλυση των εγγυήσεων της νομιμότητας, διάβρωση της εγγυητικής και της κυρωτικής λειτουργίας της δικαιοσύνης, σημαίνει γενική διάβρωση των θεσμών και αξιών της ζωής».

Αυτή είναι μία διαπίστωση στα τέλη της δεκαετίας του '90 και στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Τα πράγματα δεν έχουν μεταβληθεί ιδιαίτερα έκτοτε. Προσέξτε μία αντίφαση: Το πρόβλημα δεν υφίσταται τόσο σε επίπεδο θεσμικών εγγυήσεων που έχουν τεθεί στο Δίκαιο είτε στο Σύνταγμα είτε στην εκτελεστική του Συντάγματος νομοθεσία. Το πρόβλημα υφίσταται στην εκτέλεσή τους.

Υπάρχει μία πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας, που κατατάσσει εξήντα πέντε χώρες ανάλογα -στην αρχή- με την *de jure* ρύθμιση -ποιες είναι οι νομοθετικές και συνταγματικές προβλέψεις- και μετά με το πώς αυτές εφαρμόζονται. Στο πρώτο κριτήριο, εάν είναι επαρκείς οι εγγυήσεις που έχουν τεθεί στα χαρτιά, στον νόμο, στο Σύνταγμα υπέρ της ανεξαρτησίας, η χώρα μας κατατάσσεται δέκατη, πάνω από τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα, όταν εξετάζεται η πραγματική εφαρμογή των εγγυήσεων, η χώρα μας πέφτει από τη δέκατη θέση στην τριακοστή ένατη, κάτω, δηλαδή, από εκεί που είναι η βάση, που είναι ο μέσος όρος.

Αυτό, λοιπόν, είναι ένα από τα μείζονα ζητήματα, τα οποία θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας και σε μελλοντική αναθεώρηση να τα αντιμετωπίσουμε, ειδικά ενόψει του φαινομένου της επέκτασης του δικαστικού ελέγχου σε τομείς, που μέχρι πρότινος δεν ελέγχονταν, όπως είναι οι κυβερνητικές πράξεις, όπως είναι πολλές μορφές πολιτικών αποφάσεων της εκτελεστικής εξουσίας ή όπως είναι η ορθή, κατά τη γνώμη μου, νομολογία, που ελέγχει και κατά πόσο τα κοινωνικά δικαιώματα εφαρμόζονται σε σχέση με τον πυρήνα, τουλάχιστον, της προστασίας που παρέχουν.

Ο Πρόεδρος του Συνταγματικού Δικαστηρίου του Ισραήλ, Ααρών Μπάρακ, περιγράφει αυτή την τάση ως εξής: «Τίποτα πια δεν μπορεί να διαφύγει από τον δικαστικό έλεγχο. Ο κόσμος κολυμπά στο δίκαιο. Όλα και οτιδήποτε είναι δικαστικά αγωγήμα».

Παρ' όλα αυτά, η δικαιοσύνη στην Ελλάδα έχει μεγαλύτερα ποσοστά αποδοχής και νομιμοποίησης από τους άλλους κρατικούς θεσμούς. Πριν από την κρίση -γιατί η κρίση πράγματι αλλοίωσε σε σημαντικό βαθμό την εμπιστοσύνη γενικότερα του ελληνικού λαού προς τους θεσμούς- αυτοί που δεν είχαν εμπιστοσύνη στη δικαιοσύνη ήταν 40%, ποσοστό που δεν είναι μικρό, αλλά που, αν συγκριθεί με το 85% αυτών, οι οποίοι δεν έχουν εμπιστοσύνη στο Κοινοβούλιο και στα κόμματα, δείχνει μία διαφοροποίηση σημαντική.

Από την άλλη μεριά, έχουμε ένα άλλο φαινόμενο στην Ελλάδα, το οποίο συναρτάται και αυτό στενά με την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. Αυτό είναι η διαφθορά. Έχουμε έναν διεθνή οργανισμό, τη Διεθνή Διαφάνεια, που υπολογίζει τον βαθμό διαφθοράς σε διάφορες χώρες.

Παρακαλώ προσέξτε αυτό που θα σας πω τώρα, γιατί τα στοιχεία είναι πράγματι εντυπωσιακά: Είχαμε, μέχρι τη διακυβέρνηση τη δική μας, μία συνεχή καθοδική τροχιά ως προς τον βαθμό αποτύπωσης της διαφθοράς. Το 1998 είχαμε την τριακοστή έκτη θέση. Το 2001 είχαμε την τεσσαρακοστή τέταρτη θέση. Το 2005 είχαμε την τεσσαρα-

κοστή έβδομη θέση. Για να μην πάμε έτσι, χρόνο με τον χρόνο, το 2011 είχαμε την πεντηκοστή τέταρτη θέση - προς τα κάτω δηλαδή- το 2016 είχαμε την εξηκοστή ένατη θέση και η μόνη περίοδος κατά την οποία είχαμε βελτίωση -μικρή μεν, αλλά σημαντική γιατί δείχνει την αναστροφή της τάσης- ήταν το 2018, που είχαμε την εξηκοστή έβδομη θέση.

Αυτό δείχνει ότι δεν μπορείς να αντιμετωπίσεις ένα τόσο εκτεταμένο φαινόμενο, όπως είναι η διαφθορά -που δεν είναι μόνο κοινωνικό, αλλά συναρτάται και με τη διαπλοκή οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων στην κορυφή της εξουσίας- παρά μόνο όταν έχεις αποφασιστικότητα στην εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας, κάτι που είχαμε και που νομίζω ότι ακόμα και αυτά τα στατιστικά στοιχεία, τα πολύ ελλιπή, το αποδεικνύουν.

Θεώρησα αναγκαίο να κάνω αυτή την εισαγωγή, διότι, μολονότι είναι σημαντικά και τα ζητήματα, τα οποία εξετάζουμε, επαναλαμβάνω ότι δεν είναι τα σημαντικότερα και θα πρέπει όσοι στο μέλλον θα μελετούν τις εργασίες της Αναθεωρητικής Βουλής, να ξέρουν ότι ήμασταν σε γνώση του γεγονότος αυτού και ότι το θέσαμε ως αναγκαίο ζήτημα και υποχρέωση της μελλοντικής αναθεωρητικής εξουσίας να το λύσει.

Τώρα, ως προς το ζήτημα των εγγυήσεων υπέρ των στρατιωτικών δικαστών, θέλω να πω τα εξής: Ένας από τους επιφανείς συνταγματολόγους έγραφε ότι στην Ελλάδα το ζήτημα της δικαιοκρατίας, δηλαδή της εφαρμογής του κράτους δικαίου, δεν ξεχώριζε ποτέ από το αίτημα για τη δημοκρατία. Τα στρατοδικεία, και ειδικά τα έκτακτα στρατοδικεία, είναι ιδιαίτερα συνδεδεμένα με τις πιο μελανές περιόδους της ελληνικής ιστορίας, την περίοδο του Εμφυλίου και την μετεμφυλιακή, όπου εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι οδηγήθηκαν -σε πολλές περιπτώσεις μόνο για τις ιδέες τους- στο εκτελεστικό απόσπασμα, από αποφάσεις παρόμοιων δικαστηρίων, που δεν συγκαλούνταν για να δικάσουν, αλλά για να καταδικάσουν. Γενικότερα, όμως -γιατί δεν ήταν μόνο σε τόσο ανώμαλες περιόδους- ισχύει αυτή η σύνδεση της δημοκρατίας με την δικαιοκρατία. Όταν έχουμε παρασύνταγμα -και παρασύνταγμα είχαμε την μετεμφυλιακή περίοδο, είχαμε και τη μνημονιακή- η κάμψη της δημοκρατίας και της λαϊκής κυριαρχίας επιφέρει σημαντική κάμψη και στις δικαιοκρατικές εγγυήσεις.

Τι ερχόμαστε, λοιπόν, να κάνουμε τώρα; Να δώσουμε στον δικαστή των στρατιωτικών δικαστηρίων πλήρη λειτουργική εξομοίωση με τους λοιπούς δικαστές, όπως θα έπρεπε να είναι από την αρχή -αναφέρομαι εδώ, γιατί συμφωνούμε στην εισήγηση του κ. Τζαβάρα- και όπως έκρινε και η μειοψηφία, δυστυχώς, για τη σημαντική αυτή απόφαση, της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Εδώ θα δούμε ότι έχουμε πολλαπλές θεσμικές αστοχίες. Προβλεπόταν εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος από το 1975, για να προβλέψει τις αντίστοιχες εγγυήσεις, να τις αναπτύξει και στους στρατιωτικούς δικαστές. Για είκοσι χρόνια δεν είχαμε τίποτα. Το 1995 εκδόθηκε ο σχετικός εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος, αλλά με πολύ σημαντικές ελλείψεις ως προς την αντιστοίχιση της λειτουργικής και της προσωπικής ανεξαρτησίας των δικαστών. Έτσι, τώρα έχουμε το παράδοξο στο Σύνταγμα να εξομοιώνονται πλήρως τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους μισθολογικά με τους τακτικούς δικαστές, ενώ προφανώς, δεν είναι δικαστές, είναι δικηγόροι του

κράτους τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου και να μην εξασφαλίζονται -και με αυτήν την πλευρά, την μισθολογική, που δεν είναι ελάχισον- οι στρατιωτικοί δικαστές.

Έχουμε μια διαφωνία με τη Νέα Δημοκρατία. Θεωρούμε ότι δεν υπάρχει λόγος πλέον τα στρατοδικεία να είναι κατά πλειοψηφία απαρτιζόμενα από στρατιωτικούς δικαστές, αλλά καθ' ολοκληρία. Δεν βλέπουμε λόγο για τον οποίο θα πρέπει να έχουμε μια εξαίρεση από αυτόν τον γενικό δικαιοκρατικό κανόνα.

Άρα, θα σας έλεγα να το ξανασκεφτείτε, να ακούσετε τι θα πουν και άλλες πτέρυγες της Αίθουσας και αναλόγως να αποφασίσετε.

Νομίζω, όμως, ότι γενικά, έστω και καθυστερημένα, με αυτόν τον τρόπο θεραπεύουμε ένα θεσμικό κενό, που -για να μην δημιουργήσω κάποια παρεξήγηση- δεν αφορά κυρίως την ικανοποίηση αιτημάτων συντεχνιακών των στρατιωτικών δικαστών, αλλά την ανάγκη να εξοπλιστεί με χαρακτηριστικά θεσμικής εγγύησης, ανεξαρτησίας η απονομή της δικαιοσύνης, σε έναν κλάδο, που δεν πρέπει να είναι στεγανοποιημένος από την υπόλοιπη κοινωνία.

Το βασικό πρόβλημα, που είχαμε στην ελληνική ιστορία, μέχρι και την πτώση της δικτατορίας, ήταν η στεγανοποίηση του Στρατού ως αυτοτελούς πολιτειακού και θεσμικού κέντρου, σε σχέση με τους ελέγχους, που μπορεί να είχε από την δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση, με αποκορύφωμα, προφανώς, τη μεγάλη σύγκρουση στα Ιουλιανά για το ποιος μπορεί να είναι Υπουργός Εθνικής Άμυνας και ποιος δεν μπορεί να είναι.

Πάμε τώρα στις ανεξάρτητες αρχές. Οι ανεξάρτητες αρχές έχουν ήδη μια μακρόχρονη ιστορία. Προσωπικά -και ως θεωρητικός του δικαίου- νομίζω ότι πρέπει να αντιμετωπίσουμε κριτικά τη θέσπιση και τη λειτουργία των αρχών. Υπάρχουν τομείς, στους οποίους είναι ιδιαίτερα καλοδεχούμενες, τομείς, που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη ή η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Ειδικά στην Ελλάδα, λόγω του πελατειακού συστήματος, και μια ανεξάρτητη αρχή όπως το ΑΣΕΠ ήταν εξαιρετικά καλοδεχούμενη.

Θεωρώ, όμως, ότι υπάρχει ένα πρόβλημα με τον πολλαπλασιασμό των ανεξάρτητων αρχών, πρόβλημα, που αφορά κυρίως την αφαίρεση κανονιστικής ύλης, γιατί οι περισσότερες από αυτές τις αρχές έχουν και κανονιστική αρμοδιότητα, δεν έχουν μόνο ελεγκτική από τη Βουλή.

Το πρώτο, λοιπόν, ζήτημα, που μου δημιουργεί πρόβλημα σημαντικό, είναι ότι θεωρώ ότι έχουμε μια κάμψη της δημοκρατικής αρχής, όταν σημαντικοί τομείς κανονιστικής αρμοδιότητας ξεφεύγουν από την αρμοδιότητα της λαϊκής αντιπροσωπείας να θέτει αυτή τους κανόνες.

Η αναγνώριση, ουσιαστικά, εγγυήσεων ανεξάρτητων αρχών στις κεντρικές τράπεζες είναι το πιο ανησυχητικό από αυτά τα φαινόμενα, γιατί ολόκληροι τομείς της οικονομικής πολιτικής πια διαφεύγουν του δημοκρατικού ελέγχου. Αυτό είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τις υπερχειλίζουσες αρμοδιότητες που έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Είναι γενικό ζήτημα, όμως, ως προς την ύπαρξη των κεντρικών τραπεζών και τη δυνατότητα ύπαρξης δημοκρατικού ελέγχου επί αυτών.

Ειδικά στην Ελλάδα κινδυνεύουμε να πέσουμε στην εξής παγίδα: Επειδή υπάρχουν τα γνωστά προβλήματα αναποτελεσματικότητας και πολλές φορές πελατειασμού και διαφθοράς στη δημόσια διοίκησή μας, αντί να θεωρή-

σουμε ως υπ' αριθμόν ένα θέμα να θεραπεύσουμε αυτές τις αμαρτίες, επιλέγουμε να έχουμε μια ανεξάρτητη αρχή, να θεσπίσουμε μια ανεξάρτητη αρχή, που θα λειτουργεί - φανταζόμαστε, απατηλά, βέβαια- ως μια νησίδα νομιμότητας μέσα σε μια θάλασσα αναποτελεσματικότητας και διαφθοράς. Αυτό αφενός, αποτελεί παράδοση στο πρόβλημα και αφετέρου, όχι αποτελεσματική λύση.

Επομένως, με την πρόβλεψη, με την οποία ζητούμε νέες ανεξάρτητες αρχές να θεσπίζονται με πλειοψηφία των 3/5, θέλουμε να μειώσουμε αυτήν την τάση, για τους λόγους που προανέφερα.

Το άλλο ζήτημα, που έρχεται να αντιμετωπίσει η ρύθμιση, είναι η επιλογή των ανεξάρτητων αρχών. Η πρόθεση του νομοθέτη ήταν να έχει, όσο το δυνατόν περισσότερη αποδοχή η ηγεσία των ανεξάρτητων αρχών για ευνόητους λόγους. Επειδή, όμως, εργαλειοποιήθηκε στο πλαίσιο της αντιπολίτευσης από όλα, θα έλεγα, τα κόμματα η επιλογή αυτή, κατέληξε πολλές φορές σε αδυναμία επιλογής. Έτσι είχαμε θεσμικά παράδοξα: να παρατείνεται αενάως η θητεία ορισμένων αρχών. Αυτό κρίθηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας, πέραν ενός εύλογου χρονικού ορίου, αντισυνταγματικό. Το σύνηθες χρονικό όριο για τέτοιες καταστάσεις για το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι το τρίμηνο.

Μετά ακολουθήθηκε μια άλλη τακτική. Με νόμο -όχι σιωπηρά- να παρατείνεται για ένα διάστημα η θητεία των ανεξάρτητων αρχών, όταν υπήρχε αδυναμία επιλογής τους. Και αυτό είναι ανώμαλη λύση. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει πει ότι δέχεται μόνο για ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Αυτό από τη νομολογία του φαίνεται να είναι περίπου το όριο των δέκα οκτώ μηνών.

Πρέπει να το αντιμετωπίσουμε και γι' αυτό προτείνουμε να χαμηλώσει η πλειοψηφία των 4/5 στα 3/5.

Όμως, προσέξτε, κύριοι συνάδελφοι, και τώρα απευθύνομαι σε εσάς κυρίως συνάδελφοι της κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας: Ό,τι και να κάνουμε με θεσμικές προβλέψεις, δεν πρόκειται να θεραπευτεί το πρόβλημα, αν δεν αποκατασταθεί το βασικό πολιτικό νόμισμα, που είναι η εμπιστοσύνη.

Μέχρι στιγμής, η στάση σας στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζετε τις ανεξάρτητες αρχές, όχι απλώς δεν πολλαπλασιάζει αυτό το αναγκαίο κεφάλαιο της εμπιστοσύνης, αλλά το υπονομεύει. Με άλλον τρόπο μεταχειριστήκατε την ανεξάρτητη αρχή ανταγωνισμού, με άλλον τρόπο αντιμετωπίσατε την ανεξάρτητη αρχή προσωπικών δεδομένων.

Σας ζήτησε ο κ. Καστανίδης ό,τι προβλέπεται, αφού πιστεύετε ότι αυτό είναι σωστό. Εμείς ασκήσαμε την έντονη κριτική και είναι προφανές, κατά τη γνώμη μας, ότι είδαμε βαθιά πολιτική σκοπιμότητα στην επέμβαση, που κάνατε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Ας υποθέσουμε, όμως -ας μπορούμε για λίγο στη θέση σας- ότι εσείς πιστεύετε ότι ορθώς θέσατε τα κριτήρια. Γιατί δεν γενικεύσατε αυτά τα κριτήρια στις άλλες ανεξάρτητες αρχές; Ακόμα χειρότερα, γιατί όταν ένας Βουλευτής της Αντιπολίτευσης ζητά από τον Υπουργό Δικαιοσύνης να τα επεκτείνει και αυτός απαντά, όπως κάθε λογικός άνθρωπος: «βεβαίως αυτό που λέτε είναι λογικό, θα το κάνουμε» και μετά στη συζήτηση του νόμου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, μολοντί υπήρχε ξεχωριστό κεφάλαιο για την ανεξάρτητη αρχή, δεν το κάνει;

Νομίζω, λοιπόν, ότι συνεχίζεται και σε αυτό το πεδίο, πέραν από τον προφανή ρεβανσισμό που είχε η ad hoc

επέμβαση στην αρχή ανταγωνισμού -κάτι που ποτέ δεν κάναμε εμείς, ποτέ δεν επεμβήκαμε, ώστε να λήξει χρονικά η θητεία οποιασδήποτε αρχής, ήδη σήμερα οι ηγεσίες που υπηρετούν στις περισσότερες αρχές, είναι ηγεσίες που είχαν τοποθετηθεί από την τελευταία κυβέρνηση, τη δική σας- κάτι ακόμα χειρότερο, να μην εξασφαλίζετε με τις πράξεις σας να υπάρχει το αναγκαίο υπόβαθρο εμπιστοσύνης. Αυτό είναι πολύ πιο επικίνδυνο και διαλυτικό από οποιαδήποτε ad hoc επέμβαση.

Εμείς είμαστε υπέρ της δημοκρατίας και της νομιμότητας και αυτά δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν σε ένα δημοκρατικό κράτος, σε μια δημοκρατία. Θα πρέπει τώρα, που περνάμε σε μια περίοδο θεσμικής κανονικότητας, που δεν πρέπει να μείνει μόνο στην οικονομία, αλλά και στην πολιτική, να αναπροσαρμόσετε και εσείς τη στάση σας, γιατί αλλιώς, δεν θα έχουμε μάθει τίποτα από τα μαθήματα της κρίσης.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Κατρούγκαλε.

Τώρα τον λόγο έχει ο κ. Λοβέρδος εκ μέρους του Κινήματος Αλλαγής.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, καλημέρα.

Με τα μέλη και τα στελέχη των στρατιωτικών δικαστηρίων με συνδέουν προσωπικές και πολιτικές εμπειρίες, που έρχονται από το παρελθόν. Συγκεκριμένα, όταν μπήκα στη Νομική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1973, ήμουν συμφοιτητής με τους φοιτητές της Στρατιωτικής Σχολής Αξιωματικών Σωμάτων, τη ΣΣΑΣ. Όταν έπεσε η χούντα, για τους φοιτητές αυτούς δημιουργήθηκε ένα άσχημο κλίμα -συνυπήρχαμε μέσα στα αμφιθέατρα της διδασκαλίας- διότι τους χρεώνονταν αδικώς -στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων- ευθύνες για την προηγηθείσα συντριβή της δημοκρατίας στην Ελλάδα. Ήταν, όμως, τόσο εμφανής η δημοκρατική πεποίθηση -επαναλαμβάνω της συντριπτικής πλειοψηφίας αυτών των φοιτητών- που οδήγησε τόσο εμένα, όσο και πολλούς άλλους πολιτικοποιημένους τότε φοιτητές της Νομικής Σχολής, στο να τους συμπαραστούμε και να βοηθήσουμε να αλλάξει σιγά-σιγά εκείνο το απαράδεκτο κλίμα. Έτσι συνδεθήκαμε και συνδεθήκαμε με αρκετούς από εκείνους τους συμφοιτητές μου με προσωπική φιλία και πολύ αργότερα, το 2000-2001, μου ζήτησαν να συντάξω μια γνωμοδότηση ως καθηγητής του Δημοσίου Δικαίου σχετική με το δικό τους καθεστώς, το δικό τους δικαστικό στ.

Συνέταξα, λοιπόν, μια γνωμοδότηση, που έχει δημοσιευτεί στο περιοδικό «ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ» του 2000 ή του 2001, ενόψει της τότε Αναθεώρησης του Συντάγματος, κεντρικό σημείο της οποίας ήταν πως οι στρατιωτικοί δικαστές είναι δικαστές και έχουν όλες τις εγγυήσεις του Συντάγματος.

Ωστόσο, η Αναθεώρηση του 2019 πρέπει να επεκτείνει, κατά τη γνώμη του Κινήματος Αλλαγής, τη διατύπωση της παραγράφου 5 του άρθρου 96 του Συντάγματος του 1975, ορίζοντας -αντί να παραπέμπει απλώς στο άρθρο 87 παράγραφος 1- πως οι στρατιωτικοί δικαστές έχουν όλες τις εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, που ορίζει το Σύνταγμα. Επαναλαμβάνω, όμως, όλοι οι στρατιωτικοί δικαστές.

Η πρόταση, δηλαδή, της Νέας Δημοκρατίας, κύριε Τζαβάρα, η δική σας, θα μπορούσε να γίνει σαφέστερη, με

την εξής προσθήκη: Μετά τις δύο λέξεις «του Συντάγματος» να μπει η φράση «όλους τους δικαστικούς λειτουργούς». Ακόμη, το τελευταίο εδάφιο της προσθήκης στη δική σας πρόταση θα μπορούσε να αντικατασταθεί και με τη φράση «η διάταξη του άρθρου 90 παράγραφος 5 εφαρμόζεται και στην περίπτωση της θητείας του Προέδρου και του Εισαγγελέα του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου».

Θέμα, σοβαρότατο μάλιστα, ενόψει και της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, προκύπτει από τη διατύπωση του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 5, σύμφωνα με το οποίο τα στρατιωτικά δικαστήρια συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από στρατιωτικούς δικαστές. Συνεπώς, η μειοψηφία τους συγκροτείται από στρατοδίκες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Στρατιωτικούς δικαστές.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Οι στρατιωτικοί δικαστές...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Η πλειοψηφία.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Στρατιωτικοί δικαστές η πλειοψηφία, η μειοψηφία στρατοδίκες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Μπράβο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Οι στρατοδίκες, όμως, είναι στρατιωτικοί, ενταγμένοι στη στρατιωτική ιεραρχία και ως εκ τούτου, δεν μπορούν να απολαμβάνουν πλήρους προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

Συνεπώς, μου φαίνεται προτιμότερο να κάνουμε την εξής διάκριση, επαναδιατυπώνοντας το 96 παράγραφος 5 και να καθορίσουμε «νόμος ορίζει πού ακριβώς επιτρέπεται η συμμετοχή μη στρατιωτικών δικαστών». Αν δεν θέλουμε να πάμε στη ρύθμιση που πρότεινε ο κ. Κατρούγκαλος, όλοι οι δικαστές που αποτελούν τις συνθέσεις των στρατιωτικών δικαστηρίων να είναι στρατιωτικοί δικαστές. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αλλά και με τη δική μου πρόταση, θα αποφευχθεί οριστικά το ενδεχόμενο καταδίκης της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Να σημειωθεί, κυρίες και κύριοι Βουλευτές πως την αναθεώρηση του άρθρου 96 παράγραφος 5, άρθρο το οποίο, εκ πρώτης όψεως φαίνεται πλήρες, την ψηφίσαμε διακόσιοι τριάντα επτά Βουλευτές στην προηγούμενη προτείνουσα Βουλή.

Τώρα, ως προς το άρθρο 101 Α, το οποίο αφορά τις ανεξάρτητες αρχές, η αναθεώρηση αυτού του άρθρου ψηφίστηκε από διακόσιους τριάντα δύο Βουλευτές στην προηγούμενη προτείνουσα Βουλή. Η θέση του Κινήματος Αλλαγής, αλλά και η προσωπική μου θέση ως προς τη φύση, το χαρακτήρα και την αναγκαιότητα των ανεξάρτητων αρχών, οι οποίες, εν τοις πράγμασι αποτελούν ανεξάρτητες διοικητικές αρχές -μην αυταπατώμεθα- συνοψίζεται στα εξής:

Οι ανεξάρτητες αρχές, αφενός, είναι απαραίτητες, για να ελέγχουν και να εποπτεύουν δραστηριότητες των διοικουμένων με πάρα πολύ ευαίσθητο χαρακτήρα, από πλευράς, κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αλλά και αφετέρου η πληθωρική ίδρυση των ανεξάρτητων αρχών αποτελεί ομολογία

πως η κρατική λειτουργία πάσχει από αμεροληψία και έλλειψη δεξιοτήτων και ως εκ τούτου, απαιτείται η εφεύρεση κάποιων άλλων αρχών ή φορέων ή ρυθμιστικών σωμάτων, οι οποίοι και τα οποία θα κινούνται, θα κείνται, εκτός διοικητικής ιεραρχίας.

Οι προτάσεις μας ως προς την αλλαγή του άρθρου 101Α του Συντάγματος επιγραμματικώς είναι οι εξής: Πρώτον, προτείνουμε τον περιορισμό του κοινού νομοθέτη να ιδρύει κατά βούληση ανεξάρτητες αρχές.

Δεύτερον, συμφωνούμε απολύτως στη διατήρηση της πολύ αυξημένης πλειοψηφίας των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, προκειμένου να γίνεται η επιλογή των μελών τους, της ηγεσίας τους και τέλος, προτείνουμε τον άμεσο κοινοβουλευτικό έλεγχο των διοικήσεων αυτών των αρχών από την Ολομέλεια της Βουλής.

Αναλυτικότερα τώρα, αρχίζοντας από το τελευταίο σημείο των θέσεών μας, πρώτον, στην παράγραφο 3 του άρθρου 101Α του Συντάγματος να προστεθεί η δυνατότητα, κύριε Τζαβάρα, κύριε Κατρούγκαλε και λοιποί εισηγητές, η Ολομέλεια της Βουλής να ασκεί απευθείας έλεγχο στις διοικήσεις των ανεξάρτητων αρχών, ούτως ώστε να αποφευχθεί η σημερινή απαράδεκτη κατάσταση να ασκείται ο κοινοβουλευτικός έλεγχος διά του αρμοδίου, ως προς το εκάστοτε ελεγχόμενο θέμα Υπουργού.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Εμείς συμφωνούμε.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Πολύ ωραία. Είναι σωστό. Μια αλλαγή στη διατύπωση του Συντάγματος χρειάζεται.

Ακούστε, κύριε Τζαβάρα, κάτι σοβαρό πάει να γίνει εδώ.

Σήμερα, εάν δούμε τι κάνουμε -μου έχει τύχει και εμένα ως μέλους της Επιτροπής Θεσμών να έχω μια εμπειρία- ο έλεγχος που ασκούμε, γίνεται μέσω των εκθέσεων, ατελέσφορο μέσο, που καταθέτουν αυτές οι αρχές και των ακροάσεων -εδώ κάτι γίνεται- από αρμόδιες επιτροπές της Βουλής, όπως η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, ας πούμε.

Αυτό που λείπει, όμως, είναι η δυνατότητα της Βουλής να ελέγχει, χωρίς διαμεσολάβηση τις ανεξάρτητες αρχές. Ποιες; Αυτές που ορίζει το Σύνταγμα. Για τις πέντε μιλάω, για τις πέντε κάνω λόγο: Για το ΑΣΕΠ, άρθρο 103 παράγραφος 7 του Συντάγματος, για το ΕΣΡ, άρθρο 15 παράγραφος 2 του Συντάγματος, για την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, άρθρο 9 παράγραφος 2 του Συντάγματος, για τον Συνήγορο του Πολίτη, άρθρο 103 παράγραφος 9 του Συντάγματος και την Αρχή Προστασίας Απορρήτου των Τηλεπικοινωνιών, άρθρο 19 παράγραφος 2 του Συντάγματος.

Η προσθήκη αυτή, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, θα διευκόλυνε σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό τον δημόσιο πολιτικό έλεγχο της λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών, τις οποίες το Σύνταγμα αξιολόγησε ως αρχές συνταγματικής περιωπής. Αυτή είναι η πρώτη μας θέση.

Δεύτερη θέση μας. Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 101Α πρέπει να προστεθεί πως η δυνατότητα του νομοθέτη να ιδρύει ανεξάρτητες αρχές δεν είναι απεριόριστη. Και έχουμε δύο τρόπους αναγόρευσης αρχών, φορέων ή ρυθμιστικών αρχών σε ανεξάρτητες αρχές. Εμάς, τη Βουλή, που ψηφίζουμε νόμους, αλλά και τη νομολογία, τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας κυρίως.

Όλοι, όμως -θεωρία, νομολογία, πολιτικά κόμματα- έχουμε δεχθεί ότι οι ανεξάρτητες αρχές αποτελούν μια

νέα μορφή οργάνωσης και άσκησης δημόσιας εξουσίας. Αυτό είναι κοινός τόπος. Η υπερβολική καταφυγή, όμως, σ' αυτόν τον κοινό τόπο υποδηλώνει χρεωκοπία του διοικητικού μας συστήματος και κατ' επέκταση, πιστεύω, και του δημοκρατικού χαρακτήρα του πολιτεύματός μας.

Δεν πρόκειται να ξεχάσω μέλος της Κυβέρνησης να μου εξομολογείται: «Είναι τέτοια η κατάσταση της διαίτησας στο ποδόσφαιρο, που σκέφτομαι να προτείνω την ίδρυση σχετικής ανεξάρτητης αρχής.»

Πέραν της σκωπτικής διάθεσης, με την οποία αντιμετωπίζω την πρότασή του, η ζωή απέδειξε πως εκείνος είχε δίκιο. Η ζωή αποδείχθηκε εφευρετικότερη. Ιδρύθηκε ανεξάρτητη αρχή για τον επαγγελματικό αθλητισμό και σήμερα η Ελλάδα διαθέτει περίπου τριάντα τέτοιου είδους ανεξάρτητες αρχές, οιονεί ανεξάρτητες αρχές.

Με άλλα λόγια -είμαι στο δεύτερο σημείο των θέσεών μου- η υπερβολική καταφυγή σ' αυτές τις αρχές δηλώνει ευθέως την αδυναμία και τον φόβο της εκτελεστικής εξουσίας να ασκήσει τα καθήκοντά της. Η νομιμοποιημένη δημοκρατικά εκτελεστική εξουσία φοβάται να ασκήσει τα καθήκοντά της και τα αναθέτει σ' έναν τρίτο. Επειδή έχουμε πολλές αρχές πια, απορώ πού βρίσκουμε και τους ανθρώπους, που μπορούν πράγματι να ανταποκρίνονται σε αυτόν τον ρόλο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Υπάρχουν ενδιαφερόμενοι.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Πάντα υπάρχουν ενδιαφερόμενοι για τα πάντα. Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι και κατάλληλοι. Και εδώ λίγο αντιπολιτευτικά, για να το πάω στις δικές σας διαθέσεις, ο ΣΥΡΙΖΑ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Δεν είμαστε πια κυβέρνηση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Δεν είστε πια κυβέρνηση. Το πάω αντιπολιτευτικά ως προς το παρελθόν σας.

Θα σας πω δύο προτάσεις, που μας απασχόλησαν μετά τις εκλογές και αφορούσαν συνταξιοδοτηθείσες δικαστικές λειτουργούς, αφυπηρετήσασες δηλαδή, μας πάει το μυαλό πολύ εύκολα στο πώς ρέπει το πολιτικό μας σύστημα σε πελατειακές λογικές με πεδίο εφαρμογής τις ανεξάρτητες αρχές.

Κατά συνέπεια, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, κύριε Κατρούγκαλε, κύριε Τζαβάρα, κρίνουμε απαραίτητο να προστεθεί στο 101 Α περιορισμός του κοινού νομοθέτη στην ίδρυση παρόμοιων, μη συνταγματοποιημένων ανεξάρτητων αρχών. Αυτός ο περιορισμός θα μπορούσε να εισαχθεί και με διάταξη, η οποία θα προέβλεπε, κύριε Κατρούγκαλε, πως για την ίδρυση ανεξάρτητης αρχής, την κατάργησή της, αλλά και τη μεταβολή των αρμοδιοτήτων της απαιτείται πλειοψηφία των 3/5 της Βουλής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Για την κατάργηση γιατί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Μου επιτρέπετε, κύριε Λοβέρδε, μια διακοπή;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Πολλές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Είναι απόλυτα ορθή η επισήμανση και ευχαριστώ πάρα πολύ.

Υπάρχει μια σειρά ή μια κατηγορία, ας πούμε, ανεξάρτητων αρχών, οι οποίες προκύπτουν στο πλαίσιο της εν-

σωμάτωσης οδηγίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Να το δεχθούμε όλοι, βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ (Γενικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Εκεί, λοιπόν, γι' αυτό εγώ απέφυγα να κάνω αναφορά. Άκουσα αυτό που είπε, πολύ σωστά ο συνάδελφός μας, ο κ. Κατρούγκαλος, και είναι προβληματισμός που τον έχουμε. Πλην, όμως, εάν βάλουμε μια τέτοια διάταξη στο 101Α, ενδεχομένως να βρεθούμε σ' αυτήν τη δύσκολη θέση του να μην μπορούμε να ανταποκριθούμε στην υποχρέωση που έχουμε απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την ενσωμάτωση κειμένων νομοθετικών, τα οποία προβλέπουν και ανεξάρτητες αρχές.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Κύριε συνάδελφε, η εμπειρία μου τα τελευταία χρόνια στην Εθνική Αντιπροσωπεία λέει ότι στις περιπτώσεις ενσωμάτωσης οδηγίων το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού συστήματος είναι θετικό και δεν νομίζω ότι υπάρχει περίπτωση ή δεν μπορεί να φανταστώ θέμα ως προς το οποίο δεν θα μπορεί η Βουλή να βρει εκατόν ογδόντα ψήφους, για να κάνει αυτές τις ενσωματώσεις ή και για να αποβάλει, κύριε Κατρούγκαλε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Μου επιτρέπετε, κύριε Λοβέρδο;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Όπως ξέρετε, ακόμη και για την κύρωση μιας διεθνούς συνθήκης απαιτούνται οι ειδικές πλειοψηφίες, αλλά για την καταγγελία της απαιτείται πάντοτε απλή πλειοψηφία. Είναι ευνόητος ο λόγος. Όταν έχουμε παραχώρηση αρμοδιότητας, χρειάζεται να έχουμε συναινέσεις και όταν επανερχόμαστε στο καθεστώς που η αρμοδιότητα επιστρέφει, δεν χρειάζονται ειδικές πλειοψηφίες. Νομίζω ότι εδώ είναι ανάλογη η περίπτωση. Ναι μεν δεν έχουμε μεταβίβαση αρμοδιότητας σε υποκείμενο έξω της ελληνικής επικράτειας, έχουμε όμως μια αλλοτρίωση, όπως και εσείς και ο κ. Τζαβάρας -νομίζω- δέχεται, της αρμοδιότητας του Κοινοβουλίου ως προς το κανονιστικό της τμήμα, υπέρ ενός τρίτου υποκειμένου. Άρα, ενώ θα πρέπει να υπάρχει η πλειοψηφία για τη θέσπιση, νομίζω ότι δεν είναι αναγκαίο να υπάρχει για την κατάργηση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Δεν θα είχα αντίρρηση. Εάν συμφωνήσουμε στο πρώτο, το δεύτερο εμφανίζεται ως έλασσον από πλευράς σημασίας και δεν θα είχαμε και εμείς καμμία αντίρρηση.

Κλείνοντας, δεν μπορώ να αποφύγω την ανάγκη να κάνω μια σκέψη, για να δούμε, εάν μπορούμε να παρέμβουμε τώρα, κατά τη διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης, στην κατάσταση που έχει δημιουργηθεί με τις περίπου τριάντα ανεξάρτητες αρχές που υπάρχουν και εκτός των πέντε συνταγματοποιημένων προφανέστατα, να δεχθούμε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πως υπάρχουν και ορισμένες ακόμη που ξεφεύγουν από τον κανόνα της υπερβολής και της πληθωρικής καταφυγής στις ανεξάρτητες λεγόμενες αρχές. Υπάρχουν, δηλαδή, και άλλες αρχές που διαδραματίζουν πάρα πολύ σημαντικό ρόλο, οι οποίες είναι εκτός Συντάγματος. Είναι σωστή η πρόταση να συνταγματοποιήσουμε με αυτήν την ευκαιρία που έχουμε κάποιες απ' αυτές, προσθέτοντας ρύθμιση ή ερμηνευτική δήλωση στο 101Α; Εγώ σας το καταθέτω,

γιατί έχω υπόψη μου ορισμένες αρχές, που είναι πραγματικά πάρα πολύ σοβαρές και απορώ γιατί οι διοικήσεις τους να μην ορίζονται και αυτές από τη Διάσκεψη Προέδρων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Δεν το έχει προτείνει η πρώτη Αναθεωρητική. Πώς θα το κάνουμε;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Έχουμε το 101 Α, ας κρίνουμε, κατά συντριπτική πλειοψηφία, ότι έχουμε αυτήν τη δυνατότητα. Δεν ηλεκτρίζω την ατμόσφαιρα, να πω «γιατί να μην ιδρύσουμε και μια καινούργια, ας βάλουμε, λόγου χάρη, την ανεξάρτητη αρχή που θα ελέγχει την ίδρυση μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων και να σας το περάσουμε από το 101 Α». Δεν λέω κάτι τέτοιο, να τινάξουμε τη Βουλή στο αέρα. Όχι. Λέω, όμως, για πέντε ανεξάρτητες αρχές που σήμερα λειτουργούν -αναφέρομαι στην Αρχή των Δημοσίων Συμβάσεων, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, στη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, στην Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων- γιατί ως προς αυτές, αν δεν θέλουμε να κάνουμε την υπέρβαση της συνταγματοποίησης -γιατί δεν είναι αυτό το καθήκον που έχουμε αναλάβει, αλλά, βέβαια, υποστηρίζουμε βασιμότητα ότι είμαστε αδέσμευτοι- εν πάση περιπτώσει αν δεν έχουμε τέτοια διάθεση, τότε να θεωρήσουμε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ότι αν βάλουμε τη ρύθμιση των 3/5, να μπορεί η Βουλή, με την πλειοψηφία των 3/5 να κάνει αυτήν την επιλογή, προσδίδοντας αυξημένο κύρος με κοινό νόμο, όχι με συνταγματική διάταξη, στις αρχές που επιλέγουμε να τις ξεχωρίσουμε από τον πληθωρικό αριθμό των τριάντα.

Τέλος, για να κλείσω, κυρίες και κύριοι, με το τρίτο μέρος των προτάσεών μας, θεωρώ πως η πλειοψηφία των 4/5, που απαιτείται από το Σύνταγμα στο άρθρο 101 Α παράγραφος 2 εδάφιο γ' για την ανάδειξη της ηγεσίας των ανεξάρτητων αρχών, δεν πρέπει να αλλάξει. Αναφέρομαι στις πέντε, που είναι συνταγματοποιημένες.

Βίωσα, ως μέλος της Διάσκεψης των Προέδρων, την τελευταία ανάδειξη της διοίκησης του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης υπό την προεδρία του κ. Κουτρουμάνου. Η σύγκρουση τότε ήταν πέραν των ορίων ανάμεσα στην κυβέρνηση, στον τότε Υπουργό κ. Παππά και στην αντιπολίτευση. Ίσως ήταν μια από τις τρεις-τέσσερις υψηλότερης έντασης συγκρούσεις στην προηγούμενη Βουλή. Κατέληγε όλη αυτή η πολιτική σύγκρουση στη Διάσκεψη των Προέδρων, όπου έπρεπε να συγκεντρωθούν τα 4/5 του Σώματος, για να ορισθεί η διοίκηση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Έγιναν πάρα πολλές συνεδριάσεις. Ορισμένες είχαν και απόσταση η μία από την άλλη. Κατατέθηκαν πάρα πολλές προτάσεις. Έγινε μια πραγματική θεσμική ζύμωση, για να καταλήξουμε εν τέλει σε μια διοίκηση, που δεν μπορεί να κριθεί αποτυχημένη. Συγκρούστηκε και με την τότε κυβέρνηση, συγκρούστηκε και με κόμματα της αντιπολίτευσης, συγκρούστηκε με μέσα ενημέρωσης, αδίκησε ενδεχομένως -κατά τη γνώμη τη δική μου- σε μία-δύο περιπτώσεις συγκεκριμένα μέσα ενημέρωσης, αλλά εν τέλει, ως σύνολο μπορούμε να πούμε ότι παιδευτήκαμε για να αναδείξουμε τη διοίκηση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, αλλά τα καταφέραμε.

Ποιος ήταν ο οδηγός για να εντοπιστεί τελικά συναινε-

τική λύση, οδηγός και κατά κάποιον τρόπο καταναγκασμός; Η απαιτούμενη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων. Τι θα γινόταν αν αρκούσε η πλειοψηφία των τριών πέμπτων σε άλλη επιτροπή, μια ευκολότερη λύση, που ενδεχομένως, να μην υπάκουε και στις ανάγκες της έντασης, που είχε εκείνη η πολιτική αναμέτρηση;

Θεωρώ, λοιπόν, ότι δεν πρέπει να απεμπολήσουμε τα αγαθά μιας δύσκολης ρύθμισης, που εμφανίζει δυσκολίες εφαρμογής. Συνήθως, βρίσκουμε λύσεις. Να μην τα απεμπολήσουμε, γιατί έχουν υπάρξει θετικά αποτελέσματα - ανέφερα το πιο χαρακτηριστικό- και απεμπολώντας αυτήν, χάρη μιας θεσμικής ευκολίας, να μην οδηγηθούμε σε δρόμους, που θα εξυπηρετήσουν τις μονίμως υπάρχουσες πελατειακές κλίσεις του πολιτικού μας συστήματος.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Λοβέρδο.

Επειδή ο κ. Δελής ζήτησε να μιλήσει αργότερα, θα ήθελα να καλέσω στο Βήμα τον κ. Χήτα, Γενικό Αγορητή της Ελληνικής Λύσης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΗΤΑΣ (Γενικός Αγορητής της Ελληνικής Λύσης): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εκπροσωπώντας σ' αυτή τη διαδικασία την Ελληνική Λύση έχω τονίσει επανειλημμένα ότι ο δρόμος για την Αναθεώρηση του Συντάγματος πρέπει να μείνει μακριά από πολιτικά διλήμματα και περιέργους συσχετισμούς δυνάμεων. Μόνο έτσι θα μπορούμε να μιλάμε για ένα πραγματικά νέο ξεκίνημα και όχι για ένα ακόμα αχρείαστο πυροτέχνημα. Ναι, η Ελλάδα έχει ανάγκη από ένα νέο Σύνταγμα, όμως ένα Σύνταγμα χωρίς αναχρονιστικές διατάξεις και κυρίως χωρίς λαϊκισμούς.

Αν μπορούσα να συνοψίσω τους στόχους μας, θα έλεγα ότι αυτοί είναι έξι συγκεκριμένοι στόχοι, που πρέπει να είναι οι εξής: Πρώτον, να εξαλείψουμε τη σκανδαλώδη ατιμωρησία των πολιτικών. Δεύτερον, να ενισχύσουμε την πλήρη διάκριση των εξουσιών. Τρίτος στόχος, να εξασφαλίσουμε την πολιτική σταθερότητα. Τέταρτον, να κατοχυρώσουμε τον ευρωπαϊκό χαρακτήρα του κράτους. Πέμπτον, να απελευθερώσουμε την οικονομία από τα δεσμά του κρατισμού και το δημόσιο από την παντοκρατορία των κομμάτων. Έκτον, να θωρακίσουμε τα ατομικά δικαιώματα των Ελλήνων.

Η συζήτηση για το Σύνταγμα θα έπρεπε να είναι η αφορμή για να σκεφτούμε την κρίση της δημοκρατίας, την απογοήτευση και την αποχή των Ελλήνων, που δυστυχώς, πολλαπλασιάζεται και τελικά, το είδος της κοινωνίας στην οποία θα θέλαμε να ζήσουμε εμείς, αλλά φυσικά και τα παιδιά μας. Αυτές οι σκέψεις πρέπει να μας οδηγήσουν σε αποφάσεις για το νέο Σύνταγμα, αυτές οι σκέψεις και όχι τα πρόσκαιρα κομματικά συμφέροντα, αυτά που δυστυχώς καθοδηγούν πολύ συχνά τις αποφάσεις της Βουλής. Μπορούμε; Θα φανεί σύντομα.

Φοβάμαι πως ο συντηρητικός λαϊκισμός και οι άγονες κομματικές σκοπιμότητες θα προσγειώσουν δυστυχώς ξανά την Ελλάδα στο παρελθόν και όχι στο μέλλον. Αυτός ο φόβος μου έχει να κάνει με το γεγονός ότι οι πολίτες δεν πιστεύουν ότι αυτή η εξαιρετικά σημαντική συζήτηση που γίνεται μέσα σ' αυτήν την Αίθουσα για το Σύνταγμα θα βρει εφαρμογή στα προβλήματα της καθημερινότητας, στα προβλήματα του ελληνικού λαού. Ζητούν να ασχοληθούμε με άλλα, πολύ πιο επίμονα ζητήματα, που

αφορούν, στην ουσία, της οικονομικής πολιτικής, της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας, που δυστυχώς, έχει καταστεί και αυτή άκρως επίκαιρη.

Μπορείτε να τους πείτε πως έχουν άδικο γι' αυτά που ζητάνε; Εγώ προσωπικά δεν μπορώ. Αυτό που μπορώ να τους πω είναι ότι η Συνταγματική Αναθεώρηση είναι η βάση πάνω στην οποία θα χτίσουμε τις απαντήσεις σε όλα τα σοβαρά προβλήματα που τους απασχολούν. Τη συζήτηση αυτή πρέπει να την κάνουμε με σωστούς όρους, μιας και βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίσιμη, αλλά ταυτόχρονα και ιστορική συγκυρία.

Στην Ελληνική Λύση πιστεύουμε πως είναι πράγματι απαραίτητη μια γενναία Αναθεώρηση του Συντάγματος, που όμως πρέπει να γίνει χωρίς κινήσεις εντυπωσιασμού. Απαιτείται πολύ προσεκτική και ζυγισμένη προσέγγιση, διότι ελλοχεύουν δύο κίνδυνοι. Ο πρώτος είναι ο κίνδυνος του συνταγματικού λαϊκισμού, δηλαδή ο κίνδυνος να θεωρηθεί η Αναθεώρηση του Συντάγματος πανάκεια διά πάσαν νόσον του πολιτικοδιοικητικού μας συστήματος. Ο δεύτερος κίνδυνος, που ελλοχεύει είναι η πλήρης και απόλυτη συνταγματική επανάπαυση, δηλαδή το να οχυρωθούμε πίσω από μια άποψη ότι μια συνταγματική Αναθεώρηση δεν έχει τίποτα να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση της κρίσης, που βιώνουμε όλοι.

Έχοντας, λοιπόν, συναίσθηση των εν λόγω κινδύνων, θέλω να πω για ακόμα μια φορά ότι αυτή η κατάσταση μάς επιβάλλει να προβούμε σε γενναίες αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του κράτους. Η ιδεολογική πρόταση της Ελληνικής Λύσης μέσα από τη συνταγματική Αναθεώρηση έχει ως στόχο την αποκέντρωση, όπως έχω αναφέρει ξανά, της πολιτικής εξουσίας και τη διάχυσή της εντός των εθνικών κοινωνιών για ενδυνάμωσή τους.

Με αυτές τις σκέψεις μου, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έρχομαι στα σημερινά προς συζήτηση άρθρα. Το άρθρο 96 παράγραφος 5 έχει να κάνει με τη δικαστική εξουσία. Αναφέρεται στην οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων.

Ειδικότερα, η παράγραφος 5 προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι τα μέλη του Δικαστικού Σώματος και των Ενόπλων Δυνάμεων περιβάλλονται με τις εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας του άρθρου 87 παράγραφος 1 του Συντάγματος. Η διάταξη, λοιπόν, του άρθρου 96 παράγραφος 5 κρίθηκε από την προηγούμενη Βουλή ότι πρέπει να αναθεωρηθεί, ώστε να διερευνηθεί και να επεκταθεί η συνταγματική προστασία των στρατιωτικών και των δικαστικών.

Μιλάμε, δηλαδή, για εξομοίωση της συνταγματικής προστασίας του Δικαστικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων με αυτή των μη στρατιωτικών δικαστών. Η Ελληνική Λύση δεν είναι αντίθετη σε όποια πρόταση ενισχύει και κατοχυρώνει την ανεξάρτητη δικαστική λειτουργία.

Η δικαστική εξουσία, εξάλλου, αποτελεί τη δικλείδα ασφαλείας για το δημοκρατικό μας πολίτευμα, αφού είναι αυτή που ελέγχει και, τελικά, εξασφαλίζει τη διάκριση των λειτουργιών του κράτους. Θα πρέπει, όμως, να δούμε το ακριβές περιεχόμενο της πρότασης αναθεώρησης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ο επιδιωκόμενος στόχος μας.

Το άρθρο 101 Α αναφέρεται στις ανεξάρτητες αρχές, από τις οποίες έχουμε πολλές. Η πλειοδοσία στη δημιουργία ανεξάρτητων αρχών, που είναι σχετικά πρόσφατος θεσμός, μπορεί να σημαίνει δύο πράγματα: Είτε ότι η κοινοβουλευτική δημοκρατία αντιμετωπίζει πλέον προ-

βλήματα στη λειτουργία της και καλεί άλλους να λύσουν τα προβλήματα είτε ότι αυτές οι ανεξάρτητες αρχές επιβάλλονται από τις δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης, προκειμένου να ατονίσει η εξουσία του εθνικού κράτους.

Ως Ελληνική Λύση, πιστεύουμε ότι η πραγματικότητα βρίσκεται κάπου στη μέση. Αυτό ακριβώς το συνειδητοποιούμε, παρατηρώντας τόσο τα είδη των ανεξάρτητων αρχών, που αυτές συγκροούνται, όσο και από τις αποφάσεις που παίρνουν, που πολλές φορές στρέφονται εναντίον των χαρακτηριστικών του εθνικού κράτους. Το είδαμε, άλλωστε, στην πράξη, με τη γνωστή σε όλους μας υπόθεση του μαθήματος των θρησκευτικών στα σχολεία.

Έχω την εντύπωση ότι τα χαρακτηριστικά των αποφάσεων, που λαμβάνουν αυτές οι ανεξάρτητες αρχές κινούνται πάνω στη λογική του «open society», δηλαδή πάνω στη λογική της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων, εμπορευμάτων και προσφάτως, μεταναστών.

Μπορεί κάποιος να μην το αντιλαμβάνεστε, αλλά, κύριοι συνάδελφοι, αυτά είναι τα χαρακτηριστικά των επιδιώξεων της παγκοσμιοποίησης εναντίον του εθνικού κράτους. Οι ανεξάρτητες αρχές, λοιπόν, τείνουν να γίνουν κράτος εν κράτει, τείνουν να γίνουν θεσμικά η τέταρτη εξουσία, η οποία ελέγχει όλες τις άλλες. Και το κάνουν, όχι με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Αντίθετα, με πρόσημα τα ατομικά δικαιώματα, προβάλλουν εμπόδια στην άσκηση της εκτελεστικής, αλλά και νομοθετικής εξουσίας.

Η άποψή μας είναι ξεκάθαρη: Αντί να φτιάχνουμε συνεχώς ανεξάρτητες αρχές, προτείνουμε να αναμορφώσουμε τους δημοκρατικούς μας θεσμούς, δίνοντας ρόλο στους πολίτες, ώστε οι αρχές να είναι πλέον περιττές.

Όπως, όμως, φάνηκε από τη συζήτηση της προηγούμενης Τετάρτης, τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και το Κίνημα Αλλαγής, δηλαδή τα κόμματα που χρεοκόπησαν την ελληνική κοινωνία και που είναι και τα ίδια χρεοκοπημένα, δεν θέλουν να δώσουν λόγο στην κοινωνία μέσω δημοψηφισμάτων με λαϊκή πρωτοβουλία. Σπεύδουν, όμως, να δημιουργήσουν και να δώσουν λόγο σε παντός είδους ανεξάρτητες αρχές. Αυτό δείχνει ότι θέλουν να συνεχίσουν να κρατούν την κοινωνία απομονωμένη, έξω από αποφάσεις που λαμβάνονται καθημερινά.

Σε ό,τι αφορά το φερόμενο προς αναθεώρηση άρθρο 110 Α, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής: Το άρθρο έρχεται προς αναθεώρηση με την ισχυρή πλειοψηφία των διακοσίων τριάντα δύο Βουλευτών, επομένως αφήνεται αποκλειστικά στη βούληση της Νέας Δημοκρατίας να το διαμορφώσει όπως εκείνη θέλει. Στην παράγραφο 1 του άρθρου προτείνεται να ιδρύονται ανεξάρτητες αρχές με νόμο, που θα ψηφίζουν εκατόν ογδόντα Βουλευτές.

Πρώτον, συμφωνούμε, κατ' αρχήν, με τη φιλοσοφία της πρότασης, η οποία φυσικά, έρχεται για συζήτηση. Προτείνουμε, όμως, να προστεθεί νέο εδάφιο, το οποίο θα ορίζει ότι για τη δημιουργία ανεξάρτητων αρχών, πέραν αυτών που θα προβλέπονται από το Σύνταγμα, θα απαιτείται η ψήφος διακοσίων Βουλευτών.

Δεύτερον, διαφωνούμε με την αλλαγή που προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ στην παράγραφο 2, δηλαδή να μειωθεί η αυξημένη πλειοψηφία από 4/5 σε 3/5 των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων. Εμείς προτείνουμε να παραμείνει ως έχει. Η Διάσκεψη των Προέδρων θα πρέπει να έχει στόχο την καλύτερη δυνατή σύνθεση των μελών μιας ανεξάρτητης αρχής και όχι να υποκύπτει στις εντολές της εκάστοτε Πλειοψηφίας.

Τρίτον, συμφωνούμε να προστεθεί νέο εδάφιο στην παράγραφο 3, στο οποίο να ορίζεται ότι οι ανεξάρτητες αρχές υπόκεινται στον έλεγχο της Βουλής για πράξεις ή παραλείψεις τους.

Επομένως, η πρότασή μας εδώ έχει ως εξής: Για το εδάφιο 2 της παραγράφου 1, ανεξάρτητες αρχές είναι όσες αναγνωρίζει το Σύνταγμα και όσες ιδρύονται με νόμο, που ψηφίζεται με την αυξημένη πλειοψηφία των 2/3 του όλου αριθμού των Βουλευτών. Για το εδάφιο 2 της παραγράφου 3, οι ανεξάρτητες αρχές υπόκεινται στον έλεγχο της Βουλής για πράξεις ή παραλείψεις τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, οι ανεξάρτητες αρχές, που εμφανίστηκαν στην ελληνική έννομη τάξη από το 1970 και κορυφώθηκαν τη δεκαετία του 1980, είναι μορφώματα με ενδοδιοικητική ανεξαρτησία. Θεωρητική αποστολή τους είναι ο έλεγχος του κράτους και των αποφάσεών του και μέσα απ' αυτήν, η ενίσχυση και η προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη.

Μάλλον, όμως, ο στόχος είναι πολύ μακριά από την υλοποίησή του. Η κατάσταση σχετικά με τις ανεξάρτητες αρχές είναι απογοητευτική. Είτε έχουν αλωθεί από κομματικούς μηχανισμούς, που κυβερνούν τόσα χρόνια είτε υποβαθμίστηκαν.

Τις χρειαζόμαστε; Ναι, μόνο εάν και εφόσον λειτουργούν σωστά και συγκροτούνται με διαφανείς διαδικασίες. Κάποιες πρέπει να ενισχυθούν για να ανταποκριθούν στον ρόλο που προκύπτει από την ονομασία τους, μερικές άλλες πρέπει να καταργηθούν ή να ενσωματωθούν σε άλλες και όλες μαζί να γίνουν πραγματικά ανεξάρτητες, δραστήριες και αποτελεσματικές.

Δύσκολο εγχείρημα η αποκατάσταση εμπιστοσύνης στη λειτουργία του κράτους και της οικονομίας. Είναι, όμως, προϋπόθεση για τη μακροχρόνια ανάπτυξη της χώρας.

Σας ευχαριστώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστούμε, κύριε Χήτα.

Τώρα τον λόγο έχει η κ. Αδαμοπούλου, Γενική Αγορήτρια του ΜέΡΑ25.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ (Γενική Αγορήτρια του ΜέΡΑ25): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στο άρθρο 96 η πρόταση των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας έλαβε μία ευρεία συναίνεση με διακόσιες τριάντα τρεις ψήφους υπέρ. Με την προσθήκη, λοιπόν, στο άρθρο 96 παράγραφος 5 εξομοιώνονται οι στρατιωτικοί δικαστές, ως προς τις εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας, με τους δικαστικούς λειτουργούς. Με τον τρόπο αυτό γίνονται, μεταξύ άλλων, μισθολογικά, αλλά και βαθμολογικά αντίστοιχοι. Καλύπτονται πλέον και από τα άρθρα 87 και 88.

Εδώ, ωστόσο, ερχόμαστε αντιμέτωποι με ένα ζήτημα αρχής μεν, αλλά με αστερίσκους και προβληματισμούς από την άλλη. Αξιοποιώντας, βέβαια, το λειτουργικό κριτήριο, αβίαστα συμπεραίνουμε ότι εκείνος, που απονέμει δίκαιο, εφαρμόζοντας τον νόμο, είναι δικαστής.

(Στο σημείο αυτό την Έδρα της Επιτροπής καταλαμβάνει το μέλος αυτής κ. **ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ**)

Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτόν τον συλλογισμό, η έννοια είδους, όπως στην προκειμένη περίπτωση «στρατιωτικός δικαστής», δεν μπορεί να υπάρχει δίχως να πληροί τις ελάχιστες προδιαγραφές της έννοιας γένους, που είναι ο τακτικός δικαστής. Οτιδήποτε λιγότερο συνιστά μία ανε-

πίτρεπτη, μάλλον, δυσμενή διάκριση.

Βεβαίως, εδώ υπάρχει και το επίσης εύλογο αντεπιχείρημα ότι πάντως μπορεί να νοηθεί η δυσμενής διάκριση μεταξύ των στρατιωτικών δικαστών, που αναβαθμίζονται και των ήδη υπηρετούντων τακτικών δικαστών και τούτο, διότι θα πρέπει να τονίσουμε ότι από τη σκληρή βάσανο της Εθνικής Σχολής Δικαστών έχουν περάσει οι περισσότεροι εν ενεργεία δικαστικοί μας και, μάλιστα, ασχολούνται με ευρύτατη ποικιλία υποθέσεων και έχουν και έναν περισσότερο φόρτο εργασίας. Αυτό, ωστόσο, είχε δημιουργηθεί στο παρελθόν όταν πρωτολειτούργησε η Εθνική Σχολή Δικαστών, αλλά ήταν μία «*interna corporis*» αναγκαιότητα.

Το ζήτημα, λοιπόν, είναι, όχι τόσο στην ίδια τη διάταξη, που εμείς σαφώς και την αποδεχόμαστε, αλλά στη μετέπειτα πρόνοια από τον κοινό νομοθέτη για διευθέτηση κάποιων ζητημάτων, που θεωρούμε ότι θα συμβάλλουν πληρέστερα στην ουσιαστική εξισορρόπηση της περίφημης εξομοίωσης.

Να μεριμνήσει, δηλαδή, ο νομοθέτης πρωτίστως για δύο ζητήματα: Πρώτον, οι στρατιωτικοί δικαστές να φοιτούν σε μία νέα κατεύθυνση της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών και να μπορούν να αποσπώνται σε διεθνείς οργανισμούς και σε μόνιμες ελληνικές αντιπροσωπείες.

Δεύτερον, οι στρατιωτικοί δικαστικοί, αναλόγως του βαθμού της εξειδίκευσής τους και της γενικότερης διαθεσιμότητάς τους, να μπορούν ακόμη να συμμετέχουν στις συνθέσεις κάποιων δικαστικών συμβουλίων είτε ως μέλη σε πολυμελή ποινικά δικαστήρια είτε ως ανακριτικοί υπάλληλοι, ώστε με αυτόν τον τρόπο να συνεισφέρουν και στην ταχύτερη διερεύνηση και εκδίκαση κάποιων ποινικών υποθέσεων, δεδομένου ότι και ο αριθμός των δικαστών που εισάγεται κατόπιν εξετάσεων είναι μικρός.

Με τον τρόπο αυτό και με ουσιαστική αξιοκρατία, γίνεται μία ομαλή μετάβαση από το ένα καθεστώς στο άλλο. Δίνουμε, λοιπόν, την ευκαιρία στον στρατιωτικό δικαστή να συμμετέχει πιο ενεργά στην απονομή της δικαιοσύνης και στη γενικότερη συνδιαμόρφωση ενός νομικού πολιτισμού, που θα εμπλουτίσει και την επιστημονική συζήτηση και τις ίδιες τις ατομικές δεξιότητες και εμπειρίες των εφαρμοστών του δικαίου.

Υπηρετούμε, λοιπόν, την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και δίνουμε προοπτική βελτίωσης και επιτάχυνσης στους χρόνις υποτονικούς ρυθμούς της εκκαθάρισης υποθέσεων.

Ως προς τις ανεξάρτητες αρχές θέλω να αναφέρω τα εξής. Οι ανεξάρτητες αρχές είναι συλλογικά διοικητικά όργανα, τα οποία εμφανίστηκαν στην ελληνική έννομη τάξη ήδη από τη δεκαετία του 1980, ως ανεξάρτητες διοικητικές αρχές. Ορισμένες από αυτές, κατοχυρώθηκαν στο ίδιο το Σύνταγμα με την Αναθεώρηση του 2001, το οποίο ρυθμίζει τη διαδικασία επιλογής των μελών τους και θέτει τους βασικούς κανόνες λειτουργίας, αλλά και τις αρμοδιότητές τους.

Η πρώτη ανάγκη, η οποία γέννησε διεθνώς τις αρχές αυτές, είναι η ίδια η αποτελεσματική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, τα οποία, προφανώς, θα πρέπει να περιβληθούν με κάποιες πρόσθετες θεσμικές εγγυήσεις γιατί προέκυψαν νέου τύπου απειλές, οι οποίες συνδέονται με τη σύγχρονη τεχνολογία. Αφορούν, για παράδειγμα, τις τηλεπικοινωνίες ή το απόρρητο του ιδιωτικού βίου. Αρα, θα πρέπει να εξασφαλιστούν κάποιες πρόσθε-

τες θεσμικές εγγυήσεις, προκειμένου να αποτραπούν με αυτόν τον τρόπο οι σύγχρονες απειλές. Αυτή, λοιπόν, είναι η αθώα εκδοχή για τη δημιουργία των ανεξάρτητων αρχών.

Υπάρχει, όμως, σύμφωνα με τον Ευάγγελο Βενιζέλο και ένας δεύτερος λόγος ο οποίος είναι πιο προβληματικός, θεσμικά και πολιτικά. Όπως υποστηρίζει, οι ανεξάρτητες αρχές δημιουργούνται, διότι στο τέλος περίπου του 20^{ου} αιώνα νιώθουν πολλές χώρες την ανάγκη να ουδετεροποιήσουν με κάποιον τρόπο πολιτικά πολύ σοβαρούς τομείς της κρατικής εξουσίας.

Η πολιτική εξουσία, τα πολιτικά όργανα του κράτους συχνά εμφανίζονται κάπως αμήχανα και ανεπαρκή στο να διαχειριστούν πολύ σημαντικά θέματα, τα οποία συνδέονται με τη λειτουργία του πολιτεύματος, όπως είναι για παράδειγμα η λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης, η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, των προσωπικών δεδομένων ή αισθάνονται κάποια αμηχανία και αδυναμία να διαχειριστούν θέματα, όπως είναι η ίδια η αξιοκρατία, η διαφάνεια και η ουδετερότητα στη δημόσια διοίκηση ή θέματα τα οποία σχετίζονται με τη λειτουργία πολύ κρίσιμων τομέων της αγοράς, θέματα, δηλαδή, τα οποία σχετίζονται με τις οικονομικές λειτουργίες του κράτους, που αφορούν τα σημεία επαφής του κράτους με την οικονομία.

Στα σημεία, λοιπόν, αυτά κρίνεται ότι δεν πρέπει να είναι αποκλειστικά παρούσα η πολιτική εξουσία, προκειμένου να διαφυλαχθεί έτσι η αξιοπιστία και το κύρος της, άρα έχει ανάγκη από την παρεμβολή κάποιων άλλων ανεξάρτητων οργάνων, τα οποία δεν θα έχουν πολιτικό χαρακτήρα και τα οποία θα επωμίζονται την ευθύνη της επαφής με πολύ σημαντικές οικονομικές λειτουργίες του κράτους. Υπό την έννοια αυτή, η δημιουργία των ανεξάρτητων αρχών είναι αποτέλεσμα από τη μια της ανάπτυξης του κράτους δικαίου και από την άλλη της κρίσης του σύγχρονου δημοκρατικού κράτους.

Οι ανεξάρτητες αρχές είναι μια μορφή θωράκισης και ενίσχυσης του δικαιοκρατικού φαινομένου, αλλά και ταυτόχρονα μια εκδήλωση της κρίσης του δημοκρατικού φαινομένου. Η λειτουργική ανεξαρτησία τους έγκειται στο ότι δεν υπάγονται στον ιεραρχικό έλεγχο ή στη διοικητική εποπτεία του δημοσίου, ούτε θεωρητικά τουλάχιστον σε εντολές ή παρεμβάσεις ή οδηγίες.

Λειτουργικά, ωστόσο, είναι αμφίβολο αν είναι ανεξάρτητες αρχές αυτές οι οποίες ιδρύονται μεν τυπικά από τον νόμο και κατονομάζονται ως ανεξάρτητες αρχές, όμως άλλες από αυτές έχουν γνωμοδοτική, άλλες αποφασιστική αρμοδιότητα, ενώ άλλες υπάγονται στο οργανόγραμμα ενός Υπουργείου, οπότε μοιραία υπόκεινται νομικά στις πολιτικές κατευθύνσεις και στον έλεγχο της ηγεσίας του Υπουργείου.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι Ανεξάρτητες Αρχές οπωσδήποτε πραγματοποιούν ένα ουσιώδες και στοχευμένο έργο σε τομείς στους οποίους το κράτος έπασχε. Αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν πολύ σημαντικά πολιτικά θέματα. Διασφαλίζουν την προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων σε μία εποχή όπου εμφανίζονται νέοι κίνδυνοι εναντίον τους. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε τον Συνήγορο του Πολίτη.

Οι ανεξάρτητες αρχές λειτουργούν με γνώμονα κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά, που βλέπουμε ότι εκλείπουν στην κλασική κρατική διοίκηση, όπως είναι η ταχύτητα, η αποτελεσματικότητα, η απασχόληση πιο εξειδικευμένου προσωπικού, το ότι τα περισσότερα ζητήματα αντιμετω-

πίζονται με έναν διεπιστημονικό τρόπο, η αξιοκρατία, ως βασικός προσανατολισμός δράσης και ο αντιγραφειοκρατικός τρόπος λειτουργίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι ανεξάρτητες αρχές δεν υποκαθιστούν, βέβαια, την κλασική διοίκηση, αλλά την συμπληρώνουν.

Με τον συγκεκριισμό, λοιπόν, των πλεονεκτημάτων τους, οι ανεξάρτητες αρχές δίνουν ξανά νόημα σε αυτή την αόριστη συνταγματική έννοια της θεσμικής εγγύησης. Η έννοια «θεσμική εγγύηση», κομβική για το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συνταγματικό, ευρωπαϊκό και διεθνές, είχε μείνει για καιρό ανεπεξέργαστη. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Ευάγγελο Βενιζέλο πρόκειται για θεσμικές εγγυήσεις, που περιβάλλουν το σύνολο της λειτουργίας του πολιτεύματος, του πολιτικού συστήματος και της έννομης τάξης.

Ωστόσο, κεντρικό σημείο διαφωνιών γύρω από τις ανεξάρτητες αρχές έχει υπάρξει το ζήτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησής τους. Το Ελληνικό Σύνταγμα γνωρίζουμε ότι στηρίζεται στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Ο λαός αποτελεί το πρωτογενές όργανο από το οποίο πηγάζουν οι τρεις εξουσίες. Προς αυτή, λοιπόν, τη δημοκρατική νομιμοποίηση στόχευε έτσι κι αλλιώς η συνταγματική κατοχύρωση των πέντε από αυτές.

Το ζήτημα, όμως, θεωρούμε ότι παραμένει, λόγω του έμμεσου τρόπου εκλογής των επικεφαλής αυτών των πέντε από τη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής. Η ίδια η ενεργητική ανάμειξη του Κοινοβουλίου στη διαδικασία ανάδειξής τους συνάδει μεν με το δημοκρατικό πολίτευμα, αλλά θεωρούμε ότι είναι μια μορφή έμμεσης νομιμοποίησης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, λοιπόν, αναζητήσης πιο άμεσων, πιο συμμετοχικών, πιο αμεσοδημοκρατικών διαδικασιών νομιμοποίησης των ανεξάρτητων αρχών, η πρόταση του ΜέΡΑ25 είναι η εξής: Η επιλογή των προσώπων, που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές γίνεται με απόφαση ενός διαβουλευτικού συμβουλίου κληρωτών και εκλεγμένων πολιτών, όπως ο νόμος ορίζει. Πρόκειται για ένα συμβούλιο μικτής σύνθεσης, του οποίου τα μέλη μπορούν να οριστούν με ειδικότερο νόμο.

Ειδικά για το θέμα της επιλογής του προσωπικού ο νόμος -παραδείγματος χάρι, σαν πρόταση- θα μπορούσε να προβλέπει να αποτελούνται από πολίτες οι οποίοι επιλέγονται μετά από κλήρωση, από τους προέδρους των διοικητικών δικαστηρίων όλων των βαθμών, ενώ για να συμμετέχει και το Κοινοβούλιο -θεωρούμε ότι είναι απαραίτητη η συμμετοχή του Κοινοβουλίου- οι υπόλοιποι θα ορίζονται από τα κόμματα, ανάλογα με την κοινοβουλευτική τους δύναμη.

Με αυτό τον τρόπο, λοιπόν, θεωρούμε ότι καλύπτεται εκ προοιμίου το δημοκρατικό έλλειμμα, που παρατηρείται στην προβληματική ως προς τη νομιμοποίησή τους, μετριάζεται ο κίνδυνος επιλογής προσώπων με πολιτικά κριτήρια, ενώ παράλληλα, ενισχύεται ακόμη περισσότερο ο χαρακτήρας τους ως θεσμικής εγγύησης, αφού η επιλογή τους από ετερόκλητες ομάδες ατόμων και ο δημόσιος διάλογος που προηγείται, θεωρούμε ότι αποτελούν ένα είδος ασφαλιστικής δικλείδας ως προς το ότι τα άτομα, που τελικά θα επιλεγούν, θα απολαμβάνουν ευρύτερης αποδοχής.

Ευχής έργον προς τούτο και σε συνάφεια με την πρότασή μας θα ήταν ο έλεγχος των ανεξάρτητων αρχών για τις πράξεις και παραλείψεις τους να μην περιορίζεται στον κοινοβουλευτικό, αλλά να υπόκειται στον έλεγχο

αυτών των συμβουλίων, ο οποίος δεν παύει να είναι και κοινοβουλευτικός, ώστε, σύμφωνα με το παραπάνω σκεπτικό, οι πολίτες να έχουν μια αμεσότερη συμμετοχή στη λογοδοσία των αρχών ως προς τα πεπραγμένα τους, πλέον του γεγονότος ότι όπως προβλέπει το άρθρο 138 Α του Κανονισμού της Βουλής, υποβάλλεται έτσι κι αλλιώς μια ετήσια έκθεση πεπραγμένων στον Πρόεδρο της Βουλής, η οποία ωστόσο ισχύει μόνο για τις συνταγματικά κατοχυρωμένες.

Αυτή, λοιπόν, την ευρύτερη συμμετοχή πολιτών θεωρούμε ότι υπαγορεύουν η αρχή της διαφάνειας, η αρχή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικούμενου, αρχές που διέπουν τη διοικητική δράση.

Ως προς την τοποθέτησή μας σχετικά με την πρόβλεψη στο άρθρο 101 Α παράγραφος 1 της προτεινόμενης Βουλής, θεωρούμε ότι κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση η απαίτηση για ενισχυμένη κοινοβουλευτική πλειοψηφία για ίδρυση νέας ανεξάρτητης αρχής.

Η πρόταση, βέβαια, αφορά τις λεγόμενες «μη συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές», ως προς τις οποίες παρατηρείται ένας πληθωρισμός. Είναι είκοσι τέσσερις στον αριθμό. Είναι πραγματικά εντυπωσιακός ο αριθμός για το μέγεθος της χώρας. Θεωρούμε ότι αγγίζουμε τα απώτερα όρια της ανάθεσης εκτελεστικών αρμοδιοτήτων σε όργανα, που είναι μεν εξαιρετικά χρήσιμα και επιτελούν ένα σπουδαίο έργο, αλλά δεν παύουν να είναι ξένα ως προς τη δημοκρατική αρχή της υπεύθυνης διακυβέρνησης, που απαιτεί η άσκηση της πολιτικής εξουσίας να συνδέεται με την ανάληψη πολιτικής ευθύνης, χωρίς βεβαίως, να παραβλέπουμε και το γεγονός ότι προβλέπεται ο κοινοβουλευτικός έλεγχος με τη σύσταση των σχετικών επιτροπών.

Το θέμα είναι ποιες είναι οι συνέπειες αυτού του ελέγχου και τι συνεπάγεται αυτός ο έλεγχος ως προς τις αρχές. Δυσπιστεί, λοιπόν, η θεωρία σχετικά με το αν μπορεί, με τυπικό νόμο και όχι με συνταγματική περιωπή, να εκχωρηθεί η εκτελεστική εξουσία σε ανεξάρτητα όργανα.

Εννοείται -θα το επαναλάβω- πως αυτές οι αρχές δραστηριοποιούνται σε σοβαρά πεδία, κάνουν πολύ σοβαρή δουλειά. Ωστόσο, η επέκταση σε χώρους όπου δραστηριοποιούνται ήδη άλλες δομές και η νομοθέτηση νέων αρμοδιοτήτων που αφαιρούνται ή μεταβιβάζονται από αλλού είναι ζητήματα τα οποία θεωρούμε ότι χρειάζονται περαιτέρω αυξημένη σύνεση, συναίνεση και γενικότερη σκέψη, πόσω μάλλον όταν είναι γενικότερη παραδοχή η αδυναμία συχνά εκ μέρους των αρχών να πετύχουν τους σκοπούς τους λόγω της σύγχυσης και της αλληλοεπικάλυψης, που παρατηρείται στις αρμοδιότητές τους.

Εν ολίγοις, λοιπόν, είναι σκόπιμο να είναι κανείς επιφυλακτικός απέναντι σε αυτό τον αλόγιστο πολλαπλασιασμό των ανεξάρτητων αρχών και στην ανάθεση όλο και περισσότερων και σημαντικότερων εξουσιών σε αυτές.

Ωστόσο, θεωρούμε ότι η ευρεία πλειοψηφία των εκατό ογδόντα Βουλευτών έναντι της προηγούμενης πλειοψηφίας των εκατόν πενήντα έναν που προβλέπει ο νόμος, μπορεί πράγματι, να γίνει ένα χρήσιμο φίλτρο θεσμικής ενδυνάμωσης στην πορεία αυτού του νεοστού θεσμού προς το μέλλον, αφού έτσι θεωρούμε ότι θα απολαμβάνει, μέσω της αντιπροσωπευτικής αρχής, ευρύτερο έρεισμα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Ευχαριστούμε πολύ, κυρία συνάδελφε.

Προτού δώσω τον λόγο στον Πρόεδρο της Επιτροπής μας κ. Ευριπίδη Στυλιανίδη, θα ήθελα να υποβάλω ένα ερώτημα, αν μου επιτρέπεται.

Επειδή έχω ακροαστεί δεκάδες φορές στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας τους φορείς, τις μη συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, θα ήθελα τη γνώμη σας εάν έπρεπε τώρα να το κάνουμε αυτό ή εάν η εξήγηση την οποία έδωσε ο Εισηγητής της Πλειοψηφίας κ. Τζαβάρας ότι βάσει του άρθρου για το ασυμβίβαστο, τη μη δυνατότητα εκλογιμότητας, υποψηφιότητας καλύπτει το θέμα. Μήπως έπρεπε -και είναι μια πρώτη τάξης ευκαιρία- να το δούμε αυτό, γιατί όλοι όσους ακρούμεθα στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας σχεδόν διαμαρτύρονται για το ότι θεωρούνται διαφορετικές ανεξάρτητες αρχές. Και μήπως έπρεπε, παραδείγματος χάριν, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ο Συνήγορος του Πολίτη, ο Συνήγορος του Καταναλωτή, με συνταγματική διάταξη να έχουν την ίδια δυνατές αρμοδιότητες, σε ό,τι αφορά την άσκηση των καθηκόντων τους;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Κύριε Πρόεδρε, για τις αρμοδιότητες μιλάτε ή για τα τυπικά προσόντα της ηγεσίας τους;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής): Για τη συγκρότηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Να σας πω ότι είμαστε ιδιαίτερα θετικοί ως προς το να έχουμε γενικές ρυθμίσεις.

Στη σύντομη θητεία μου στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης, όταν προσπάθησα να προχωρήσω σε ρύθμιση, την έκανα για όλες τις αρχές.

Ανεξαρτήτως του αν καταλήξουμε στο να έχουμε μια συνταγματική τυποποίηση τώρα, νομίζω ότι εύκολα ο κοινός νομοθέτης, αντί να νομοθετεί *ad hoc*, μπορεί να έχει μία γενική ρύθμιση, που να ισχύει για όλες τις συνταγματικές τουλάχιστον ανεξάρτητες αρχές. Από εκεί και μετά, αν υπάρχει λόγος διαφοροποίησης, να εισάγεται με εξαίρεση από τη γενική ρύθμιση η διαφοροποίησή. Άρα, συμφωνώ, αν κατάλαβα καλά την τοποθέτησή σας. Θα ήταν απαραίτητο να μπει στην αναθεώρηση, για να υπάρχει δέσμευση του νομοθέτη, αλλά μπορεί να υπάρχει αυτοδέσμευση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής): Ευχαριστώ πολύ.

Τον λόγο έχει ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Ευριπίδης Στυλιανίδης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Μία ενδιαφέρουσα επισήμανση θέλω να κάνω. Όπως προκύπτει από τη μέχρι τώρα συζήτηση -εκτός της τρέχουσας παρουσίας της θέσης μου- οδηγούμαι σε ένα συμπέρασμα, ότι όλοι κάνουν την παραδοχή ότι με τον τρόπο που στελεχώνονται και λειτουργούν οι Ανεξάρτητες Αρχές επιδεικνύουν ταχύτητα, αποτελεσματικότητα και ποιότητα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα κριτήρια στελέχωσης δεν είναι αντικειμενικά, όπως αυτά που προβλέπονται από το ΑΣΕΠ -το οποίο υπήρξε και για την εποχή του μία κατάκτηση- αλλά είναι αξιολογικά, δηλαδή είναι ένα βήμα ακόμα πιο μπροστά, γιατί το αντικειμενικό είναι ένα στοιχείο που -εν πάση περιπτώσει- δημιουργεί έναν σταθερό κανόνα επιλογής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Το ΑΣΕΠ δεν το λες και ταχύ. Είναι μια πολύ αξιόλογη αρχή, αλλά γρήγορη δεν τη λες.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: Ακούστε, αυτό ακριβώς σας λέω, ότι το ΑΣΕΠ θέτοντας αντικειμενικά κριτήρια πολλές φορές οδηγεί σε άδικες αποφάσεις. Την εποχή που εφαρμόστηκε νίκησε την Πλατεία Κλαυθμώνος.

Τώρα, όμως, απαιτούνται άλλα πράγματα. Δηλαδή, πώς μπορείς να προσλαμβάνεις κάποιον, χωρίς να του έχεις κάνει μία συνέντευξη, αλλά πραγματικά αξιολογική και όχι με κριτήρια κομματικά ή προσωπικά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Το θέμα της εμπιστοσύνης δεν το έχουμε κατακτήσει ακόμα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: Εν πάση περιπτώσει, θα προχωρήσω παραπέρα.

Εγώ θα ξεκινήσω αντίστροφα, θα ξεκινήσω από το άρθρο 96 παράγραφος 5, η αναθεώρηση του οποίου καθίσταται αναγκαία, προκειμένου, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, οι στρατιωτικοί δικαστές να περιβληθούν με τις απαραίτητες εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας, όπως αυτές ακριβώς περιγράφονται στο άρθρο 87 παράγραφος 1 του Συντάγματος.

Για τον λόγο αυτό, η πρότασή μας γίνεται με ρητή αναφορά στην εξίσωση στρατιωτικών και πολιτικών δικαστών ως εξής: «Τα μέλη του Δικαστικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων περιβάλλονται με άπασες τις εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των λοιπών τακτικών δικαστικών λειτουργών κατά το 87 παράγραφος 1 του Συντάγματος».

Επίσης, προστίθεται η πρόβλεψη νόμου για τη βαθμολογική αντιστοιχία των δικαστικών λειτουργών των Ενόπλων Δυνάμεων με τους λοιπούς τακτικούς δικαστικούς λειτουργούς, τη σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου του Σώματος αυτού, των πειθαρχικών συμβουλίων τους και τα της επιθεώρησης.

Ο νόμος, βέβαια, που έχει ήδη εκδοθεί τώρα που μιλάμε είναι ο ν.2304/1945 του Κώδικα Δικαστικού Σώματος Ενόπλων Δυνάμεων και ο ν.2287/1995 του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα.

Η ανάγκη ενισχυτικής αποσαφήνισης του ανεξαρτήτου και αμερόληπτου χαρακτήρα του δικάζοντος οργάνου θεμελιώνεται αναμφισβήτητα στο άρθρο 6 παράγραφος 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που όπως είναι φυσικό, δεν αφορά δίκες μόνο για πολίτες, αλλά και για πολίτες που φέρουν τη στρατιωτική ιδιότητα.

Την άποψη αυτή ενισχύει μία σειρά αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ιδίως σε βάρος της Τουρκίας, στις περιπτώσεις *Ciraklur*, *Ynkali* και *Otsalan*. Σε όλες τις περιπτώσεις υποστηρίζεται ότι δεν μπορεί να απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δικαστές, επειδή λόγω της παράλληλης ιδιότητάς τους ως αξιωματικοί εξαρτώνται από όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, δηλαδή εν προκειμένω από τη στρατιωτική ιεραρχία.

Αυτό ακριβώς έρχεται να προστατεύσει η πρόβλεψη του νόμου στο άρθρο 96 παράγραφος 5, που ορίζει τη βαθμολογική αντιστοιχία των λειτουργιών, τη σύνθεση των σχετικών συμβουλίων και την εξίσωσή τους με τους λοιπούς τακτικούς δικαστές, ιδίως η ανεξαρτησία και η αμεροληψία, όπως υποστηρίζει και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δεν πρέπει απλά να διασφαλίζεται από την οργάνωση και τη λειτουργία τους, αλλά πρέπει και να φαίνεται, δηλαδή να αναδεικνύεται.

Επίσης, η υπ' αριθμόν 4 Σύσταση του 2014 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης περί της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μελών των Ενόπλων Δυνάμεων, που υιοθετήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2010, ρητά προβλέπει στην παράγραφο 34 ότι η οργάνωση και η λειτουργία των στρατιωτικών δικαστηρίων, όπου αυτά υφίστανται, θα πρέπει να διασφαλίζει πλήρως το δικαίωμα καθενός σε ένα κατάλληλο, ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο σε κάθε στάδιο των νομικών διαδικασιών.

Αυτή η ανάγκη της νέας πρότασης για αναθεώρηση ή συμπλήρωση του άρθρου 96 παράγραφος 5 ανέκυψε -εκτός των άλλων- και από την απόφαση 2857/2003 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, που έκρινε αν η πολιτεία μπορεί να καθιερώνει για τους δικαστικούς λειτουργούς στρατιωτικής δικαιοσύνης το μισθολόγιο των άλλων δικαστικών λειτουργών ή το μισθολόγιο των στρατιωτικών.

Η απόφαση έκρινε ότι στην προκειμένη περίπτωση των στρατιωτικών δικαστών δεν μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 88 παράγραφος 2 του Συντάγματος που αφορά στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών, ερμηνεύοντας διαφορετικά το άρθρο 96 παράγραφος 5 εδάφιο α'. Ανάλογες ερμηνείες είχαν προηγηθεί και είχαν λάβει χώρα και σε άλλες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και στα δικαστικά εφετεία σε θέματα προσωπικής και υπηρεσιακής κατάστασης των λειτουργών της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης.

Αυτό, όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πρέπει να θεραπευτεί, διότι όπως διαπιστώνει στην πράξη και η νομολογία, οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών -όποιοι και αν είναι αυτοί, είτε στρατιωτικοί είτε πολιτικοί- αποτελούν στοιχείο προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας.

Η εξίσωση, λοιπόν, που αποτυπώνεται στη νέα διάταξη ερμηνεύει αυτή την ασάφεια, που οδηγεί το Συμβούλιο της Επικρατείας στην παραπάνω ερμηνεία για το μισθολογικό και επιβεβαιώνει ότι αυτή η ανεξαρτησία και η θεσμική εξίσωση με τους λοιπούς δικαστές δεν γίνεται χάριν του κλάδου τους, αλλά χάριν των πολιτών, που δεν επιτρέπεται, σύμφωνα με το Σύνταγμα, επειδή είναι στρατιωτικοί, να δικάζονται από δικαστές με περιορισμένες συνταγματικές εγγυήσεις ανεξαρτησίας.

Μπαίνουν στο άλλο άρθρο. Οι ανεξάρτητες αρχές εμφανίστηκαν ως φαινόμενο στις Ηνωμένες Πολιτείες και μεταφέρθηκαν αργότερα στην Ευρώπη. Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς -το είπε και ο κ. Λοβέρδος- ότι αποτελούν τη θεσμική ομολογία της ανεπάρκειας του πολιτικού συστήματος να διαχειριστεί από μόνο του την αναγκαιότητα μιας νέας, οριζόντιας αυτή τη φορά, διάκρισης των εξουσιών, της διάκρισης δηλαδή τριών χώρων, της διάκρισης μεταξύ της αγοράς, της τεχνοκρατίας και της πολιτικής. Αντίστοιχη θέση έχω υποστηρίξει και στην Αναθεώρηση του 2001.

Αν καθένας από αυτούς τους χώρους αφεθεί να δράσει μόνος του και ανεξέλεγκτα, εμφανίζει την τάση να επιβάλλεται στους άλλους δύο. Αν, για παράδειγμα, αφεθεί η πολιτική να ελέγξει την αγορά, θα οδηγηθούμε σε ένα κρατικοπαρεμβατικό μοντέλο, αντίστοιχο με αυτό που απέτυχε στη Σοβιετική Ένωση και που, σε πολλές περιπτώσεις, παραβίασε ακόμα και ατομικές ελευθερίες.

Αν αφεθεί, από την άλλη, η τεχνοκρατία να ελέγξει την πολιτική, τότε κινδυνεύουμε να οδηγηθούμε σε έναν ανε-

φάρμοστο ορθολογισμό, που συχνά δεν έχει τη δυνατότητα να αντιληφθεί τις αντοχές ή τις επιθυμίες της κοινωνίας, μετατρέποντας τη δημοκρατία σε καθεστώς των ειδικών, δηλαδή αυτό που λένε οι Γερμανοί θεωρητικοί «fachidioten», δηλαδή «κράτος των εξειδικευμένων ηλίθιων».

Αν, τέλος, η αγορά αφεθεί να ελέγξει την πολιτική, κινδυνεύουμε να οδηγηθούμε στην απόλυτη διαπλοκή, όπου η ισχύς συγκεκριμένων συμφερόντων θα πολλαπλασιάζεται άπληστα, με κατά παραγγελία νομοσχέδια σε βάρος του κοινωνικού συνόλου και εν τέλει, σε βάρος της ίδιας της δημοκρατίας.

Οι ανεξάρτητες αρχές έρχονται να επιβάλουν αυτήν ακριβώς τη νέα οριζόντια διάκριση των εξουσιών, προσδιορίζοντας δυναμικά, αλλά και με ακρίβεια, τον συμπληρωματικό και αλληλοελεγκτικό ρόλο των τριών διαφορετικών χώρων, δηλαδή της αγοράς, της τεχνοκρατίας και της πολιτικής.

Σταδιακά, λοιπόν, με τη λειτουργία και τις αποφάσεις τους ξεκαθαρίζουν ότι: Πρώτον, η αγορά πρέπει να είναι αυτή που παράγει πλούτο, δημιουργεί θέσεις εργασίας, απενοχοποιεί την έννοια της φιλοδοξίας και του συμφέροντος ως κινητήριες δυνάμεις δημιουργίας του ανθρώπου, αρκεί το ατομικό να διέρχεται μέσα από το δημόσιο, το κοινωνικό και το εθνικό συμφέρον και να υπακούει σε κανόνες που θέτει η ίδια η πολιτεία.

Δεύτερον, η τεχνοκρατία μπορεί να συμβάλλει προς τους άλλους χώρους με φρέσκια γνώση και σύγχρονη πληροφόρηση, αλλά χωρίς να τους αντικαθιστά στη λειτουργία τους.

Τέλος, η πολιτική είναι αυτή που θέτει τους κανόνες, εποπτεύει την εφαρμογή τους, οριοθετεί ένα κοινό εθνικό ή κοινωνικό όραμα, μια στρατηγική δηλαδή, μέσα στην οποία θα χωρά το μικρό όνειρο της κάθε οικογένειας, της κάθε επιχείρησης, του κάθε πολίτη και εν τέλει, του κάθε ανθρώπου.

Για τους λόγους αυτούς, πιστεύω ότι οι νεοεμφανιζόμενες ανεξάρτητες αρχές μπορούν να διακριθούν τυπολογικά σε τέσσερις κατηγορίες:

Η πρώτη περιλαμβάνει αυτές που λειτουργούν ως θεσμικές εγγυήσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία συγκεκριμένων ατομικών δικαιωμάτων, όπως η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 9 Α του Συντάγματος ή η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, άρθρο 19 παράγραφος 2 του Ελληνικού Συντάγματος.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει αυτές που ασκούν την εποπτεία σε μεγάλους τομείς ή στο σύνολο της δημόσιας διοίκησης, ιδιαίτερα δε ως προς το δικαίωμα του «αναφέρεσθαι» του άρθρου 10 του Συντάγματος ή του διορισμού των δημοσίων υπαλλήλων του άρθρου 103 του Συντάγματος. Αυτές δεν είναι άλλες από το ΑΣΕΠ, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 103 παράγραφος 7 και ο Συνήγορος του Πολίτη στο 103 παράγραφος 9 του Συντάγματος.

Η τρίτη περιλαμβάνει ανεξάρτητα όργανα, που ασκούν αρμοδιότητες σχετικές με τη λειτουργία της αγοράς συνολικά ή ειδικών τομέων της αγοράς, όπως η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας κ.λπ.. Αυτές δεν προβλέπονται στο Σύνταγμα, αλλά από τον νόμο και επηρεάζονται όχι μόνο από τον εθνικό νομοθέτη, αλλά, όπως σωστά ειπώθηκε, στην αίθουσα και από το Ευρω-

παϊκό Δίκαιο. Αναφέρονται δε, κυρίως στην οικονομική λειτουργία του κράτους και στην προστασία της ατομικής οικονομικής ελευθερίας.

Υπάρχει, όμως, και μια κρίσιμη τέταρτη κατηγορία μεικτών ως προς το αντικείμενο τους αρχών, που συνδυάζουν τα χαρακτηριστικά των τριών προηγούμενων κατηγοριών, όπως είναι το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 15 παράγραφος 2 του Συντάγματος, το οποίο διαθέτει, πρώτον, αποφασιστικές αρμοδιότητες, αλλά παραλλήλως, εγγυάται και εποπτεύει.

Οι ανεξάρτητες αρχές είναι χρήσιμες, όταν εγγυώνται δικαιώματα και πρέπει σε αυτή την περίπτωση, αναμφισβήτητα, να κατοχυρώνονται συνταγματικά, ενώ όταν επιδιώκουν περισσότερη διαφάνεια στη λειτουργία της διοίκησης, αυτό σε κάθε περίπτωση, πρέπει να αντανakάται σε σχετικές ρυθμίσεις και του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Αντίθετα, όταν συνιστούν εκδήλωση αδυναμίας του πολιτικού συστήματος να αναλάβει τις ευθύνες του και προσπαθεί να τις μετακινήσει στους ώμους μη πολιτικών προσώπων, η σύσταση της λειτουργίας τους πρέπει να είναι απολύτως φειδωλή.

Εδώ θα μου επιτρέψετε μια παρένθεση. Το φειδωλό δεν σχετίζεται πάντοτε με το συνταγματοποιημένο. Το φειδωλό, κυρίως σχετίζεται με την πολιτική νοοτροπία, που ακολουθούν οι ταγοί. Το καλύτερο σύνταγμα μπορεί να αποτύχει στα χέρια κακών διαχειριστών εξουσίας, ενώ ένα μέτριο σύνταγμα μπορεί να είναι αποτελεσματικό, όταν αυτοί που διαχειρίζονται την εξουσία, τη διαχειρίζονται με ευθύνη και σωφροσύνη.

Οι ανεξάρτητες αρχές δεν είναι δυνατόν να θεωρούνται -σε καμία περίπτωση- θεσμικά αντίβαρα, που λειτουργούν αντιπληοψηφικά, στο πλαίσιο της αρχής των ελέγχων και των ισορροπιών του κοινοβουλευτικού μας συστήματος. Αντίθετα, πρέπει να λειτουργούν ως εγγυήσεις για ένα δικαιοκρατικό, δημοκρατικό και πλουραλιστικό πολίτευμα, μέσα από την προστασία της αυτονομίας της πολιτικής έναντι της υπερσυγκέντρωσης οικονομικής, επικοινωνιακής και εν τέλει, πολιτικής επιρροής.

Όπως στην παραδοσιακή διάκριση σε νομοθετική, δικαστική και εκτελεστική εξουσία ενυπάρχουν ως αντίβαρα ο δικαστικός έλεγχος αντισυνταγματικότητας, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, η διάλυση της Βουλής, η απαραίτητη έγκριση πράξεων του Προέδρου, για παράδειγμα, των Ηνωμένων Πολιτειών, από τη Γερουσία κλπ., έτσι πρέπει να λειτουργούν και οι ανεξάρτητες αρχές, όχι ως αντίβαρα στον κοινοβουλευτικό χαρακτήρα, αλλά ως αντίβαρα της σχέσης αγοράς, τεχνοκρατίας και πολιτικής, στο πλαίσιο αυτής της νέας οριζόντιας διάκρισης εξουσιών που σας περιέγραψα.

Τη σχέση των αρχών με το κοινοβούλιο τη ρυθμίζει το ίδιο το άρθρο 101 Α στην παράγραφο 3, που, εκτός από τον κοινοβουλευτικό έλεγχο παραπέμπει και στον Κανονισμό της Βουλής. Ο έλεγχος -ειπώθηκε- προκαλείται από τον Υπουργό, αλλά και με απευθείας ακροάσεις, βλέπε άρθρα 66 επόμενα του Συντάγματος και 138 Α και 43 Α, παράγραφος 2.β του Κανονισμού της Βουλής. Αυτή η ειδική σχέση των ανεξάρτητων αρχών με τη Βουλή μάς υποχρεώνει να αναθεωρήσουμε το συγκεκριμένο άρθρο, καθιστώντας ευκολότερη τη στελέχυσή τους, χωρίς όμως να χάνεται ο υπερκομματικός και ανεξάρτητος χαρακτήρας τους και χωρίς να δημιουργείται, σε καμία περι-

πτωση, θεσμικό κενό από την αδυναμία συγκρότησής τους.

Η μέχρι τώρα πρακτική για επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως πλειοψηφίας των τεσσάρων πέμπτων της Διάσκεψης των Προέδρων οδήγησε σε δυσκολία ή πολλές φορές και σε αδυναμία συγκρότησης ανεξαρτήτων αρχών. Αυτό αντιμετωπίστηκε με τον ν.3051/2002, όπως τροποποιήθηκε από τον ν.4055/2012, προκειμένου να παρατείνεται αυτοδικαίως μέχρι έξι μήνες η θητεία των μελών της αρχής, αν υπάρχει πρόβλημα στη συγκρότηση της νέας αρχής. Η παράταση του εξαμήνου ισχύει και στην περίπτωση, που κάποια μέλη εκλείψουν ή αποχωρήσουν, χωρίς όμως να έχει επηρεαστεί η δυνατότητα σχηματισμού απαρτίας.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, στην Ολομέλεια του, με την απόφαση με αριθμό 3515/2013 και αργότερα με την απόφαση με αριθμό 2583/2017 επέτρεψε την παράταση λειτουργίας των ανεξαρτήτων αρχών μέχρι την ανάδειξη νέων μελών, μόνο όμως για εύλογο χρόνο, που κρίνεται κατά τις περιστάσεις.

Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας έχει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα, που ανέκυψε στην πράξη, αντικαθιστώντας την ομοφωνία και την ενισχυμένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων με τα τρία πέμπτα της Διάσκεψης των Προέδρων. Αυτό διευκολύνει τη διαδικασία της αντικατάστασης ή θεσμοθετεί την παράταση και άρα, εξασφαλίζει τη συνεχή και αδιατάρακτη λειτουργία των ανεξαρτήτων αρχών, στις οποίες έχουν ανατεθεί σημαντικότερες αρμοδιότητες για την προστασία των ατομικών ελευθεριών και τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Παράλληλα, προστατεύεται το κύρος της αρχής από μικροκομματικές σκοπιμότητες, που μπορεί να εμποδίζουν την αντικατάσταση των μελών της.

Η κοινοβουλευτική λογοδοσία των ανεξαρτήτων αρχών και ο κοινοβουλευτικός τους έλεγχος εγγυάται τον συμπληρωματικό τους ρόλο, διευκολύνει το Κοινοβούλιο στο έργο του, ενδυναμώνει τη δημοκρατική τους νομιμοποίηση και ενισχύει την αποτελεσματικότητά τους, πάντα μέσα από την υποχρέωση, όμως, κοινοβουλευτικής λογοδοσίας, η οποία συνήθως γίνεται είτε με τις ακροάσεις είτε με τις ετήσιες εκθέσεις.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Ευχαριστούμε εμείς, κύριε Πρόεδρε. Δώσατε νομίζω μια αναλυτική απάντηση στο ερώτημά μου.

Τον λόγο έχει ο κ. Δελής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΣ (Ειδικός Αγορητής του ΚΚΕ): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, χωρίς να έχουμε την παραμικρή αυταπάτη για τον ρόλο και την αποστολή της δικαιοσύνης του αστικού κράτους, ωστόσο θεωρούμε ότι υπάρχουν περιθώρια εκσυγχρονισμών και βελτιώσεων στη λειτουργία και την απονομή της δικαιοσύνης. Γι' αυτό και το ΚΚΕ κατέθεσε στην εκκίνηση της συνταγματικής Αναθεώρησης τις προτάσεις του, ανάμεσα στις οποίες, βεβαίως, ήταν ότι πρέπει επιτέλους να σταματήσει ο διορισμός της ηγεσίας της δικαιοσύνης -μιλάμε για τους Προέδρους και τους Αντιπροέδρους των τριών ανωτάτων δικαστηρίων, για τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, για τον Γενικό Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και τον Γενικό Επίτροπο των Διοικητικών Δικαστηρίων- από την εκάστοτε κυβέρνηση και ότι η ηγεσία της δικαιοσύνης θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να εκλέγεται από ένα ευρύτερο εκλεκτορικό σώμα.

Καταθέσαμε, επίσης, την πρόταση για την κατάργηση της προβλεπόμενης από το Σύνταγμα παρέμβασης του αρμόδιου Υπουργού Δικαιοσύνης στις προαγωγές των δικαστικών λειτουργών, στις υπηρεσιακές τους εν γένει μεταβολές μέσα από την παραπομπή των αποφάσεων του οικείου δικαστικού συμβουλίου στην ολομέλεια του οικείου δικαστηρίου, καθώς επίσης και της παρέμβασης του ίδιου Υπουργού στην πειθαρχική δίωξη των δικαστικών λειτουργών. Θα πρέπει όλα αυτά να σταματήσουν και να καταργηθούν.

Βεβαίως, όλα τα παραπάνω απορρίφθηκαν και από τη Νέα Δημοκρατία και από τον ΣΥΡΙΖΑ, αποκαλύπτοντας τελικά και το μέγεθος της υποκρισίας τους όταν καβαγάζουν για τις παρεμβάσεις τους στη δικαιοσύνη. Ζητήσαμε, τέλος, την κατάργηση της στρατιωτικής δικαιοσύνης και την υπαγωγή της στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, επομένως και την εκδίκαση των στρατιωτικών αδικημάτων των στρατιωτικών από τα κοινά ποινικά δικαστήρια. Δεν καταλαβαίνουμε και ασφαλώς, δεν συμφωνούμε με τη σκοπιμότητα της ύπαρξης και της λειτουργίας των στρατοδικείων, των τακτικών και των έκτακτων, τόσο στις σημερινές όσο και σε οποιεσδήποτε συνθήκες. Στη λαϊκή συνείδηση, άλλωστε, τα στρατοδικεία ξυπνούν άσχημες μνήμες, αφού συνδέονται με τις πιο σκοτεινές σελίδες της ελληνικής ιστορίας, με τις πιο άγριες διώξεις και με τις μαζικές εκτελέσεις λαϊκών αγωνιστών.

Σχετικά τώρα με τις λεγόμενες ανεξάρτητες αρχές, κατ' αρχήν, για το άρθρο 101 Α, το οποίο αναφέρεται σε αυτές: Οι προτάσεις τόσο της Νέας Δημοκρατίας όσο και του ΣΥΡΙΖΑ κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση, της ενίσχυσης, δηλαδή, του ρόλου των ανεξάρτητων αρχών, της αναστήλωσης του κύρους τους και της αναβάθμισής τους συνολικά. Και αυτό δεν είναι συμπτωματικό. Οφείλεται στον χαρακτήρα και τον ρόλο αυτών των λεγόμενων ανεξάρτητων αρχών, να λειτουργούν, δηλαδή, ως όργανα νομιμοποίησης της εξουσίας και των συμφερόντων του κεφαλαίου. Και ακριβώς γι' αυτό θεσπίζονται και λειτουργούν.

Οι τοποθετήσεις για τον απαραίτητο θεσμικό εκσυγχρονισμό κυρίως από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ αναφέρονται κυρίως ή, αν θέλετε, σε μεγάλο βαθμό στις λεγόμενες ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, στις πέντε βεβαίως που προβλέπονται στο Σύνταγμα, τις λεγόμενες συνταγματικές, για τις οποίες ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει τα μέλη τους να διορίζονται με την απόφαση των τριών πέμπτων των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων, με μια απλή, δηλαδή, κυβερνητική πλειοψηφία, όπως και να υπόκεινται στον έλεγχο της Βουλής για πράξεις ή παραλείψεις τους, όπως επίσης και στις υπόλοιπες που προβλέπουν οι κοινοί νόμοι, οι μη συνταγματικές δηλαδή, όπως είναι η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων κ.λπ., για την ίδρυση των οποίων προβλέπει περιορισμό από το ίδιο το Σύνταγμα, ώστε η ίδρυσή τους να αποφασίζεται από τα τρία πέμπτα του όλου αριθμού των Βουλευτών.

Σε σχέση τώρα με τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, προκειμένου ο ΣΥΡΙΖΑ να προβεί στην πιο πάνω πρότασή του, κάνει λόγο για μηχανισμούς που κινούνται έξω από το πλαίσιο του λαϊκού ελέγχου και που αποκτούν τη δυνατότητα να ασκούν πειθαρχικές λειτουργίες.

Όσον αφορά τώρα τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, που προβλέπονται στο Σύνταγμα, η αναφορά σε έλεγχο από τη Βουλή για πράξεις ή παραλείψεις τους είναι γενική

και αόριστη, ενώ άλλωστε είναι κάτι, που ήδη προβλέπεται από τον Κανονισμό της Βουλής και συγκεκριμένα από το άρθρο 43 και γίνεται από την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, χωρίς να επηρεάζεται καθόλου η λειτουργία και ο ρόλος τους, για τον οποίο άλλωστε έχουμε μιλήσει αρκετές φορές. Θα πω και παρακάτω ορισμένα πράγματα.

Στην ουσία, με πολλές από τις αποφάσεις τους έχουν δημιουργήσει αυτές οι ανεξάρτητες αρχές τη νομιμοποιητική βάση για την παραβίαση βασικών ατομικών ελευθεριών, όπως το δικαίωμα στη μη συλλογή και στην επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, το απόρρητο της επικοινωνίας, το δικαίωμα στην αντικειμενική πληροφόρηση και τόσα άλλα.

Επιπλέον ο ΣΥΡΙΖΑ, όπως φαίνεται, αποδέχεται πλήρως βεβαίως τον ρόλο και τη λειτουργία των λεγόμενων ανεξάρτητων διοικητικών αρχών. Απλώς επιχειρεί με την πρότασή του να κάνει πιο εύκολη την ανάδειξη των μελών τους, κάνοντας μάλιστα, τη σύνθεση αυτών πιο φιλική στην εκάστοτε κυβέρνηση, αφού τα μέλη αυτών των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών θα μπορούν να επιλέγονται από τα τρία πέμπτα των μελών της Διάσκεψης των Προέδρων, που είναι βεβαίως, τα μέλη της εκάστοτε κυβερνητικής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Εξίσου υποκριτική θεωρούμε και την αναφορά της πρότασής του στον περιορισμό της ανεξέλεγκτης επέκτασης των προβλεπόμενων από απλούς νόμους ανεξάρτητων διοικητικών αρχών, απαιτώντας για την ίδρυσή τους νόμο, ψηφισμένο από τα 3/5, λέει, των Βουλευτών.

Αποκρύπτει, όμως, ο ΣΥΡΙΖΑ -και τέλος πάντων όσοι επαινούν και μιλούν θετικά γι' αυτές τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές- ότι η ίδρυση όλων αυτών γίνεται σε τομείς, όπου απελευθερώνονται οι αγορές, όπως στον χώρο των τηλεπικοινωνιών, της ενέργειας, των λιμανιών. Είναι βασική επιλογή τόσο σε επίπεδο κρατικό όσο βέβαια, και σε επίπεδο υπερεθνικό -μιλώ, βεβαίως, για την Ευρωπαϊκή Ένωση- προκειμένου να ρυθμιστούν κεντρικά με έναν κρατικό μηχανισμό οι κανόνες του παιχνιδιού -η διαιτησία δηλαδή του παιχνιδιού- πάντα προς όφελος των επιχειρηματικών ομίλων, που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη κάθε φορά αγορά, ενώ αρκετές από αυτές, όπως είναι η Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων, ενεργοποιήθηκαν από την προηγούμενη κυβέρνηση.

Ας δούμε, όμως, ορισμένα χαρακτηριστικά στιγμιότυπα. Γιατί έχει ενδιαφέρον, πέρα από τη θεωρητική συζήτηση, να δούμε και το πρακτικό αντίκρισμα της λειτουργίας αυτών των ανεξάρτητων αρχών.

Ας ξεκινήσουμε με την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Με το πρόσφατο νομοσχέδιο, που ψηφίστηκε μέσα στον Σεπτέμβριο και το οποίο ψηφίστηκε και από τη Νέα Δημοκρατία, αλλά και από τον ΣΥΡΙΖΑ, επανακαθορίστηκε το θεσμικό πλαίσιο για την αρχή προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Τι έγινε με αυτό το πλαίσιο; Τι προβλέπει αυτό το πλαίσιο; Ούτε λίγο ούτε πολύ, επιτρέπει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όχι μόνο από κρατικούς, αλλά και από ιδιωτικούς φορείς, για σκοπό διαφορετικό από αυτόν, για τον οποίο έχουν συλλεχθεί, εφόσον, λέει, είναι απαραίτητη για την αποτροπή απειλών κατά της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας ασφάλειας ή για τη δίωξη ποινικών αδικημάτων. Μόνο που, ξέρετε, όλο αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ένα νέο σύστημα φακέλωματος, πιο αναβαθμισμένο, με τη συλλογή και ανταλ-

λαγή δεδομένων για πολιτικά, ας πούμε, φρονήματα, για συνδικαλιστική δράση και οργάνωση και τόσα άλλα.

Η μεθοδολογία, βεβαίως, και στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο είναι γνωστή, καθώς, ενώ σε άρθρα υπάρχει η απαγόρευση συλλογής και ανταλλαγής προσωπικών δεδομένων, ακολουθούν μετά τόσες εξαιρέσεις, οι οποίες γίνονται τελικά κανόνες. Με αυτές τις εξαιρέσεις επιτρέπονται τα πάντα, αναιρώντας φυσικά κάθε προστασία των προσωπικών δεδομένων. Κανόνας, δηλαδή, γίνεται το πλήρες φακέλωμα και εξαίρεση η προστασία των προσωπικών δεδομένων. Αυτό είναι το νομικό πλαίσιο, το οποίο θα εποπτεύσει και θα ελέγξει την εφαρμογή του η Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Ας πάμε στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης. Το ίδιο το ΕΣΡ, στις εκθέσεις του, παραδέχεται και αποδέχεται τις επαναλαμβανόμενες παραβιάσεις του νόμου για την ισότιμη προβολή των κομμάτων -βεβαίως, το ΚΚΕ είναι ένα από τα μεγάλα θύματα αυτής της ανισοτιμίας- ομολογώντας έμμεσα αυτή η ανεξάρτητη αρχή την αδυναμία της. Όσο για τα πρόστιμα που επιβάλλει, θα είχε, νομίζω, αρκετά μεγάλο ενδιαφέρον να μαθευτεί ποια ακριβώς και από ποιους ακριβώς πληρώνονταν και πληρώνονται, αν πληρώνονται.

Ας πάμε στην Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνιών. Απαριθμώ ορισμένα στιγμιότυπα από τη δράση ορισμένων ανεξάρτητων αρχών. Η κατεπείγουσα έρευνα για τις συνακροάσεις-υποκλοπές στο τηλεφωνικό κέντρο του ΚΚΕ στον Περισσό αποδείχθηκε «κατεπείγουσα» κατ' ευφημισμόν, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, αφού προχώρησε κυριολεκτικά με ρυθμούς χελώνας, με μια απαράδεκτη βραδύτητα. Είχαμε δηλαδή μια κωλυσιεργία ορισμένων αρχών, θεσμών και υπηρεσιών όλα αυτά τα χρόνια, αναφορικά με τα σοβαρά και επικίνδυνα κρούσματα σε βάρος του ΚΚΕ. Θεωρούμε ότι είναι μια άνευ προηγουμένου καθυστέρηση στις έρευνες για την εξαγωγή του ουσιαστικού πορίσματος και για τη συνέχιση της ποινικής διαδικασίας, την αποκάλυψη και δίωξη όσων βρίσκονται πίσω από τις λεγόμενες «συνακροάσεις», δηλαδή τις υποκλοπές. Ποιος είναι ο ρόλος εδώ της Αρχής Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών; Αν όχι διακοσμητικός αυτός ο ρόλος, οπωσδήποτε όμως αναποτελεσματικός.

Μπορώ να πω δυο λόγια, βεβαίως, και για την Αρχή της Διασφάλισης Ποιότητας της Εκπαίδευσης, η οποία πρωτοστάτησε στο άνοιγμα του δρόμου για τις αντικειμενικές αναδιαρθρώσεις και καθόλου, μα καθόλου, δεν ενοχλήθηκε από το βάθεμα της εμπορευματοποίησης στην εκπαίδευση, μην αναφέροντας την παραμικρή αντίρρηση για τη γενίκευση, παραδείγματος χάρη, των επί πληρωμή μεταπτυχιακών σπουδών που γενικεύτηκαν από τον γνωστό Νόμο Γαβρόγλου πριν από δύο χρόνια.

Ας πάμε σε μια άλλη επιτροπή, που έχει άμεση σχέση με τους εργαζόμενους. Δεκαπέντε μήνες είναι απλήρωτοι, ξέρετε, οι εργαζόμενοι στο καζίνο του Ρίου, στην Πάτρα. Η εργοδοσία τους χρωστάει δεδουλευμένα δεκαπέντε μηνών, παρά το ότι υπάρχουν αλληπάλληλες δικαστικές αποφάσεις, που δικαιώνουν αυτούς τους εργαζόμενους. Τι έκαναν, λοιπόν, οι εργαζόμενοι αυτοί; Απευθύνθηκαν, προσέφυγαν. Τον περασμένο Μάη προσέφυγαν σε μια άλλη ανεξάρτητη αρχή, στην Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων. Σύμφωνα με τον νόμο, αυτή η επιτροπή θα πρέπει να αποφασίσει ετούτο ή το άλλο μέσα σε εξήντα μέρες. Τον Μάιο προσέφυγαν οι εργαζόμενοι. Τελειώνει ο Οκτώβριος. Ακόμα δεν έχει βγει η απόφαση

από αυτήν την ανεξάρτητη αρχή. Τι να σκεφτούν δηλαδή αυτοί οι εργαζόμενοι και εμείς; Μιλάμε για το καζίνο του Ρίου. Έγινε και σχετική επίκαιρη ερώτηση από το ΚΚΕ την προηγούμενη εβδομάδα.

Ας κλείσω με τη λεγόμενη Επιτροπή Ανταγωνισμού, για την οποία μάλιστα έγινε και πολύ μεγάλη φασαρία το προηγούμενο διάστημα, την επιτροπή δηλαδή η οποία μεριμνά για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρηματικών ομίλων, μια ανταγωνιστικότητα που αποτελεί την «ερή αγελάδα» όλων των αστικών κομμάτων, από τον ΣΥΡΙΖΑ μέχρι τη Νέα Δημοκρατία, και για την οποία μοχθούν όλοι και για την οποία -λέει- θα πρέπει η ανταγωνιστικότητα και οι εργαζόμενοι να μοχθήσουν και να την αποδεχτούν φυσικά. Μπήκε ποτέ αυτή η Επιτροπή Ανταγωνισμού εμπόδιο στην εξάπλωση της ανεργίας, της φτώχειας, μπήκε εμπόδιο στην εξαθλίωση, σε όλα αυτά, που βιώνει σήμερα ο εργαζόμενος στη χώρα μας αλλά και οι εργαζόμενοι των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Όχι βέβαια. Απεναντίας, και αυτή η Επιτροπή σκοπό έχει να ενισχύσει την καπιταλιστική ανάπτυξη με όρους και κανόνες που βάζει η ίδια η αγορά, με βάση πάντα τον υπέρτατο νόμο αυτού του τρόπου ανάπτυξης, που δεν είναι άλλος βέβαια από το κέρδος, όπου το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό, όπου τα μονοπώλια μεγεθύνονται, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις φυτοζωούν, μέχρι που να κλείσουν και να καταστραφούν. Δεν έχουν κοντολογίς αυτές οι επιτροπές την παραμικρή σχέση με τις ανησυχίες, τις αγωνίες του λαού, αλλά υπηρετούν σταθερά και απαρέγκλιτα τους σχεδιασμούς και τη στρατηγική του συστήματος.

Να, γιατί το ΚΚΕ καταθέτει την κάθετη διαφωνία του με αυτές τις επιτροπές και να γιατί ζητάμε την κατάργηση του άρθρου, που συνταγματοποιεί αυτές τις λεγόμενες ανεξάρτητες διοικητικές αρχές.

Σας ευχαριστώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Ευχαριστούμε εμείς, κύριε συνάδελφε.

Κύριε Υπουργέ, έχετε τον λόγο και μετά ακολουθεί ο κ. Δαβάκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Κατ' αρχάς, και πάλι θα ήθελα να ευχαριστήσω το Σώμα για την τιμητική πρόσκληση να είμαι σήμερα ανάμεσά σας. Είναι πραγματικά, το φόρουμ στο οποίο αισθάνομαι πιο άνετα από οποιοδήποτε άλλο.

Σήμερα, σε σχέση με το ζήτημα των ανεξάρτητων αρχών, οφείλω να σας ομολογήσω ότι είμαι σε μια εξαιρετικά δύσθυμη θέση. Και είμαι σε δύσθυμη θέση, διότι δεν έχω μέσα μου ξεκαθαρίσει αν οι ανεξάρτητες αρχές παράγουν ωφέλιμο αποτέλεσμα για την έννομη τάξη ή αν πρόκειται για ένα βαρίδι, το οποίο ξεπερνάει τα στεγανά της δημοκρατικής νομιμοποίησης. Γι' αυτόν τον λόγο πάντοτε, όταν μιλάω για τις ανεξάρτητες αρχές, είμαι μια στο καρφί και μια στο πέταλο. Κατά την άποψή μου, η πιο δύσκολη, τεχνικά, διάταξη από εκείνες, οι οποίες άγονται προς αναθεώρηση στην παρούσα Βουλή είναι αυτή η συγκεκριμένη του άρθρου 101 Α. Δεν θα σταθώ στα ζητήματα της στρατιωτικής δικαιοσύνης. Θεωρώ ότι είναι απολύτως έλασσον, σε σχέση με τα μείζονα ζητήματα, τα οποία έχουμε να διαχειριστούμε.

Το ζήτημα των ανεξαρτήτων αρχών προέκυψε από έναν περιέργο μετασχηματισμό του πώς θέλουμε το κράτος. Ο μετασχηματισμός αυτός είχε να κάνει στην πραγματικότητα, αν το σκεφτεί κάποιος, με το ότι έχουμε μια άμεση ανάγκη να βρούμε καινούργιους θεσμούς για να

διαχειριστούμε παθολογίες του κρατικού φαινομένου. Στην πραγματικότητα, οι ανεξάρτητες αρχές, όπως δομήθηκαν, τουλάχιστον στην Ευρώπη -όχι κατ' ανάγκη στην Αμερική- είναι η συνομολόγηση της αποτυχίας του κράτους να μπορέσει να διαχειριστεί κρίσιμα κεφάλαια ύλης που ανάγεται στη ρύθμιση της εκτελεστικής λειτουργίας. Σε ένα ιδανικό κράτος, προφανώς, θα απέλειπε η ανάγκη ύπαρξης μιας αρχής, η οποία θα ρύθμιζε τα ζητήματα της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών ή των λιμένων, γιατί τη δουλειά αυτή θα την έκανε αποτελεσματικά, όπως έπρεπε να την κάνει το κράτος ή ακόμη-ακόμη σε σχέση με τα ζητήματα, που ανάγονται σε προστασία των δικαιωμάτων θα ήταν αυτονόητο ότι το κράτος οφείλει να προστατεύει τα δικαιώματα αυτά και κατά τούτο, δεν θα υπήρχε ανάγκη να έχουμε μια ανεξάρτητη αρχή πέρα και έξω από τις κρατικές δομές, που υπάγονται στον κλασικό κοινοβουλευτικό έλεγχο ή τον ιεραρχικό έλεγχο της διοίκησης. Είναι συνομολόγηση αποτυχίας το ότι έχουμε φτάσει να αισθανόμαστε την ανάγκη να παραχωρήσουμε κρατική κυριαρχική ύλη σε ανεξάρτητες αρχές.

Αυτό βεβαίως, δεν είναι φαινόμενο της χώρας μας, είναι ένα φαινόμενο παγκόσμιο και είναι εξαιρετικά πολυπαραγοντικό. Για παράδειγμα, κάποιος θα έλεγε ότι το κράτος, επειδή έχει πολλά «καπέλα», δύσκολα μπορεί ταυτοχρόνως να επιτελέσει όλους τους ρόλους. Όταν, για παράδειγμα, έχουμε την αποκρατικοποίηση ενός πρώην μονοπωλίου και πηγαίνουμε σε ένα σύστημα είτε ανοιχτής είτε μετρημένης, λελογισμένης αγοράς, εκείνη τη στιγμή το κράτος καθίσταται ταυτόχρονα και ρυθμιστής και ρυθμιζόμενος. Άρα, υπό μία έννοια, χάνει το τεκμήριο της αμεροληψίας, το οποίο θα όφειλε να έχει με το «καπέλο» το ρυθμιστικό του.

Σε κάθε περίπτωση όμως, το κρίσιμο εδώ είναι το εξής, ότι αλλάζει η μορφή της νομιμοποίησης, που παράγεται για έναν κρατικό φορέα. Η Βουλή, εμείς, έχουμε την άμεση νομιμοποίηση που προκύπτει από το εκλογικό Σώμα, η εκτελεστική λειτουργία ή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας την έμμεση νομιμοποίηση, που παράγεται διά του Κοινοβουλίου. Οι ανεξάρτητες αρχές δεν έχουν στην πραγματικότητα, παρά μόνο μία εξαιρετικά έμμεση νομιμοποίηση, η οποία όμως δημιουργεί ένα τεράστιο ρήγμα στην παραδοσιακή τριχοτόμηση του κράτους.

Αλήθεια, τι είναι στην πραγματικότητα μία ανεξάρτητη αρχή; Καθ' ύλην είναι κομμάτι της εκτελεστικής λειτουργίας, γιατί αυτό που ασκεί, είναι διοίκηση. Δεν υπάγεται, όμως, στην κλασική, ιεραρχική εποπτεία, στον έλεγχο της διοίκησης και εξ αυτού του λόγου, δεν μπορεί να λογιστεί ότι είναι ένα λειτουργικό στοιχείο της εκτελεστικής λειτουργίας. Ασκεί εκτελεστική λειτουργία, αλλά υπόκειται απευθείας σε κοινοβουλευτικό έλεγχο και σε ορισμένες περιπτώσεις οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο, επειδή συνήθως πρόκειται για εξαιρετικά τεχνικές κρίσεις. Άρα, στην πραγματικότητα είναι ένα ρήγμα στην παραδοσιακή πρόσληψη του κρατικού φαινομένου.

Αυτό πώς αποτυπώνεται; Αποτυπώνεται στο ότι αλλάζει η μορφή της νομιμοποίησης. Μέχρι σήμερα αυτό που ξέραμε είναι ότι έχουμε μία και μόνη πηγή νομιμοποίησης, που είναι η δημοκρατική νομιμοποίηση. Στο τέλος της ημέρας, αν φτάσουμε σε μία βάση νομιμοποίησης, αυτή θα είναι ο λαός. Αυτή είναι η -ας το πούμε- εσωτερική νομιμοποίηση. Τώρα, φτάνουμε σε μία άλλου τύπου νομιμοποίηση, που είναι η νομιμοποίηση που παράγεται εκ του αποτελέσματος, αυτό που λέμε «μία εξωτερική νομιμο-

ποίηση». «Output legitimacy» λένε οι ξένοι. Γιατί; Διότι βλέπουμε, εν τέλει, ότι οι ανεξάρτητες αρχές κάνουν καλύτερα τη δουλειά απ' ότι θα έκανε μία κρατική υπηρεσία.

Αυτό δεν είναι ένα φαινόμενο το οποίο θα πρέπει να περνάει πάρα πολύ εύκολα, γιατί -και εκεί καταλήγω- αυτό είναι η συνομολόγηση της αποτυχίας του κράτους να μπορέσει να στηρίξει τη δημοκρατική νομιμοποίηση με ορθολογικές πολιτικές, οι οποίες θα είναι επ' ωφελεία του δημοσίου συμφέροντος.

Άρα, υπάρχει πολύ μεγάλη επιφύλαξη και δυσκολία στο να μπορέσουμε να δεχτούμε αυτό το φαινόμενο και την τυχόν επέκτασή του.

Τρία είναι τα σημεία, τα οποία έχουν μεγάλη αξία στη σημερινή συζήτηση. Είναι το ζήτημα της συγκρότησης των αρχών, το ζήτημα της επιλογής των μελών και το ζήτημα που έχει να κάνει με τον έλεγχο των αρχών.

Θέλω να πω επί της αρχής, όσον αφορά στις ανεξάρτητες αρχές, ότι ακριβώς επειδή πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο δεν είναι μέσα στο δικό μας γονιδίωμα, στο παραδοσιακό, δηλαδή, δημοκρατικό γονιδίωμα αυτής τουλάχιστον της χώρας, όταν εισήχθησαν το 2001 με τη συνταγματική αναθεώρηση αυτό έγινε με έναν τρόπο, κατά την άποψή μου, άτακτο. Είναι άτακτη η αναγνώριση των ανεξάρτητων αρχών στο ελληνικό Σύνταγμα. Κάθε φορά που θα διαπιστώνω μία τέτοια αταξία, θα σας την αναδεικνύω.

Συγκρότηση: Να δούμε λίγο ποιες αρχές συγκροτούνται, ποιες αναγνωρίζονται. Βρήκαμε ένα καινούργιο άρθρο, το άρθρο 101 Α και εκεί εντάξαμε αυτό, που ονομάζουμε, στην πραγματικότητα, συνταγματικές ανεξάρτητες αρχές. Συμπυκνώνει, δηλαδή, τη λειτουργία των ανεξάρτητων αρχών, που σε επιμέρους κεφάλαια του Συντάγματος αναγνωρίζονται. Είναι οι γνωστές πέντε συνταγματικές ανεξάρτητες αρχές. Εκεί που ο νομοθέτης έκρινε ότι θα πρέπει το Σύνταγμα να αναγνωρίσει μία αρχή και να εμποδίσει τον νομοθέτη από το να έρθει και να τις καταργήσει. Διότι περί αυτού πρόκειται, μία δυσπιστία του Συντάγματος απέναντι στον νομοθέτη.

Εκεί τι δεν είχαμε; Δεν είχαμε μία ρητή αναφορά στο άρθρο 101 Α του Κινήματος, το οποίο είναι πρόγραμμα για όλα τα υπόλοιπα. Ναι, υπάρχουν πέντε συνταγματικές αρχές. Μπορεί να υπάρξουν και άλλες ανεξάρτητες αρχές εκτός από τις πέντε συνταγματικά αναγνωρισμένες; Η απάντηση θα έπρεπε να δίδεται ήδη επί της αρχής στο άρθρο 101 Α. Δυστυχώς, δεν δίδεται εκεί. Δίδεται με έναν τρόπο ερμηνευτικό και χωροταξικά αναπλωμένο, κάνοντας μία παραπομπή σε ένα άρθρο, το οποίο δεν έχει καμία σχέση με τις ανεξάρτητες αρχές και που είναι το άρθρο για τα κώλυμα των Βουλευτών. Στο άρθρο 56, αναφέρεται ότι έχουν κώλυμα τα μέλη των συνταγματικών ανεξάρτητων αρχών και όσων άλλων θα εγκριθούν με νόμο.

Φανταστείτε πόσο άτακτο χωροταξικά είναι το ζήτημα αυτό, που χρειάζεται να κάνουμε μία κατασκευή εξαιρετικά συστηματική, αλλά αναπλωμένη, άτακτη θεσμικά, για να μπορέσουμε να στηρίξουμε αυτό το πλέγμα των είκοσι έξι, είκοσι επτά ανεξάρτητων αρχών, που υφίστανται σήμερα, πέραν των πέντε συνταγματικώς ανεξάρτητων αρχών.

Άρα, χρειάζεται μία τάξη. Μπορούμε να συγκροτούμε και ανεξάρτητες αρχές πέρα απ' αυτές που είναι συνταγματικά αναγνωρισμένες;

Σε αυτό το ζήτημα η απάντηση και πάλι έχει ένα στοι-

χείο πολυπαραγοντικό. Ακούω, προφανώς, την πρόταση ότι θα πρέπει η σύσταση των ανεξάρτητων αρχών να γίνεται με ειδική πλειοψηφία, με μία πλειοψηφία μεγαλύτερη της συνήθους. Η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ αναφέρει τα 3/5, όπως και η πρόταση του Κινήματος Αλλαγής, ενώ τα 2/3 η πρόταση που προέρχεται από την Ελληνική Λύση. Αυτό είναι ένα ζήτημα, το οποίο θα μπορούσαμε να το δούμε, να δημιουργήσουμε μία μεγαλύτερη διαδικαστική δυσκολία για την ίδρυση. Προφανώς αυτό, δεν θα καταλαμβάνει τις αρχές, οι οποίες έχουν ήδη ιδρυθεί.

Υπάρχουν, όμως, και τεχνικά θέματα στο ζήτημα αυτό.

Το πρώτο τεχνικό θέμα είναι το εξής: Η κατάργηση των αρχών, που έχουν ιδρυθεί με την ειδική πλειοψηφία, θα γίνεται επίσης με ειδική πλειοψηφία; Θα είναι, δηλαδή, μία πράξη αντίθετη, μία *actus contrarius*, που πάλι θα απαιτεί μία αυξημένη πλειοψηφία ή θα απαιτεί πλειοψηφία;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Μου επιτρέπετε μία διακοπή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Παρακαλώ. Είναι καλοδεχούμενες όλες οι διακοπές.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Πρότεινα και η κατάργηση να γίνεται με 3/5, για να εξετάσουμε εκ νέου τις τριάντα μία περίπου ανεξάρτητες αρχές. Ο κ. Κατρούγκαλος είπε: «Γιατί η κατάργηση να θέλει αυξημένη πλειοψηφία; Ας δούμε την ίδρυση ή την προσθαφαίρεση αρμοδιοτήτων με τα 3/5, τη νδε κατάργηση με την απόλυτη πλειοψηφία».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Εισηγητής της Μειοψηφίας): Το είπα με την αιτιολογία ότι είναι επιτροπή αρμοδιότητας, άρα, ας πούμε, *mutatis mutandis*, όπως όταν κυρώνουμε μία διεθνή συνθήκη και χρειαζόμαστε αυξημένη πλειοψηφία, αλλά όταν την καταγγέλλουμε δεν τη χρειαζόμαστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής): Κύριε Καθηγητά -αν μου επιτρέπετε- αυτό μπορεί να γίνει με νομοθετική παρέμβαση;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Έχει ζητήσει τον λόγο ο κ. Καμίνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής): Βεβαίως. Έχετε τον λόγο, κύριε Καμίνη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ (Ειδικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Όταν ιδρύεται η ανεξάρτητη αρχή, ιδρύεται για να θεσμοποιήσουμε κάποιες συνταγματικές αρχές αμεροληψίας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας, κατά βάση. Εάν αφήσουμε σε μια απλή πλειοψηφία -έστω και στην απόλυτη- την κατάργησή τους, τότε αφήνουμε στο έλεος οποιασδήποτε κυβερνητικής πλειοψηφίας μία ανεξάρτητη αρχή, της οποίας η δράση δεν θα είναι αρεστή. Θεωρώ ότι είναι μεγάλο πρόβλημα αυτό. Γι' αυτό -αν μου επιτρέπετε- πιστεύω ότι πρέπει να επιμείνουμε στην αυξημένη πλειοψηφία και για την κατάργησή τους.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Αυτή ήταν η δική μας πρόταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Ένα δεύτερο ζήτημα, κύριες και κύριοι Βουλευτές -είναι και η ιδιαιτερότητα που έχει να κάνει με τις ανεξάρτητες αρχές- είναι το εξής: Κάθε μία από τις ανεξάρτητες αρχές, που ιδρύονται -αφήνω στην άκρη τις συνταγματικές- είναι από μόνη της μία κατηγορία. Δεν μπορεί να υπάρξει κατηγοριοποίηση. Εάν δούμε τους ιδρυτικούς νόμους κάθε ανεξάρτητης αρχής, δεν υπάρχει καμία ανεξάρτητη αρχή, η οποία να ταυτίζεται με κάποια άλλη ούτε σε ό,τι αφορά το κομμάτι

των ελέγχων ούτε των αρμοδιοτήτων, ούτε της εποπτείας ούτε του οργανογράμματος ούτε του εύρους της αυτοδιοίκησης που έχουν. Δεν υπάρχει καμμία γενική αρχή σε ό,τι αφορά τις μη συνταγματικές ανεξάρτητες αρχές. Είναι ό,τι επιλέξει ο νομοθέτης. Είναι νησίδες σε ένα άτακτο τοπίο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Ή και η νομολογία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Και η νομολογία, επίσης, η οποία έρχεται να αξιολογήσει κάθε φορά την κάθε ανεξάρτητη αρχή για το πώς πρέπει να λειτουργεί και κυρίως το εύρος της ανεξαρτησίας των μελών της. Άρα, είναι ένα πάρα πολύ άτακτο πεδίο και είναι πολύ δύσκολη η ενιαία τους ρύθμιση.

Θα πω μόνο μια κουβέντα, για να καταλάβουμε όλοι πως, ακόμη κι αν θελήσουμε να έχουμε μία ορθολογική συνταγματική ρύθμιση του άρθρου 101 Α για την συγκρότηση των ανεξάρτητων αρχών, πόσο εντέλει μπορεί να πέσουμε έξω. Ας πούμε ότι έχουμε τα 3/5 σε ό,τι αφορά την ίδρυση μιας ανεξάρτητης αρχής. Εάν η ανεξάρτητη αρχή προβλέπεται από το δίκαιο της Ένωσης;

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ (Ειδικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Τέθηκε προηγουμένως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι μία αρχή, η οποία προβλέπεται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την εξής ιδιαιτερότητα: Είναι στην πραγματικότητα, κατ' αποτέλεσμα -εγώ δεν μπαίνω στη θεωρητική συζήτηση- υπερσυνταγματική υπό μία έννοια. Επειδή αναφέρθηκε το ζήτημα της Επιτροπής Ανταγωνισμού ή το ζήτημα της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών- ναι, δεν είναι στο Σύνταγμα. Όμως, ποια είναι η πραγματική θεσμική τους θωράκιση σήμερα; Είναι πάρα πολύ μεγαλύτερη από τις πέντε συνταγματικές ανεξάρτητες αρχές. Και αυτό γιατί δεν μπορεί κανείς νομοθέτης να τις καταργήσει και οποτεδήποτε υπάρχει μία παρέμβαση προς την κατεύθυνση αυτών των αρχών -αναφερθήκατε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού- έχουμε πάντοτε την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία με τη λογική του υπερέχοντος ενωσιακού δικαίου θα έρθει -αδιαφορώντας για τη διάταξη του Συντάγματος- να επιβάλει εκείνο, το οποίο κρίνει το ίδιο το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι, όμως, σχετική η αξία τού πώς θα συγκροτήσουμε στην πραγματικότητα...

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Υπουργού)

Κύριε Πρόεδρε, ζητώ συγνώμη για την καθυστέρηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής): Συνεχίστε, κύριε Υπουργέ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Σας ευχαριστώ.

Άρα, όπως και να ρυθμίσουμε τα ζητήματα αυτά, υπάρχει μία πολυπαραγοντική διάσταση που συνδέεται με το πολυεπίπεδο Δίκαιο που έχουμε εδώ.

Να πούμε, επίσης, ότι προϊόντος του χρόνου, όλο και περισσότερο το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαίνεται να αρέσκει στο μοντέλο των ανεξάρτητων αρχών. Δεν ξέρω αν πρόκειται για μία ιδεολογική επιλογή ή αν πρόκειται για μία επιλογή ανάγκης, για να μπορέσει να υπάρξει ένα καθεστώς ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού. Όπως όμως και να έχει το πράγμα, η τάση είναι προς τα εκεί.

Άρα, είτε συνταγματικοποιήσουμε είτε όχι, οι ανεξάρτητες αρχές, οι οποίες αναγνωρίζονται από το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε τα 3/5 θα θέλουν. Είναι συν-

ταγματική -και μάλιστα, υπερσυνταγματική- υποχρέωση της χώρας.

Άρα, υπό αυτήν την έννοια, ακούω πάρα πολύ καλά το επιχείρημα για την ειδική πλειοψηφία που θα πρέπει να απαιτείται για τη συγκρότηση ή για την κατάργηση των ανεξάρτητων αρχών, που δεν είναι αναγνωρισμένες από το Σύνταγμα, αλλά θα πρέπει να υπάρχει μία πολύ λεπτή γραμμή, έτσι ώστε να μην έχουμε προβλήματα στην εφαρμογή.

Το δεύτερο ζήτημα είναι η επιλογή των μελών. Στην επιλογή των μελών οφείλω να σας πω ότι έχω τη μεγαλύτερη δυσκολία. Μολονότι έστυσα και εγώ το μυαλό μου, δεν μπόρεσα να βρω ένα σύστημα, το οποίο να διασφαλίζει απολύτως τα δύο ζητούμενα τα οποία οφείλουμε να έχουμε, δηλαδή να έχουμε μία επιλογή η οποία θα διασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων της χώρας και από την άλλη πλευρά, να υπάρχει μία εγγύηση ανεξαρτησίας των μελών αυτών, κυρίως, όμως, να υπάρχει μία λειτουργικότητα στα πράγματα.

Το παράδειγμα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, όπου ήταν αδύνατος ο σχηματισμός, με αποτέλεσμα να υπάρχει η γνωστή διακινδύνευση στο ζήτημα του διαγωνισμού για τις τηλεοπτικές άδειες, είναι απολύτως προφανές. Θα έλεγα και μία κουβέντα παραπάνω. Εν τέλει -αυτό είναι ίσως μία απάντηση και στον αγαπητό μου κ. Λοβέρδο, για το αν πρέπει να κρατήσουμε ή όχι τα 4/5- πώς λειτουργήσαν τα 4/5 στις συνταγματικά ανεξάρτητες αρχές; Αυτό θα μου το πείτε κυρίως εσείς. Εγώ που παρακολουθούσα όλα αυτά τα χρόνια ακαδημαϊκά, έξω από την αρένα, ποια ήταν η αντίληψη που σχημάτισα; Ότι, αντί να έχουμε μία σύμπτωση σε πρόσωπα τα οποία είναι ανεξάρτητα και υψηλού κύρους, είχαμε ένα αλισβερίσι με κατανομή θέσεων μεταξύ των κομμάτων. Μπορείτε να το διαψεύσετε, αν δεν ισχύει.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Στο Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο δεν έγινε αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Εγώ έχω να παρατηρήσω ότι σε αρκετές ανεξάρτητες αρχές, όπου υπήρχε δυσκολία, η προς τα έξω πρόσληψη που υπήρχε, είναι ότι η υψηλή πλειοψηφία οδήγησε περισσότερο σε μία λογική μικρής, αν θέλετε, κομματικής συναλλαγής με επιμερισμό θέσεων, παρά στην πραγματικότητα σε μία συναίρεση σε υψηλού κύρους εγνωσμένα πρόσωπα. Αυτό, όμως, είναι κάτι το οποίο το αφήνω. Είναι, όμως, ένα πρόβλημα, το οποίο θα πρέπει να το δούμε. Τα 4/5 στην πράξη λειτουργήσαν; Ήταν κάτι αποτελεσματικό; Αν όχι, να το ξαναδούμε. Τα 3/5 τα οποία προτείνονται, εγώ αισθάνομαι ότι είναι μία λογική λύση.

Εδώ, όμως, προκύπτουν δύο τεράστια προβλήματα, κατά την άποψή μου, θεσμικά, στο πλαίσιο αυτού που ανέφερα περί άτακτης αναθεώρησης.

Το ένα έχει να κάνει με το εξής: Ποιο είναι το όργανο εκείνο, το οποίο επιλέγει τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών; Η Διάσκεψη των Προέδρων. Η Διάσκεψη των Προέδρων δεν προβλέπεται στο Σύνταγμα, παρά μόνο στο άρθρο 101 Α. Σας διαβεβαιώ ότι αυτό -δεν παينةύομαι ότι ξέρω όλα τα συντάγματα του κόσμου, αλλά ξέρω πολλά και τα ευρωπαϊκά τα ξέρω σχεδόν όλα, τα έχω διαβάσει από μία φορά- δεν υπάρχει σε κανένα σοβαρό Σύνταγμα του κόσμου. Έχουμε ξαφνικά και ανατιωδώς μία επιτροπή, η οποία έρχεται όχι στο μέρος που αναφέρεται στις κοινοβουλευτικές διαδικασίες, αλλά σε ένα τελείως

άσχετο μέρος, που έχει να κάνει με τη συγκρότηση των ανεξάρτητων αρχών, χωρίς να προσδιορίζεται ποια είναι η συγκρότηση αυτού του οργάνου.

Επισημαίνω το εξής καταπληκτικό: Σύμφωνα με ρητή διάταξη του Συντάγματος, όλες οι κοινοβουλευτικές επιτροπές συγκροτούνται κατ' αναλογία των δυνάμεων των πολιτικών κομμάτων. Αυτό είναι αυτονόητο, διότι κάθε επιτροπή πρέπει να αποτυπώνει στην πραγματικότητα τον συσχετισμό πολιτικών δυνάμεων της Ολομέλειας, αλλιώς καταργείται η έννοια της δημοκρατικής νομιμοποίησης που παράγεται στο Κοινοβούλιο. Η Διάσκεψη των Προέδρων δεν συγκροτείται έτσι. Συγκροτείται με άλλο τρόπο. Συγκροτείται από τους προέδρους, από τους αντιπροέδρους, από τους διατελέσαντες προέδρους, από διάφορους άλλους ανθρώπους, αλλά δεν συγκροτείται κατ' αναλογία των πολιτικών δυνάμεων της Ολομέλειας. Αυτό από πού προκύπτει;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Προκύπτει η πλειοψηφία όμως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Θα μπορούσε κάποιος κυνικός ή φορμαλιστής του Συντάγματος -εγώ είμαι πολύ θετικιστής- να έρθει και να σας πει ότι ο Κανονισμός της Βουλής όταν έρχεται και λέει τη σύνθεση αυτή, είναι αντισυνταγματικός, διότι εγώ εξακολουθώ να διαβάζω ρητά στο Σύνταγμα ότι δεν υπάρχει καμία επιτροπή της Βουλής, η οποία να συγκροτείται χωρίς να υπάρχει απόλυτη αναλογία των πολιτικών δυνάμεων στην Ολομέλεια.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Interna corpus.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Το ότι είναι interna corpus, είναι άλλη δουλειά.

Προσέξτε με, όμως, τώρα. Αυτό πώς προέκυψε; Έχει και αυτό την ιδιαίτερη ιστορία του. Υπάρχει η αντίστοιχη Διάσκεψη των Προέδρων, η οποία προβλέπεται στο γαλλικό Σύνταγμα και στον γαλλικό Κανονισμό της Βουλής και συγκροτείται ακριβώς από τα μέλη που συγκροτείται και εδώ, από προέδρους, αντιπροέδρους, διατελέσαντες προέδρους, που είναι βουλευτές, προέδρους κοινοβουλευτικών ομάδων, ανεξάρτητους κ.λπ.. Εμείς πήραμε από εκεί το αλλοδαπό πρότυπο, το ενσωματώσαμε. Όμως, με έναν τρόπο εντελώς αυτονόητο, χωρίς να περιγράφεται στο Σύνταγμα, ξαφνικά ήρθαμε και είπαμε ότι η Διάσκεψη με τον Κανονισμό της Βουλής θα αποτελείται από αυτά τα μέλη. Πρόκειται για εντελώς λάθος πρακτική.

Θέλω να σας εξομολογηθώ πως, όταν είχε γίνει η συζήτηση, στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων που κάναμε και στην Κοινοβουλευτική Ομάδα, η δική μου πρόταση ήταν ότι θα έπρεπε, εάν παραμείνει η αρμοδιότητα της Διάσκεψης των Προέδρων, να προσδιοριστεί απολύτως και η συγκρότησή της, επειδή πρόκειται για ειδική συγκρότηση και όχι για κατ' αναλογία εκπροσώπηση. Μόνο έτσι θα μπορούσε να θεραπευτεί το ζήτημα.

Υπενθυμίζω, κύριε Λοβέρδο, το εξής: Όταν είχε τεθεί το ζήτημα τι κάνουμε επειδή δεν μπορούμε να βγάλουμε άκρη με το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης και δεν υπήρχε συναίνεση για τα πρόσωπα, ο αγαπητός μας συνάδελφος, ο κ. Βενιζέλος, θυμάστε τι είπε: Να αλλάξουμε τη σύνθεση της Διάσκεψης των Προέδρων, μέσω του Κανονισμού της Βουλής.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Το έλεγε και ο κ. Βούτσας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Εντάξει, εγώ δεν ήμουν εδώ παρών, αλλά θυμάμαι τον κ. Βενιζέλο, που το έλεγε

ρητώς. Προσέξτε: Όταν δεν μπορούμε να βγάλουμε τα 4/5, αλλάζουμε τη σύνθεση της επιτροπής. Αυτό, όπως καταλαβαίνετε, έχει ένα συνταγματικό θέμα. Είτε ισχύει ότι η Διάσκεψη των Προέδρων στη δική μας πρόσληψη, που είναι λίγο θεωρητική, έχει τα συγκεκριμένα μέλη ή όχι. Το να κάνουμε, όμως, εύπλαστη την επιτροπή, έτσι ώστε να παραχθεί το αποτέλεσμα, είναι προκρούστειος συνταγματισμός. Το καταλαβαίνουμε αυτό.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Μπορώ να κάνω μία παρέμβαση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Παρακαλώ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Κύριε Πρόεδρε, με την άδειά σας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Ναι, κύριε Λοβέρδο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Επειδή το έζησα το θέμα αυτό -καθώς και όσοι ήταν μέλη- πράγματι ακούγονταν και τέτοιες ιδέες: αφού δεν υπάρχει λύση, που να συγκεντρώνει τα 4/5, να αλλάξουμε τη σύνθεση της Διάσκεψης των Προέδρων. Δεν επελέγησαν, όμως, οι μέθοδοι αυτοί και μείναμε αυστηρά στο τι όριζε ο Κανονισμός. Παιδευθήκαμε, συγκρουστήκαμε -ήταν ένα από τα τρία, τέσσερα μεγαλύτερης έντασης θέματα που δημιουργήθηκαν τότε- και στο τέλος -όχι με κοπτική-ραπτική κατά τις συναλλαγές των κομμάτων έξω από την αίθουσα- μέσα στην αίθουσα -σας διαβεβαιώνω γι' αυτό- βρέθηκε μία λύση. Άρα, η θεσμική δυσκολία έδωσε κάτι καλό, αντί να δώσει κάτι πλάγιο.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Μπορώ να έχω τον λόγο;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Ναι, κύριε Ρουσόπουλε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Επιτρέψτε μου να πω το εξής: Επειδή χρημάτισα επί εννέα σχεδόν χρόνια εκπρόσωπος Τύπου στην αντιπολίτευση και στην κυβέρνηση και τύποις και ατύπως -στην πρώτη φάση ατύπως, στη δεύτερη τύποις- συμμετείχα στις διαδικασίες ειδικά για το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως, η εμπειρία των πολλών αυτών ετών νομίζω ότι μου επιτρέπει να σας πω δύο κουβέντες.

Η αλήθεια είναι ότι το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης είναι ένας πολύ ειδικός θεσμός. Και είναι ένας πολύ ειδικός θεσμός, διότι προσελκύει τα φώτα της δημοσιότητας και διότι, βεβαίως, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεοράσεως έχει αρθεί στο ύψος των περιστάσεων επιβάλλοντας πολλές φορές πρόστιμα και κυρώσεις σε μεγάλα και ισχυρά επιχειρηματικά συμφέροντα. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι αυτά τα συμφέροντα, διά των εκπροσώπων των -και μιλάω για τους εκπροσώπους τους στο χώρο των επιχειρήσεων, να μην πάει το μυαλό μας πουθενά αλλού- ήθελαν να έχουν κάποιου είδους λόγο για το ποια θα είναι τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης.

Άρα, αν θέλουμε να δούμε κατάματα τα πράγματα σε ό,τι αφορά το συγκεκριμένο όργανο, πρέπει να θυμηθούμε ή να σκεφτούμε, ότι υπήρξαν τέτοιου είδους αντιπαραθέσεις και πιέσεις όχι, όμως, γιατί δεν είχαμε πρόσωπα κύρους. Εγώ, κύριε Υπουργέ, πιστεύω εν τέλει, ότι ευρέθησαν πλείστα όσα πρόσωπα κύρους ειδικά γι' αυτόν τον θεσμό, γι' αυτό το όργανο το ανεξάρτητο, για το οποίο σας λέω ότι έχω βαθιά γνώση. Η πλειοψηφία των 4/5 σίγουρα δημιουργούσε ένα μεγάλο πρόβλημα, που

οδηγούσε σε δύο δρόμους: ή στο να βρεθούν πραγματικά ανεξάρτητα και υψηλού κύρους πρόσωπα ή εντελώς άχρωμα.

Αν, λοιπόν, θέλουμε μία από τις δύο άκρες, πρέπει να συνεχίσουμε στα 4/5. Αν θέλουμε να βρούμε, βελτιώνοντας το σύστημά μας, αυτό, που πραγματικά, θα ήταν πιο λειτουργικό, κατά τη δική μου γνώμη θα πρέπει να κινηθούμε λίγο πιο ευέλικτα, όχι εις βάρος της ποιότητας και της πιστότητας των προσώπων.

Ευχαριστώ πολύ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Κύριε Υπουργέ, αν μου επιτρέπετε και εμένα, επειδή συμμετείχα κατ' επανάληψη στη Διάσκεψη των Προέδρων γι' αυτά τα θέματα, τα 4/5 ήταν αδύνατον να συμπληρωθούν. Έπρεπε να γίνουν παραχωρήσεις και από τους μεν και από τους δε. Ήταν, δηλαδή, θέμα συναίνεσης. Και τώρα, όμως, με τα 3/5, αν πάρουμε την παρούσα σύνθεση της Διάσκεψης των Προέδρων, που είναι είκοσι πέντε, χρειάζονται δεκαεπτά. Επομένως, για να βρεθούν πάλι τα δεκαεπτά άτομα, πάλι χρειάζονται συναινέσεις. Άρα, η συναίνεση επιτυγχάνεται και με τα 3/5.

Ευχαριστώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Αυτό μας οδηγεί στο παράγωγο πρόβλημα, το οποίο είναι το εξής: Τι συμβαίνει, σε περίπτωση που δεν βρεθούν τα 3/5; Έχουμε δημοκρατικό αδιέξοδο; Τι συμβαίνει στην περίπτωση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, όπως συνέβη το προηγούμενο διάστημα, που παρέμενε ακέφαλο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να διεξαχθεί ο διαγωνισμός, να ακυρωθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας και να έχουμε τα όσα είχαμε;

Πρέπει να υπάρχει μια λειτουργική διεξοδος, στην περίπτωση, κατά την οποία δεν μπορεί, λόγω της ειδικής πλειοψηφίας, να συγκροτηθεί ένα όργανο. Έχουμε, δηλαδή, μια λειτουργική αντίφαση στο Σύνταγμα. Επιβάλλουμε την ύπαρξη ενός οργάνου ως φέροντα την αποκλειστική αρμοδιότητα της εκτελεστικής ύλης, της δικαιοκτητικής ύλης, αλλά από την άλλη πλευρά, δεν προβλέπουμε τι γίνεται σε περίπτωση αδυναμίας συγκρότησης λόγω ακριβώς της ειδικής πλειοψηφίας. Είναι μοναδική περίπτωση στο Σύνταγμα αυτή. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις προβλέπουμε διάφορες διεξόδους. Όμως, εδώ έχουμε το λογικό Α και το λογικό πλην Α: και θέλουμε υψηλή πλειοψηφία και το θέλουμε υποχρεωτικά, χωρίς να έχουμε μια δευτερογενή θέση τι γίνεται αν δεν το πετύχουμε. Και αυτό είναι ένα θέμα το οποίο παρατηρήθηκε και έχει ένα ζήτημα.

Η πρόταση, η οποία κατατίθεται από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας, είναι για το διάστημα αυτό να συνεχίζει η νόμιμη συγκρότηση του οργάνου, ωστόσο επιτευχθεί η πλειοψηφία των 3/5. Δεν είμαι σίγουρος ότι είναι το απολύτως σωστό, αλλά δεν έβρισκα κάτι άλλο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Σωστό είναι. Στην προηγούμενη περίοδο η αδυναμία προκλήθηκε, διότι με νόμο –κατ' αρχάς είχαμε κάποιες παραιτήσεις– καταργήθηκαν τα πρόσωπα τα οποία ηγούντο του ΕΣΡ και άρα δημιουργήθηκε κενό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Φανταστείτε, όμως...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Να θυμίσω μόνο ότι η νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας δεν επιτρέπει...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ (Προεδρεύων της Επιτροπής):

Κύριε Κατρουγκαλε, εφόσον επιτρέπει ο κύριος Υπουργός διακοπές, να μιλάτε στο μικρόφωνο για να ακούγεστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Όπως σωστά αναφέρει ο καθηγητής κ. Κατρουγκαλος, υπάρχει το ζήτημα της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας που λέει ότι δεν μπορεί να έχουμε περισσότερο από έξι ή από δεκαοκτώ μήνες, κατά περίπτωση, παρέκταση αυτής της αρμοδιότητας.

Όμως, εδώ είναι πάρα πολύ ειδικό το ζήτημα. Τι γίνεται εάν έχουμε παραπάνω από έξι μήνες ή παραπάνω από δεκαοκτώ μήνες και δεν βρίσκουμε τα 3/5;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): ...τα 4/5.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Βεβαίως.

Φοβούμαι μήπως μετασχηματιστεί αυτή η ειδική πλειοψηφία, με τη διάταξη περί παράτασης, σε ένα οιασδήποτε παραγωγικό βέτο. Δηλαδή, εάν είναι συμφέρον για την εκάστοτε πλειοψηφία να διατηρηθεί η συγκεκριμένη συγκρότηση, μήπως απλώς δημιουργούνται συνθήκες ματαίωσης αυτού του πράγματος, έτσι ώστε να συνεχίζεται η παρούσα σύνθεση.

Άρα, βλέπουμε ότι γενικά είναι ένα εξαιρετικά δύσκολο προς διαχείριση ζήτημα, διότι επιδιώκουμε κατά βάση θεσμικά αντίρροπα πράγματα.

Πάντως, κι εγώ αισθάνομαι ότι είναι μια αναγκαία συνταγματική λύση να καθιερώσουμε τον κανόνα, ότι υπάρχει νόμιμη συγκρότηση έως ότου εξευρεθεί η βασική λύση, η οποία θα είναι η αυξημένη πλειοψηφία των 3/5.

Το τρίτο ζήτημα είναι το ζήτημα του ελέγχου. Είπαμε ότι έχουμε ένα υβριδικό σύστημα διοικητικού φορέα ύλης και από την άλλη πλευρά, άμεσου κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Εγώ αισθάνομαι ασφαλής ότι η παράγραφος 3 του άρθρου 101 Α, όπως έχει σήμερα, διασφαλίζει τον κοινοβουλευτικό έλεγχο των ανεξαρτήτων αρχών. Ήδη προβλέπεται ότι ο Κανονισμός της Βουλής καθιερώνει τα μέσα του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Δεν αισθάνομαι ότι θα προσθέσει αξία στο Σύνταγμα η πρόβλεψη, η οποία προέρχεται από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, να προβλεφθεί ρητώς ο κοινοβουλευτικός έλεγχος. Θεωρώ ότι είναι μάλλον εκ του περισσού και ήσσονος αξίας.

Εκείνο, που ενδεχομένως θα είχε αξία, θα ήταν να προβλέψουμε πολύ ειδικά μέσα αυξημένης κοινοβουλευτικής εποπτείας, όπως θα ήταν οι περιοδικές κοινοβουλευτικές εκθέσεις ή οι υποχρεωτικές ακροάσεις, δηλαδή να αναβαθμίσουμε στο επίπεδο του Συντάγματος κοινοβουλευτικά μέσα, τα οποία αναγνωρίζονται ήδη από τον Κανονισμό της Βουλής. Αυτό θα είχε μια αξία για την συνταγματικοποίησή τους. Η αίσθησή μου, όμως, είναι ότι μόνο η μνεία πως προβλέπεται κοινοβουλευτικός έλεγχος, δεν θα εισφέρει απολύτως τίποτα σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Μου επιτρέπετε, κύριε καθηγητά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Βεβαίως, κύριε καθηγητά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε καθηγητά.

Κοιτάξτε, το συζητήσαμε και αυτό. Ζήσαμε επί χρόνια τον θεσμό του ελέγχου δια των εκθέσεων. Ατελέσφορος είναι. Σας ενημερώνω ότι το Κοινοβούλιο δεν τις διαβάζει. Ζήσαμε και τον θεσμό –μάλιστα, είχα κι εγώ μια μικρή προ-

σωπική εμπειρία ως μέλος της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας- της ακροάσεως. Αυτά όλα η Βουλή τα ξέρει και λένε πλευρές της -και εμείς και ο ΣΥΡΙΖΑ, ίσως και άλλοι- ότι δεν βγαίνει πέρα αυτό που επιζητούμε. Τι θέλουμε; Έναν άμεσο έλεγχο. Τι σημαίνει «άμεσος»; Αδιαμεσολάβητος. Ο αδιαμεσολάβητος έλεγχος μπορεί να γίνει μόνο από την Ολομέλεια της Βουλής, όχι διά του Υπουργού, του αρμοδίου θεματολογικά, αλλά διά της ιδίας αρχής, η οποία παρίσταται στο Κοινοβούλιο και απαντά σε ερώτηση. Τι σας ανησυχεί σε αυτό;

(Στο σημείο αυτό την Έδρα της Επιτροπής καταλαμβάνει ο Πρόεδρος αυτής, κ. **ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ**)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Αν αντιλαμβάνομαι καλά την πρόταση -δεν ξέρω αν ο Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας συντάσσεται- θέλουμε τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου να απευθύνονται και να απαντώνται απευθείας από τους διοικητές των ανεξαρτήτων αρχών;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Να παρίστανται, δηλαδή, και να απαντούν σε ερωτήσεις;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ (Γενικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Ή και γραπτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ: Στην Ολομέλεια; Αυτό γίνεται στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Ξέρετε κάτι; Αντιλαμβάνομαι ότι είναι ένα σοβαρό μέσο και αυτό θεραπεύει, εν μέρει, το πρόβλημα ότι ο Υπουργός θα μπορούσε να εμφανιστεί και επικαλούμενος την ανεξαρτησία της αρχής, ουσιαστικά να μην απαντά. Το αντιλαμβάνομαι. Αυτό συμβαίνει πολλές φορές και σε διεθνή fora, όπου όταν ενεχόμεθα για παραβιάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαίου ή ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η επίκληση είναι, «μα, είναι ανεξάρτητες», το οποίο μπορεί να λειτουργεί και κάπως προσχηματικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ (Ειδικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Κύριε Υπουργέ, μπορώ να παρέμβω μια στιγμή, διότι το θεωρώ πολύ λιγπτό το ζήτημα αυτό;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Παρακαλώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ (Ειδικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Μεταφέρουμε την έννοια του κοινοβουλευτικού ελέγχου από το αμιγές κοινοβουλευτικό πολίτευμα όπου λειτουργεί το σχήμα συμπολίτευση-αντιπολίτευση σε μια ανεξάρτητη αρχή. Στις σχέσεις συμπολίτευσης-αντιπολίτευσης κυριαρχεί η έννοια της κομματικής αλληλεγγύης. Όταν ο Υπουργός υφίσταται κοινοβουλευτικό έλεγχο, έχει την αλληλεγγύη των υπολοίπων μελών της κυβέρνησης και την αλληλεγγύη του κόμματός του. Όταν έρχεται ένα μέλος της ανεξάρτητης αρχής μέσα σε συνθήκες δημοσιότητας της Ολομέλειας και το βομβαρδίζουμε -από κάθε κατεύθυνση πιθανόν- με ερωτήσεις που ενέχουν και έμμεσες μορφές, σας βεβαιώνω ότι δεν θα μπορέσει να σταθεί την επόμενη μέρα στη θέση του. Δεν είναι καθόλου εύκολο. Γιατί; Διότι δεν υπάρχει ακριβώς η έννοια της αλληλεγγύας ευθύνης και της κομματικής στήριξης που υπάρχει στην έννοια του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Εγώ θα προτιμούσα στις ανεξάρτητες αρχές -αν με ρωτούσατε- μια έννοια κοινοβουλευτικής εποπτείας, ως κάτι ηπιότερο από τον κοινοβουλευτικό έλεγχο. Γιατί; Διότι είναι ανεξάρτητες και γιατί εξ ορισμού προϋποθέτουν την έννοια της πολιτικής ουδετερότητας.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΖΑΚΡΗ: Επειδή κάνουμε μια ωραία συζή-

τηση, μπορώ να προτείνω κάτι; Υπάρχει το αμερικανικό πρότυπο. Ούτως ή άλλως, οι αρχές αυτές, οικονομικής ρύθμισης, ξέρετε ότι είναι ένα πρότυπο, το οποίο ακολουθήσαμε από την αμερικανική έννομη τάξη και γενικά την αμερικανική διοίκηση. Εκεί υπάρχουν οι επιτροπές watch-talks, όπως λέγονται. Δηλαδή, στο πλαίσιο αυτό -του Κατονισμού της Βουλής τώρα έρχομαι- θα μπορούσε να προβλεφθεί αντίστοιχη επιτροπή με την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, η Επιτροπή Παρακολούθησης του Έργου και της Δράσης των Ανεξαρτήτων Αρχών, όπου πραγματικά, εκεί ο επικεφαλής της αρχής αυτής θα μπορεί να έρχεται και να υπάγεται σε μια μορφή έμμεσου κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Εγώ συμφωνώ με την άποψη, που εξέφρασε προηγουμένως ο κ. Καμίνης, ότι δεν μπορούν να καταργηθούν κατ' αυτόν τον τρόπο, τον έμμεσο τρόπο, οι θεσμοί της κοινοβουλευτικής διαδικασίας. Αυτή είναι η πρότασή μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Θα ήθελα να πω κι εγώ τη δική μου γνώμη...

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Θα ήθελα να παρακαλέσω για κάτι: Για να μην ξεφύγει η διαδικασία, να μην επεκτείνουμε άλλο την συζήτηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Μα, γι' αυτό είχε την καλοσύνη και ήρθε ο Υπουργός.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Πείτε κάτι και κλείστε, κύριε Κατρουγκάλε. Είναι ενδιαφέρον, αλλά νομίζω ότι δεν πρέπει να ξεφύγουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Πρέπει, όμως, να διακρίνουμε την ανεξαρτησία από την εκτελεστική εξουσία, που έχουν οι ανεξάρτητες αρχές, από το γεγονός ότι, σε καμμία περίπτωση, δεν μπορεί να αποκοπεί ο ομφάλιος λώρος που τους συνδέει, της δημοκρατικής νομιμοποίησης και εν τέλει της λαϊκής κυριαρχίας.

Άρα, αντιλαμβάνομαι το επιχείρημα από την ανθρώπινη πλευρά, αλλά σε καμμία περίπτωση δεν μπορώ να το υιοθετήσω συνταγματικά, γιατί θα ενίσχυε ακριβώς αυτό που θέλουμε να αποφύγουμε, τη δημοκρατική απομόνωση, τη στεγανοποίηση με λίγα λόγια από τον δημοκρατικό έλεγχο των ανεξάρτητων αρχών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Κι εγώ οφείλω να συμμεριστώ αυτές τις επιφυλάξεις. Θεωρώ ότι θα πρέπει να υπάρχει λογοδοσία και των ανεξάρτητων αρχών, χωρίς βεβαίως να διακυβεύεται η ανεξαρτησία τους. Είναι μια δύσκολη άσκηση στην πράξη, την οποία θα πρέπει να υλοποιήσουμε κυρίως μέσω κοινοβουλευτικών επιτροπών και βεβαίως, για να αναφερθούμε και στο αμερικανικό παράδειγμα, και μέσω εσωτερικού αυτοελέγχου των ανεξάρτητων αρχών.

Δυστυχώς, κύριε Καμίνη, ισχύει και το εξής: Όλες οι ανεξάρτητες αρχές, οι οποίες λειτουργούν σε ένα πλαίσιο, που είναι ήπιου ελέγχου στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχουν εξαιρετικά στιβαρά συστήματα αυτοελέγχου, δηλαδή πυρήνες εντός της ανεξάρτητης αρχής, οι οποίοι είναι πιστοποιημένοι και ασκούν εσωτερικά τον έλεγχο, έτσι ώστε να υπάρχει και μία δομή όχι μόνο ετεροελέγχου, όπως είναι ο κοινοβουλευτικός ή η ιεραρχική εποπτεία, αλλά και εσωτερικού ελέγχου. Αυτό, νομίζω, ότι είναι κάτι, που λείπει από τις αρχές μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ (Ειδικός Αγορητής του Κινήμα-

τος Αλλαγής): Επιτρέψτε μου μόνο μία συμπλήρωση. Θα προτιμούσα τον όρο «λογοδοσία», παρά «κοινοβουλευτικός έλεγχος».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Είχα να σας πω και πολλά άλλα, αλλά είμαι σίγουρος ότι έχετε κουραστεί. Το βλέπω στο πρόσωπό σας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Κύριε Υπουργέ, να λειτουργήσουμε λίγο κοινοβουλευτικά και όχι ακαδημαϊκά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Αυτή τη στιγμή, λοιπόν, θα ήθελα να κλείσω τη συζήτηση, λέγοντας και πάλι τις θερμές μου ευχαριστίες. Είναι ένα πάρα πολύ δύσκολο κεφάλαιο και η συζήτηση που έχει γίνει είναι εξαιρετικά παραγωγική.

Ευχαριστώ για την ανοχή σας, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστούμε πολύ, κύριε Υπουργέ, για όλη την παρέμβαση.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι έχουμε ακόμα -αν βάλουμε και τους εισηγητές, γιατί η Νέα Δημοκρατία έχει δύο, έναν για το κάθε άρθρο- επτά ομιλητές.

Τον λόγο τώρα θα έχει ο κ. Δαβάκης, ως Ειδικός Εισηγητής.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΑΒΑΚΗΣ (Ειδικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ως Ειδικός Εισηγητής της αναθεώρησης της παραγράφου 5 του άρθρου 96 θα πω ορισμένα πράγματα, σχετικά με τους στρατιωτικούς δικαστές. Όμως, δεν μπορώ να αποφυγώ την εξαιρετική πρόκληση, η οποία υπήρξε από την παρουσία του κυρίου Υπουργού εδώ και από αυτά, τα οποία ελέγχθησαν πριν από λίγο από αυτό το Βήμα.

Θα συνιστούσα στον κύριο Πρόεδρο, να κοσμήι με την παρουσία του τις εργασίες της επιτροπής πολλές φορές -βέβαια, είμαστε προς το τέλος των συνεδριάσεων- ο κύριος Υπουργός, δεδομένου ότι πράγματι δημιουργήθηκε μία πολύ σημαντική παρέμβαση επιστημονικού και θεωρητικού επιπέδου. Μου θυμίζει λίγο το «Διάλογοι σε μοναστήρι», του Κωνσταντίνου Τσάτσου από τις «Εκδόσεις των Φίλων», μεταξύ των συνταγματολόγων συναδέλφων, οι οποίοι πράγματι έκαναν μία τομή επάνω στο τεράστιο ζήτημα που, όπως πολύ σωστά είπε ο κύριος Υπουργός, είναι μία συνομολόγηση αποτυχίας, η παραχώρηση κρατικής ύλης στις ανεξάρτητες αρχές.

Διερρωτώμαι, πώς, όπως είπε ο κ. Καμίνης, δεν θα υπόκεινται στον κοινοβουλευτικό έλεγχο -και θα το λέμε «λογοδοσία»- αυτά τα δημιουργήματα αυτού του χώρου -ενός χώρου ο οποίος δεν αναφέρεται στο Σύνταγμα, όπως είναι η Διάσκεψη των Προέδρων- τα οποία θέλουμε να είναι νησίδες αυτόνομες, κρατικές εξουσιαστικές οντότητες, οι οποίες περιορίζουν αυτόν καθ' εαυτόν τον ρόλο μας, που είναι η έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας.

Πιστεύω ότι κάνοντας πριν από αρκετά χρόνια ένα by pass των δικών μας ευθυνών της λειτουργίας και της αποτυχίας του παρεμβατικού κράτους στα προβλήματα του λαού, δημιουργώντας αυτές τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, τις καταστήσαμε σαν μανιτού, ας το πούμε έτσι, τις προσκυνάμε, είναι στο απυρόβλητο, δεν υπάρχει καμία δυνατότητα ουσιαστικού ελέγχου αυτού καθ' εαυτού, που θεσμικά από το Σύνταγμα, τη λαϊκή κυριαρχία και από όλους εμάς εκπροσωπείται και ουδείς γνωρίζει πώς κατά τούτο θα μπορέσει να υπάρξει ένας έλεγχος, ο οποίος θα συμβάλει και στην αποδοτικότητά τους.

Αυτός ο περίεργος μετασχηματισμός του κράτους, που προέκυψε από τις ανεξάρτητες αρχές, όπως πολύ ορθά είπε ο κύριος Υπουργός, πρέπει εν πάση περιπτώσει να κατευθυνθεί προς μία οδό και όσον αφορά την αποτελεσματικότητά τους. Ποια είναι η αποτελεσματικότητα των ανεξάρτητων αρχών σήμερα;

Θέτω ορισμένα ερωτήματα και εγώ, ως έχω υποχρέωση, καθήκον και δικαίωμα. Ποια προβλήματα-ζητήματα-διαχειρίσεις-φάκελοι, τους οποίους έχουν διεξέλθει και έχουν διαχειριστεί, έχουν αποτελεσματικότητα επάνω σε αυτά τα ζητήματα;

Θα έλεγα, κύριε Υπουργέ, ότι είναι μία μεγάλη ευκαιρία αυτή η συνταγματική Αναθεώρηση να μας κάνει να σκεφθούμε, να δημιουργήσουμε, θα έλεγα, μία ευοίωνη προοπτική, όχι προς την κατάργηση -εννοείται- αλλά προς μία καλύτερη και τελεσφόρα αποτελεσματική λειτουργία, ούτως ώστε να μπορέσουμε να δούμε και εμείς τη σχέση μας με αυτές.

Διότι αυτού του είδους οι διάλογοι που προέκυψαν από την πολύ σημαντική παρέμβασή σας, αυτή που δημιούργησε αυτό το δύσθυμο συναίσθημα που είπατε, μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερα αποτελέσματα.

Εν πάση περιπτώσει, κλείνω αυτή την παρένθεση και θέλω να αναφερθώ σε αυτό, το οποίο, ως ειδικός εισηγητής, έχω ορισθεί να πω από την κυβερνητική Πλειοψηφία.

Το 1997 ορισμένοι στρατιωτικοί δικαστές προσέφυγαν στη δικαιοσύνη για να διεκδικήσουν μισθολογική εξομίσωση με τους τακτικούς δικαστές. Το διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών και το διοικητικό Εφετείο Αθηνών τους δικάωσαν, με αποτέλεσμα, το δημόσιο να καταθέσει από τις 11 Οκτωβρίου του 2000 αίτηση αναιρέσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Το 2003 το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτηση -με την απόφαση υπ' αριθμόν 2857/2003- με την αιτιολογία ότι το δημόσιο δικαιούται να αμείβει τους στρατιωτικούς δικαστές με βάση το ειδικό μισθολόγιο των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς δεν υπάρχει σχετική ρητή παραπομπή στο Σύνταγμα που να εξομοιώνει μισθολογικά τους στρατιωτικούς δικαστές με τους τακτικούς δικαστές.

Όσον αφορά τη συμμετοχή των στρατιωτικών στα στρατιωτικά δικαστήρια, πλην του αναθεωρητικού, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει αποφανθεί κυρίως για τα τουρκικά στρατιωτικά δικαστήρια, ότι η συμμετοχή αξιωματικών σε ρόλο στρατοδικών εγείρει θέματα ανεξαρτησίας, καθώς αμφισβητείται η δυνατότητα των αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων να μένουν ανεπηρέαστοι από τους ανωτέρους τους, λόγω της ιεραρχίας, η οποία διέπει τον συγκεκριμένο χώρο.

Όμως, για την απόφαση, που αφορούσε τα ελληνικά στρατιωτικά δικαστήρια το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει αποφανθεί ξεκάθαρα ότι η συμμετοχή μόνο δύο στρατοδικών στα πενταμελή στρατιωτικά δικαστήρια δεν αποτελεί από μόνη της παραβίαση των σχετικών διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Με βάση τη διατύπωση που καταθέσαμε πριν λίγο και ανέλυσε ο συνάδελφος κ. Τζαβάρας, πιστεύω ότι σκοπός μας είναι να υπάρχει πλέον μία ρητή αναφορά στο Σύνταγμα -το υπό διαμόρφωση Σύνταγμα, το αναθεωρημένο Σύνταγμα- η οποία να προβλέπει την πλήρη εξομίσωση των στρατιωτικών δικαστών με τους συναδέλφους τους που υπηρετούν στην τακτική δικαιοσύνη.

Η διατύπωση αυτή πιστεύουμε ότι αποτελεί μία σημαν-

τική μεταρρύθμιση για την περαιτέρω ενίσχυση της λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας των στρατιωτικών δικαστών και τη θωράκιση ευρύτερα του κράτους-δικαίου. Η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία όλων των δικαστικών λειτουργών, συμπεριλαμβανομένων και των στρατιωτικών, αποτελεί ουσιώδη εγγύηση για την προστασία των ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων των πολιτών, καθώς και για την ομαλή λειτουργία του τριπλού πυλώνα του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Θα θέλαμε να είχαμε ένα σχόλιό σας, σχετικά με την πρόταση του κ. Κατρούγκαλου, αν δεν κάνω λάθος, με την καθ' ολοκληρίαν συγκρότηση από στρατιωτικούς δικαστές. Πιστεύω ότι μπορεί να υπάρξει μία θετική προσέγγιση προς αυτή την κατεύθυνση και από εμάς. Ήταν όμως πολύ ενδιαφέρουσα η παρέμβασή σας και θα θέλαμε το σχόλιό σας και στο όνομα μιας ομοψυχίας, που πρέπει να διέπει τον Καταστατικό Χάρτη της χώρας. Κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ σημαντικό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ (Γενικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Είναι και δική μας επιδίωξη η συναίνεση.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΑΒΑΚΗΣ (Ειδικός Εισηγητής της Πλειοψηφίας): Σας ευχαριστώ.

Προσθήκει, επίσης, σε κράτος-δικαίου, το οποίο δεν μπορεί να επιτρέπει την υπαγωγή κανενός πολίτη, πολλώ δε μάλλον μιας ολόκληρης κατηγορίας, όπως είναι οι στρατιωτικοί δικαστές -τα στελέχη- στη δικαιοδοσία δικαστηρίων, που έχουν έστω και την ελάχιστη αίσθηση μειωμένων εγγυήσεων ανεξαρτησίας.

Προς αυτή την κατεύθυνση, η Νέα Δημοκρατία, η παράταξη, που κατ' επανάληψη έχει αποδείξει την προσήλωσή της στις ατομικές ελευθερίες, στην προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη και στην ανάγκη για όσο το δυνατόν πιο ανεξάρτητη και ομαλή λειτουργία της δικαιοσύνης, προτείνει την αναθεώρηση της παραγράφου 5 του άρθρου 96, σύμφωνα με τα όσα διατυπώνονται στη γραπτή μας δήλωση και την οποία έχω καταθέσει και στο Προεδρείο.

Σας ευχαριστώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστούμε πολύ, κύριε Δαβάκη.

Τον λόγο έχει ο κ. Ξανθόπουλος.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ (Ειδικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Είναι χαρά μου η παρουσία του κυρίου Υπουργού, με τον οποίο πάντα ανταλλάσσουμε απόψεις σε επιστημονικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, στο πλαίσιο της ευπρέπειας, που επιβάλλει το Κοινοβούλιο.

Θα εισηγηθώ αμφοτέρω τα θέματα της σημερινής ημερήσιας διάταξης και θα αρχίσω με το 96 παράγραφος 5, για να αιτιολογήσω γιατί θέλουμε τον απογαλακτισμό της στρατιωτικής δικαιοσύνης από την παρουσία των αμιγώς στρατιωτικών στελεχών, κάνοντας στην αρχή μια ιστορική διαδρομή.

Η στρατιωτική δικαιοσύνη, στη μορφή που την ξέρουμε σήμερα, θεωρείται κατάκτηση της ιδεολογικής έξαρσης που επέφερε στον κόσμο η Γαλλική Επανάσταση, αφού έως τότε η απονομή της δικαιοσύνης στο στράτευμα ήταν αποκλειστικά υπόθεση του ανώτερου διοικητή, προς τους υπ' αυτού διοικουμένους. Το γαλλικό μοντέλο στρατιωτικής δικαιοσύνης ακολουθήθηκε έκτοτε από τα περισσότερα κράτη-μέλη της διεθνούς κοινότητας, με μικρότερες ή μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις και η χώρα μας δεν απο-

τέλεσε εξαίρεση απ' αυτήν την πρακτική, θεσπίζοντας ήδη από το 1822, κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης, την αυτούσια εισαγωγή των σχετικών γαλλικών στρατιωτικών ποινικών κανόνων, με σχετικό ψήφισμα της Α' Εθνοσυνέλευσης της Επιδαύρου.

Στη χώρα μας, λοιπόν, παράλληλα με τις πρώτες προσπάθειες συγκρότησης τακτικών στρατευμάτων, κατά το πρότυπο των στρατών των ευρωπαϊκών χωρών, με κύριο μοντέλο τον γαλλικό τρόπο οργάνωσης, η συνολική εισαγωγή της στρατιωτικής γαλλικής νομοθεσίας κατά την Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου, όπως προαναφέρα, η οποία θεωρώντας αναγκαία την «στρατιωτική ευταξία», για να ευδοκιμήσουν τα στρατεύματα και «για να εμποδισθούν όσα από την αταξίαν προέρχονται κακά» προέβλεπε στο από 9-1-1822 Ψήφισμά της, αφενός μεν ότι «τα στρατιωτικά εγκλήματα κρίνονται από Πολεμικό Συμβούλιο, διοριζόμενον δι' αδείας της Διοικήσεως και η απόφασις της καταδίκης ενεργείται μετά την επικύρωση της Διοικήσεως» στο άρθρο Η' και αφετέρου ότι «ο Στρατιωτικός Κώδιξ της Γαλλίας, με τας αναγκαίας προσαφαιρέσεις, ο οποίος έχει να εκτεθεί δι' επιστάσις της Διοικήσεως, ισχύει και εις το Στρατιωτικόν της Ελλάδος».

Το ίδιο συνεχίστηκε και στην Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας. Μετά την απελευθέρωση της χώρας από τον τουρκικό ζυγό και την αποκατάσταση, συγκρότηση και λειτουργία του ελληνικού κράτους, άρχισαν συστηματικά να οργανώνονται τα τακτικά στρατεύματα της χώρας, οπότε ο τότε Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας, επειδή και πάλι δεν ήταν εύκολη η άμεση σύνταξη Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα, δημοσίευσε το 1828 τον «Οργανισμό των Χιλιάρχων», θέτοντας τη βάση μιας ατελούς, έστω, στρατιωτικής ποινικής νομοθεσίας, προβλέποντας και τη σύσταση Στρατιωτικού Δικαστηρίου και στη συνέχεια εξέδωσε το ΙΗ' Ψήφισμα της 21ης Δεκεμβρίου 1828, το οποίο αποτέλεσε έναν γενικό οργανικό νόμο, σχετικά με τη διάρθρωση, οργάνωση και λειτουργία του Στρατεύματος, καθώς και με την κατάσταση των στελεχών του, το οποίο έθετε σε εφαρμογή τους στρατιωτικούς και ναυτικούς ποινικούς νόμους, που ίσχυαν ήδη στη Γαλλία.

Όλες οι παραπάνω προσπάθειες, βέβαια, δεν φαίνεται να είχαν κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα, αφού ούτε στη Γαλλία μέχρι τότε είχε διαμορφωθεί οριστικά το κείμενο του ισχύοντος Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα, λόγω αλληπάλληλων μεταρρυθμιστικών προσπαθειών, με αποτέλεσμα η απονομή δικαιοσύνης στα ελληνικά στρατεύματα να ανάγεται κατά βάση στη διακριτική ευχέρεια κάθε φερόντος διοικητή.

Τελικά, το 1860 τέθηκε σε ισχύ, αφού ψηφίστηκε από τη Βουλή και τη Γερουσία, ο πρώτος ολοκληρωμένος Στρατιωτικός Ποινικός Κώδικας της χώρας μας, ο οποίος αποτελούσε απομίμηση και σε πολλά σημεία ακριβή μετάφραση του Γαλλικού Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα και έναν χρόνο αργότερα, δημοσιεύθηκε ο νόμος περί ναυτικής ποινικής δικαιοσύνης, ο οποίος παρέπεμπε γενικά στον πρώτο, αλλά διατήρησε σε ισχύ, ως προς τα κυρίως εγκλήματα, τους προγενέστερους νόμους.

Αυτά τα δύο νομοθετήματα, κυρία και κύριοι συνάδελφοι, ήταν προορισμένα για εθελοντικούς στρατούς της εποχής και γι' αυτόν τον λόγο, έπαψαν με την πάροδο του χρόνου να ανταποκρίνονται στις συνθήκες των εθνικών στρατών, που ήδη είχαν διαμορφωθεί και οι οποίες πρακτικές έθιγαν την ασφάλεια και την πειθαρχία τόσο από την άποψη των εγγυήσεων όσο και από την άποψη της

εφαρμογής της καταστατικής λειτουργίας.

Λόγω αυτού του αδιεξόδου, που είχε παρατηρηθεί, το 1936 ανατέθηκε στο Υπουργείο Ναυτικών σε τετραμελή επιτροπή να εργαστεί για τη δημιουργία ενός Κώδικα Ναυτικής Ποινικής Δικονομίας. Έτυχε επεξεργασίας, ακολούθως, από δύο ειδικές επιτροπές του Υπουργείου Δικαιοσύνης και τελικώς, φτάσαμε σ' ένα corpus στρατιωτικής δικαιοσύνης το 1939.

Το 1939 συστήνεται νέα επιτροπή και για να μην σας κάνω λεπτομερή αναφορά, αυτή κατέληξε σ' ένα αποτέλεσμα, αλλά ατυχώς μας πρόλαβε ο πόλεμος, με αποτέλεσμα να μην τεθεί ποτέ σε ισχύ αυτή η θεσμική παρέμβαση.

Η ψήφιση του Συντάγματος του 1974 θεωρείται αναμφίβολα ότι οδήγησε αυτές τις εξελίξεις προς την κατεύθυνση μεταρρύθμισης της ελληνικής στρατιωτικής δικαιοσύνης, αφού σχετικές με αυτήν διατάξεις περιλήφθηκαν στο Ε' Τμήμα του Συντάγματος, στο σχετικό με τη δικαστική εξουσία.

Συγκεκριμένα, στο Δεύτερο Κεφάλαιο του Ε' Τμήματος με τίτλο «Οργάνωση και Δικαιοδοσία των Δικαστηρίων», ειδικότερα στο άρθρο 96, το οποίο περιέχει ρυθμίσεις για τα ποινικά δικαστήρια της χώρας, προβλέφθηκε ότι τα σχετικά με τη λειτουργία των στρατοδικείων, ναυτοδικείων και αεροδικείων, στα οποία δεν μπορούν να υπαχθούν ιδιώτες, ρυθμίζονται με ειδικούς γι' αυτά νόμους.

Στο άρθρο 96 παράγραφος 5, στο επίδικο δηλαδή, προβλέφθηκαν για τους λειτουργούς των στρατιωτικών δικαστηρίων οι ίδιες θεμελιώδεις εγγυήσεις λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας, ίδιες με αυτές, που και περιβάλλουν τους λειτουργούς των κοινών ποινικών διοικητικών και των πολιτικών δικαστηρίων.

Στη μακρά περίοδο που μεσολάβησε από τη Γαλλική Επανάσταση μέχρι σήμερα ενισχύεται αυτή η τάση «απογαλακτισμού» της στρατιωτικής δικαιοσύνης από τους καθ'αυτό στρατιωτικούς, ακριβώς γιατί η στρατιωτική δικαιοσύνη δικάζει αδικήματα, τελούμενα μόνο από στρατιωτικούς, χωρίς να διαφοροποιείται σε κανένα άλλο σημείο από την απονομή της δικαιοσύνης στα υπόλοιπα πεδία της κοινωνίας. Άλλωστε, η ίδρυση Στρατιωτικής Νομικής, της ΣΣΑΣ, που είπε ο κ. Λοβέρδος στην αρχή της εισήγησής του, αυτή την ανάγκη υπηρετεί και επομένως, οι επαγγελματίες στρατιωτικοί, δίκην ενόρκων, δεν έχουν θέση στην έδρα του δικαστηρίου, καθ'όσον εξέλιπαν οι λόγοι, που τους αναγόρευαν δικαστές.

Σήμερα, λοιπόν, που οι κοινωνικο-πολιτικές αιτίες που γέννησαν τον θεσμό της στρατιωτικής δικαιοσύνης έχουν αλλάξει άρδην και οι σύγχρονες αντιλήψεις γι' αυτόν τον τομέα απονομής της δικαιοσύνης επηρεάστηκαν και αυτές με τη σειρά τους από την κυρίαρχη άποψη ότι ως τομέας δικαιοσύνης πρέπει να απονέμεται μόνο από δικαστές, έφτασε η ώρα να τροποποιηθεί το επίδικο άρθρο του Συντάγματος, ώστε τα στρατιωτικά δικαστήρια να συγκροτούνται από τα μέλη του Δικαστικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων, για τα οποία μέλη πρέπει να προβλεφθούν οι ίδιες εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, με τους συναδέλφους των λοιπών δικαστηρίων.

Αυτή η ρύθμιση είναι ώριμο αίτημα της κοινωνίας, αλλά και των ίδιων των δικαστικών λειτουργών, έτσι ώστε σήμερα, η αναθεωρητική διαδικασία να έχει την ευκαιρία να συγχρονίσει τον βηματισμό της με την κοινωνική ανάγκη. Στην προτεινόμενη ρύθμιση αποτυπώνεται η διαλεκτική

πορεία της αποστρατιωτικοποίησης της στρατιωτικής δικαιοσύνης, ώστε να καταστεί δικαιοσύνη απονεμόμενη από δικαστές σε πολίτες, που απλώς έχουν την ιδιότητα του στρατιωτικού.

Η πρότασή μας για τροποποίηση του σχετικού άρθρου λειτουργεί ακριβώς προς αυτήν την κατεύθυνση, της περιβολής δηλαδή όλων ανεξαιρέτως των συνταγματικών εγγυήσεων της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας της στρατιωτικής δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένων και των διατάξεων περί αποδοχών. Εξάλλου, ο όρος «στρατιωτικός δικαστής» δεν εκφράζει τη στρατιωτική ιδιότητα του δικαστή, αλλά τον λειτουργικό ρόλο της ιδιότητάς. Η ιδιότητα του δικαστή, άλλωστε, είναι εντελώς ασύμβατη με τη στρατιωτική ιδιότητα. Η πρώτη χαρακτηρίζεται συνταγματικά από λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία, ενώ η δεύτερη προϋποθέτει ένταξη στην ιεραρχία των Ενόπλων Δυνάμεων.

Πρόκειται, λοιπόν, για μια πρόταση, που αναβαθμίζει την εν γένει λειτουργία της δικαστικής εξουσίας, θεραπεύει μια χρόνια αδικία, αλλά έχει και μια περαιτέρω σημαντική διάσταση. Ούτε συμβολικά ούτε ουσιαστικά νοείται σ' ένα δημοκρατικό ευρωπαϊκό κράτος να διατηρούνται οποιεσδήποτε διακρίσεις στις παρεχόμενες συνταγματικές εγγυήσεις των δικαστικών λειτουργών. Στην κατεύθυνση αυτή θεωρούμε ότι η προτεινόμενη τροποποίηση αναβαθμίζει την ποιότητα και το κύρος της δικαστικής λειτουργίας συνολικά, καθώς αίρει τις υπάρχουσες ανισότητες.

Σε ό,τι αφορά το άρθρο 101 Α, όντως υπάρχει μια πάρα πολύ ενδιαφέρουσα θεωρητική συζήτηση, που επηρεάζει και αφορά μεν εμάς τους νομικούς, αλλά έχει και αντανάκλαση στην υπόλοιπη κοινωνία.

Ως εισαγωγικό θέμα θέλω να πω ότι από τους παριστάμενους, κανείς μας δεν είναι φορμαλιστής. Δεν φαντάζομαι ότι κανείς μας είναι της φορμαλιστικής προσέγγισης στα ζητήματα του δικαίου. Όλοι είμαστε κατά βάση θετικιστές. Έρχεται, όμως, η πραγματικότητα να μας πει ότι και το πιο τέλει νομοθέτημα να μπορούσαμε να επινοήσουμε, εάν δεν υπάρχει μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων η αρχή της εμπιστοσύνης, η διάθεση να συνεργήσουμε για την εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος, δεν μπορεί να εφευρεθεί η τέλεια λύση, ανεξάρτητα από τις κατ'ιδίαν προθέσεις της οποιασδήποτε πολιτικής δύναμης. Αυτό νομίζω ότι πρέπει να κρατήσουμε, ως απόσταγμα και να μην ψάχνουμε άλλοθι στις διατάξεις, τις οποίες προτείνουμε ή ψηφίζουμε για να απεμπολήσουμε την ευθύνη μας. Διότι η ευθύνη μας ως πολιτικών δυνάμεων εκλεγμένων από τους Έλληνες πολίτες, τους οποίους και εκπροσωπούμε στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, είναι ακριβώς αυτή, να βάζουμε τα δυνατά μας για τη βέλτιστη λειτουργία των θεσμών, έστω και αν διαφωνούμε με τη λειτουργία τους.

Η εμφάνιση, λοιπόν, των ανεξάρτητων αρχών θεσμοθετεί τη μεταλλαγή του ρόλου του κράτους, από ένα κράτος συγκεντρωτικό και παρεμβατικό, σ' ένα κράτος αποκεντρωμένο, ρυθμιστή, επιδιαιτητή των αντιθέσεων που εκδηλώνονται στους κόλπους της κοινωνίας των πολιτών. Οι ανεξάρτητες αρχές αποτυπώνουν σε θεσμικό επίπεδο την έκρηξη της ρυθμιστικής και διοικητικής «βουλημίας», επιχειρώντας να διασφαλίσουν, μέσω της αποκέντρωσης, την ευέλικτη συνεργασία ανάμεσα στην κυβέρνηση και τη διοίκηση. Είναι προφανής η ομολογία της αποτυχίας της λειτουργίας της διοίκησης, όταν αναγκάζεται να εκχωρήσει τμήμα της δημόσιας εξουσίας σ' αυτές τις αρχές,

αλλά έχουμε πει ότι η ζωή είναι δύστροπη και μας αναγκάζει κάθε φορά να βρίσκουμε τα αναγκαία εργαλεία, για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα.

Σκοπός, λοιπόν, της συγκρότησης των ανεξάρτητων αρχών είναι κατ'αρχάς η κοινωνική ρύθμιση, αλλά και η προστασία των ατομικών ελευθεριών και των κοινωνικών δικαιωμάτων. Η ηθικοπολιτική και συνταγματική αποστολή τους έγκειται τόσο στην πραγμάτωση της αυτονομίας, δηλαδή ατομικά δικαιώματα, αυτονομία του ατόμου, όσο και του ελέγχου, δηλαδή λογοδοσία και διαφάνεια της κρατικής δράσης.

Ειπώθηκε -και δεν θα επιμείνω σ' αυτό- ότι η δράση τους, ο θεσμός των ανεξάρτητων αρχών εμφανίστηκε κατ'αρχάς στις Ηνωμένες Πολιτείες και μάλιστα, εκεί θεωρούνται αυτοτελής τέταρτη εξουσία -να ένα πολύ ωραίο συνταγματικό θέμα- που δεν εντάσσεται σε καμία από τις τρεις γνωστές. Είναι η γοητεία της νομικής επιστήμης το ότι έρχεται να καλύψει κοινωνικές ανάγκες, να τις ρυθμίσει και να τις εντάξει στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Στον ηπειρωτικό ευρωπαϊκό χώρο, όμως, στη Γαλλία, οι ανεξάρτητες αρχές έρχονται στο προσκήνιο, με αρκετή καθυστέρηση, μόλις το 1950, λειτουργώντας στο πλαίσιο της εκτελεστικής λειτουργίας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Κύριε Πρόεδρε, δεν θα χρειαστώ παραπάνω από δύο λεπτά.

Σε πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο σημειώνεται εδώ και δεκαετίες η τάση να αμφισβητείται η αποκλειστικότητα της κρατικής εξουσίας ως μόνης νόμιμης και νομιμοποιημένης πηγής καταναγκασμών. Κατά δε, την Παπαδοπούλου, η προσωπική και η συλλογική αυτονομία είναι τα νομιμοποιητικά βάθρα της συνταγματικής δημοκρατίας, καθώς αποτελούν ταυτόχρονα προϋπόθεση, αλλά και περιορισμό η μία της άλλης και καταλήγουν, μέσα από συνεχή διαπραγμάτευση, μεταξύ των ανοικτών σε διαφορετικές ερμηνείες αρχών τους, στη μορφοποίηση ενός συγκεκριμένου κάθε φορά συνθετικού σχήματος.

Ο θεσμός των ανεξάρτητων αρχών εισήχθη στη χώρα μας, με βάση το γαλλικό πρότυπο, όμως, όπως σε πολλούς εισαγόμενους θεσμούς, έτσι και στην περίπτωση των ανεξάρτητων αρχών δεν κατέστη εφικτό να λειτουργήσουν όπως στη Γαλλία ή και σε άλλες χώρες του εξωτερικού. Η ελληνική πραγματικότητα της γραφειοκρατίας και των πελατειακών σχέσεων στέρξαν από τον θεσμό τον πραγματικό ανεξάρτητο χαρακτήρα του, αφού στο παρελθόν οι κυβερνητικές παρεμβάσεις στο έργο των αρχών δεν τους επέτρεψαν να αποκτήσουν το κύρος που τους προσέδωσε ο συνταγματικός νομοθέτης του 2001.

Έρχομαι στο τελευταίο τμήμα, στον επίλογο της εισήγησής μου. Από τη μία, λοιπόν, έχουμε ανεξάρτητες αρχές που έχουν όσα το Σύνταγμα προβλέπει, δηλαδή ορισμένη θητεία και προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία και από την άλλη, τη δυνατότητα κυβερνητικών παρεμβάσεων, ήτοι μια απόλυτη αντίφαση. Ο τρόπος επιλογής των μελών γίνεται από τη Διάσκεψη των Προέδρων. Σε πλείστες δε, εκ των μη συνταγματικά κατοχυρωμένων ανεξάρτητων αρχών, οι διοικήσεις διορίζονται απευθείας από την κυβέρνηση και αυτό αρκεί για να κλονίσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στον ρόλο που αυτές επιτελούν.

Έτσι, προκειμένου να ενισχυθεί ο ρόλος και ο χαρακτή-

ρας των ανεξάρτητων αρχών και να αποκατασταθεί πλήρως ο ιδρυτικός τους ρόλος, που δεν είναι άλλος από την άσκηση εποπτείας ευαίσθητων τομέων της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής και της διασφάλισης της νομιμότητας και της προστασίας των πολιτών, είναι απαραίτητο οι αρχές να διοικούνται από πρόσωπα που επιλέγονται μέσα από μια επίτευξη ευρύτερων συναινέσεων.

Είδαμε την κωλυσιεργία, που κυριάρχησε στην επιλογή της διοίκησης του ΕΣΡ. Αποτελεί τραυματική εμπειρία για το πολιτικό σύστημα αφενός και αφετέρου η επιμονή των υπευθύνων να βρεθεί λύση, έστω με 4/5, στο τέλος απέδωσε καρπούς.

Θέλω, λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, να πω ότι, ναι μεν η πρότασή μας, όπως έχει κατατεθεί, είναι στα 3/5, αλλά και τα 4/5 ως εμβρυουλκός ευρύτερων συναινέσεων και ως ένας εξαναγκαστικός τρόπος να βρεθεί μια λύση δεν είναι πια μακριά από τη δική μας προβληματική. Είναι ένα βήμα, που κάναμε για να βρεθούν συναινέσεις στο κομμάτι αυτό και θέλω το Σώμα να το λάβει πολύ σοβαρά υπόψη.

Τέλος, πέραν των ανεξάρτητων αρχών, που καθιερώθηκαν με την Αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001, στη χώρα μας λειτουργούν σήμερα πλέον των τριάντα αρχών, οι οποίες ιδρύθηκαν εκτός των συνταγματικώς προβλεπόμενων αρχών, γεγονός που δεν αποτελεί εχέγγυο του ανεξάρτητου χαρακτήρα τους, τον οποίο οφείλουμε να διαφυλάξουμε. Ο μόνος τρόπος, είναι ο ιδρυτικός τους νόμος να ψηφίζεται από τη Βουλή ως δικλίδα ασφαλείας στο φαινόμενο του ανεξάρτητου πολλαπλασιασμού τους. Με την πρότασή μας, σε καμία περίπτωση δεν θίγονται οι υφιστάμενες αρχές, που έχουν ιδρυθεί με νόμο προγενέστερο από τη διάταξη. Σκοπεύει, όμως, η πρότασή μας να βάλει φρένο στην αλόγιστη ίδρυση ανεξάρτητων αρχών με νόμο και χωρίς συνταγματική πρόβλεψη, που είναι και ο μόνος τρόπος για να άρει τις όποιες αμφιβολίες, σχετικά με την εκχώρηση εκτελεστικών εξουσιών σε ανεξάρτητες αρχές.

Συμπερασματικά, οι αρχές της λαϊκής κυριαρχίας και της προάσπισης των συμφερόντων του συνόλου της κοινωνίας από τα όργανα της πολιτείας, που είναι φορείς εξουσίας, αντανakλώνται εντόνως στις θέσεις μας περί αναθεώρησης του άρθρου 101 Α του Συντάγματος και προτείνουμε μια αναδιάρθρωση του τρόπου ίδρυσης, λειτουργίας και ελέγχου των αποφάσεων των ανεξάρτητων αρχών βασισμένη σε διαφανείς και αξιοκρατικές διαδικασίες, με στόχο την εξάλειψη εξωγενών παρεμβάσεων και πρακτικών διαπλοκής, που προφανώς, προσβάλλουν το δημόσιο συμφέρον. Έχει κατατεθεί γραπτός και λεπτομερής η πρότασή μας και καλούμε το Σώμα να σκεφτεί και να προβληματιστεί πάνω σ' αυτήν μας την πρόταση.

Σας ευχαριστώ πολύ και για την ανοχή του χρόνου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Ξανθόπουλε.

Πριν δώσω τον λόγο στον κ. Καμίνη, θα δώσω τον λόγο για δύο λεπτά στον κύριο Υπουργό για ένα σχόλιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Δεν είχα σκοπό να μιλήσω για το ζήτημα της στρατιωτικής δικαιοσύνης, αλλά η εξαίρετη, όπως πάντοτε, εισήγηση του κ. Ξανθόπουλου με ωθεί στο να κάνω μια παρατήρηση, ιδίως στο θέμα της συγκρότησης.

Το ζήτημα που ανάγεται στην ισοτιμία των στρατιωτικών με τους τακτικούς δικαστές είναι σήμερα αυτονόητο. Σε ό,τι αφορά τη συγκρότηση, η αναλογία, ratio, για την οποία το Σύνταγμα έχει προβλέψει τη δυνατότητα να απο-

τελείται το Αναθεωρητικό Δικαστήριο και από στρατιωτικούς, έχει να κάνει με το γεγονός ότι προσβλέπει στην ειδική επιχειρησιακή κρίση, που μπορεί να εισφέρει ένας στρατιωτικός.

Είναι περίπου μία αναλογία με αυτό που ισχύει στο άρθρο 100 του Συντάγματος, όπου προβλέπεται ότι στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, όταν κρίνονται ζητήματα συνταγματικότητας τότε μόνο, συμμετέχουν και δύο καθηγητές νομικών μαθημάτων νομικών σχολών. Είναι περισσότερο για την ενσωμάτωση της τεχνογνωσίας.

Παρά ταύτα, θέλω να επισημάνω ότι και εγώ έχω αρχίσει να σκέφτομαι τα όσα προσφυώς αναφέρατε και θεωρώ ότι πρέπει να υπάρξει μελέτη για το ζήτημα. Θα ήμουν απολύτως ανοιχτός στο να ακούσω το ζήτημα της κατάργησης της δυνατότητας, διότι περί δυνατότητας προβλέπεται στο Σύνταγμα. Ούτως ή άλλως, δηλαδή, και ο κοινός νομοθέτης θα μπορούσε να αποκλείσει τους στρατιωτικούς, τους αξιωματικούς, και να παραμείνει μόνο στους στρατιωτικούς δικαστές το ζήτημα. Οπότε, αν θέλουμε να το διασφαλίσουμε και απολύτως σε συνταγματικό επίπεδο, εγώ θα είχα τη διαβουλευτική διάθεση να το ακούσω απολύτως.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ (Ειδικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τον λόγο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Παρακαλώ, κύριε Ξανθόπουλε.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ (Ειδικός Εισηγητής της Μειοψηφίας): Βεβαίως, χαιρετίζω τη δήλωση. Είναι πολύ σημαντική. Είναι πρακτική συνέπεια της διάθεσης, που έχουμε όλοι, να συμβάλλουμε με τον καλύτερο τρόπο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Με την όποια εμπειρία έχω από στρατοδικεία, αυτό συνδέεται ουσιαστικά με μία αναμόρφωση και του στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα, ο οποίος κυρίως έχει μη στρατιωτικού χαρακτήρα αδικήματα.

Ταλάνισα το Σώμα με μία ιστορική αναδρομή προηγουμένως. Φαίνεται από την «ενός ανδρός αρχή» της Γαλλικής Επανάστασης, όπου ο διοικητής έκανε ό,τι ήθελε, ότι φτάνουμε πια σε μία λελογισμένη χρήση των συνταγματικών δικαιωμάτων.

Φρονώ, λοιπόν, ότι πρέπει να μείνει αμιγώς η στρατιωτική δικαιοσύνη στους στρατιωτικούς νομικούς. Κατ' αναλογία, όπως είπατε εσείς με τις νομικές σχολές και τα ζητήματα αυτά, μπορεί εκεί να υπάρχει, αλλά φρονώ ότι σήμερα είναι ευκαιρία να το ξεκαθαρίσουμε.

Ευχαριστώ πολύ για την ανοχή σας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστώ.

Κύριε Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Θα ήθελα να επαναλάβω ότι έχω πειστεί από την επιχειρηματολογία του κ. Ξανθόπουλου.

Επίσης, θα ήθελα να αναφέρω κλείνοντας -ζητώ συγγνώμη από τον κ. Καμίνη- ότι ειδικά στο ζήτημα της ειδικής πλειοψηφίας για τη συγκρότηση των ανεξάρτητων αρχών, όπου προβλέπεται στην πρόταση της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης ότι δεν θίγονται οι αρχές, που έχουν ιδρυθεί πριν από τη θέση σε ισχύ, το οποίο είναι και αυτονόητο και λογικό, θα πρέπει να υπάρξει εκεί -απλώς το λέω για τη νομοτεχνική διάσταση του πράγματος- ειδική αναφορά για τον τρόπο με τον οποίο καταργούνται οι υφιστάμενες, έτσι ώστε να μην δημιουργηθεί ερμηνευτικό πρόβλημα

για το πώς είναι δυνατή η κατάργηση.

Κατά την άποψή μου, η ορθή χωροταξία αυτού του εδαφίου, που αναφέρεται στη συνέχιση της ύπαρξης των υφιστάμενων, θα πρέπει να αρθεί σε μία μεταβατική διάταξη και όχι στο κείμενο του άρθρου 101 Α, το οποίο είναι λίγο αναϊωδές.

Δεδομένου του γεγονότος ότι υπάρχουν πολλές διατάξεις μεταβατικού χαρακτήρα που τίθενται σήμερα σε αναθεώρηση για κατάργηση, βεβαίως, νομίζω ότι θα μπορούσε χωροτακτικά να μεταφερθεί εκεί το δεύτερο εδάφιο της πρότασής σας, έτσι ώστε να μη χαθεί η λειτουργικότητα του θέματος.

Ευχαριστώ και ζητώ συγγνώμη, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Κι εγώ σας ευχαριστώ.

Ο Ειδικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής κ Καμίνης έχει τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ (Ειδικός Αγορητής του Κινήματος Αλλαγής): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Έχω μία ιδιαίτερη ευαισθησία σ' αυτό το θέμα, γιατί έχω χρηματίσει επικεφαλής μίας ανεξάρτητης αρχής για κάμποσα χρόνια, τον Συνήγορο του Πολίτη, και το συνταγματικό θέμα είναι κάτι που με έχει απασχολήσει πάρα πολύ.

Κατ' αρχάς, βέβαια, να πούμε ότι δεν είναι ελληνικό εφεύρημα. Διότι εδώ ακούμε ότι είναι κάτι το κακό οι ανεξάρτητες αρχές, ότι περιορίζουν την εξουσία της Βουλής, ότι είναι ένας περιορισμός της δημοκρατικής αρχής και της λαϊκής κυριαρχίας, ενώ, έχουν υιοθετηθεί από τον προηγούμενο αιώνα από χώρες, όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και η Μεγάλη Βρετανία, που είναι η κοιτίδα του κοινοβουλευτισμού.

Ας δούμε τους χώρους, τους τομείς, στους οποίους έχουμε ιδρύσει ανεξάρτητες αρχές συνταγματικά κατοχυρωμένες:

Πρώτα από όλα, ο χώρος της αγοράς. Για παράδειγμα, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης έχει να κάνει με τη ραδιοτηλεοπτική αγορά, η οποία, μάλιστα, είναι μία αγορά πάρα πολύ δύσκολη. Το ΕΣΡ έχει ως αποστολή να εγγυηθεί και την πολυφωνία στον χώρο των μέσων μαζικής επικοινωνίας, έχει να κάνει, δηλαδή, και με την προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Έχουν επίσης ιδρυθεί σε χώρους, τομείς, δικαιωμάτων, όπως είναι η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και η Αρχή για την Προστασία του Απορρήτου της Επικοινωνίας.

Ένας άλλος χώρος, που αποτελεί ελληνική ιδιομορφία, είναι το ΑΣΕΠ. Το ΑΣΕΠ έγινε, γιατί πολύ απλά ομολογεί το ελληνικό πολιτικό σύστημα ότι δεν είναι σε θέση να στελεχωσει τη δημόσια διοίκηση με όρους αντικειμενικότητας και αμεροληψίας. Διότι ο δημόσιος υπάλληλος πρέπει εξ ορισμού να είναι πολιτικά ουδέτερος και, επίσης, να έχει επιλεγεί με αξιοκρατικά κριτήρια.

Κάθε μία, λοιπόν, από τις ανεξάρτητες αρχές ανταποκρίνεται σε κάποιες ειδικές προϋποθέσεις και εξυπηρετεί πολύ συγκεκριμένους σκοπούς, τους οποίους έχει αναδείξει η κοινή πείρα, το συγκριτικό δίκαιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελληνική εμπειρία, δηλαδή ότι πρέπει να υπάρξει ένας θύλακας πολιτικής ουδετερότητας σε κάποιους χώρους, ότι δεν αρκεί η δικαστική εξουσία για να εγγυηθεί μερικά πράγματα, για την ανάδειξή τους.

Σχετικά με το 4/5 ή το 3/5, θέλω να πω ότι από ένα σημείο και πέρα, θα καθόμαστε διαρκώς να παίζουμε «την

κολοκυθιά», κύριε Υπουργέ. Είναι θέμα πολιτικών ηθών το πώς θα αναδειχθούν οι ανεξάρτητες αρχές και το πώς θα παυθούν.

Δεν νομίζω ότι μπορούμε να δώσουμε μία απάντηση η οποία θα θεραπεύσει τα πάντα. Βλέπετε ότι πάρα πολύ συχνά αναγκαζόμαστε και καταφεύγουμε στη λύση του συνταξιούχου δικαστή. Διορίζουμε συνταξιούχους δικαστές επικεφαλής ανεξάρτητων αρχών, γιατί -επειδή αυτοί εκφράζουν κατ'εξοχήν την πολιτική ουδετερότητα- και επειδή συμπιπτουν πάρα πολύ συχνά οι προτιμήσεις.

Ενώ οι άνθρωποι αυτοί είναι καθ' όλα άξιοι στη δουλειά τους, είναι πολύ αμφίβολο συχνά, αν μπορούν να ανταποκριθούν σ' αυτό τον ρόλο. Διότι ο πρόεδρος μιας ανεξάρτητης αρχής συχνά δρα μέσα σε ευρύτατα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας. Έχει να πάρει πολιτικές αποφάσεις. Στους ώμους ενός πρώην δικαστή είναι μεγάλο βάρος αυτό που εναποθέτουμε.

Φυσικά, θεωρώ αυτονόητο ότι θα πρέπει ενισχυμένη να είναι η πλειοψηφία και για την ενδεχόμενη παύση ανεξάρτητης αρχής.

Σχετικά με τον κοινοβουλευτικό έλεγχο, εγώ δεν υποστήριξα με αυτά που είπα ότι θα πρέπει να είναι ανέλεγκτες οι ανεξάρτητες αρχές. Είπα, όμως, ότι θα πρέπει να βρούμε έναν τρόπο λογοδοσίας, ο οποίος να ισορροπεί μεταξύ της ανεξαρτησίας τους και της αναγκαίας, φυσικά, λογοδοσίας, όπως λογοδοτεί κάθε κρατικό όργανο σε μία έννομη τάξη, όπως η δική μας.

Αν κοιτάξουμε τον Κανονισμό της Βουλής, θα δούμε ότι διασφαλίζει έναν επαρκή έλεγχο επί των ανεξάρτητων αρχών, έναν έλεγχο πρώτα απ' όλα, τακτικό, μέσω των εκθέσεων τους, έναν έλεγχο που μπορεί να διενεργείται και από την καθ' ύλην αρμόδια επιτροπή και όχι μόνο από την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας.

Επίσης, μία ιδιομορφία των ανεξάρτητων αρχών είναι ότι μπορεί η Βουλή να τους αναθέτει εντολή να κάνουν έρευνα και να συντάξουν έκθεση, το οποίο μας θυμίζει λίγο ένα καθεστώς κυβερνώσας Βουλής, αλλά η ουσία είναι ότι χρησιμοποιείται η ανεξάρτητη αρχή ως ένας πυλώνας κοινοβουλευτικού ελέγχου, κατ' επέκταση η άσκησης του νομοθετικού έργου από τη Βουλή. Γι' αυτό μιλάω για την πολύ ιδιόμορφη θέση των ανεξάρτητων αρχών.

Υπάρχει και μία έσχατη στιγμή ελέγχου των ανεξάρτητων αρχών, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 14 του Κανονισμού της Βουλής, δηλαδή στο άρθρο για τη Διάσκεψη των Προέδρων.

Στο άρθρο 14, υποενότητα ζ' βλέπουμε ότι η Διάσκεψη των Προέδρων καλεί, όταν το κρίνει αναγκαίο, οποιαδήποτε ανεξάρτητη αρχή για θέματα σχετικά με την κατά το Σύνταγμα εκπλήρωση της αποστολής της. Αυτό είναι μία μορφή ελέγχου πάρα πολύ δραστική.

Δεν ξέρω -εσείς είστε εμπειρότερος από μένα, κύριε Πρόεδρε- αν έχει συμβεί ποτέ αυτό, αν η Διάσκεψη των Προέδρων έχει καλέσει ποτέ ανεξάρτητη αρχή να τη ρωτήσει σχετικά με την εκπλήρωση της αποστολής της.

Είναι οριακή στιγμή και ακριβώς επειδή είναι οριακή στιγμή, επέλεξε ο νομοθέτης να πηγαίνει σε ένα όργανο, το οποίο ανέδειξε πρώτα από όλα την ανεξάρτητη αρχή και κατά δεύτερο λόγο να διεξάγεται σε συνθήκες μυστικότητας. Δεν είναι έτσι; Οι συνεδριάσεις της Διάσκεψης των Προέδρων είναι μυστικές. Είναι σοφή επιλογή του νομοθέτη εδώ. Θέλει να υπάρξει μεν ένας δραστικός έλεγχος της ανεξάρτητης αρχής, αλλά παρ' όλα αυτά με μία

προσοχή, μακριά από τα φώτα της κοινής γνώμης.

Γι' αυτό λέω ότι θα πρέπει, στα θέματα του κοινοβουλευτικού ελέγχου να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί, γιατί πραγματικά, όταν είσαι επικεφαλής μιας ανεξάρτητης αρχής ή και μέλος της, πολιτικά αν θες να κάνεις σωστά τη δουλειά σου, είσαι πολιτικά μόνος, απομονωμένος. Δεν έχεις ούτε την αλληλεγγύη, την οποία απολαμβάνουν τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου ούτε την κομματική στήριξη.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Καμίνη.

Ο Ειδικός Εισηγητής από τη Νέα Δημοκρατία κ. Κελέτσης έχει τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΕΛΕΤΣΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα μιλήσω από τη θέση μου.

Έχω οριστεί ειδικός εισηγητής για το 101 Α, για το θέμα των ανεξάρτητων αρχών και πάνω σε αυτό θα αναφερθώ.

Από τη δεκαετία του 1980 υπήρξε μια τάση του κοινού νομοθέτη να συστήνει διάφορες ανεξάρτητες αρχές σε διάφορα ευαίσθητα πεδία της διοικητικής δραστηριότητας, αναθέτοντας έτσι τη ρύθμισή τους σε ιδιαίτερα μορφώματα, εκτός της διοικητικής ιεραρχίας. Αυτό έγινε για να καλύψει, πιστεύω, ορισμένες ανάγκες.

Κατά την άποψή μου, αυτό έγινε για να καλύψει, πρώτον, την ανεπάρκεια σε κάποιους τομείς της δημόσιας διοίκησης ως προς τη λειτουργία της, δεύτερον, ίσως ως ένα μέσο αυτοάμυνας του πολιτικού συστήματος έναντι της μη ύπαρξης ουδετερότητας και ανεξαρτησίας σε ορισμένους τομείς δράσης, όπου θα έπρεπε να υπάρχουν.

Σας θυμίζω ότι την εποχή εκείνη ήταν έντονες οι κομματικές αντιπαραθέσεις, τόσο στο επίπεδο της πολιτικής ζωής, αλλά και μέσα στην κοινωνία κι έτσι υπήρχε μια προσπάθεια εξασφάλισης ουδετερότητας και αμεροληψίας. Αυτό προσπάθησε να γίνει μέσα από τη λειτουργία των ανεξάρτητων αρχών.

Επίσης, μια τρίτη ανάγκη, η οποία καλύφθηκε ήταν ορισμένες απαιτήσεις που υπήρχαν από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία αυτών των αρχών, για τομείς δράσης, που προέκυψαν μετά την ένταξη της χώρας αρχικά στην ΕΟΚ και κατόπιν στη μετεξέλιξη της, την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι ανεξάρτητες αρχές, λοιπόν, είναι συλλογικά διοικητικά όργανα, ενταγμένα στο νομικό πρόσωπο του κράτους, στο δημόσιο. Μετά το 2001, αφού πια είχε κατασταλάξει κάπως το σύστημα και η εμφάνιση των αρχών, μπήκαν πλέον -με την Αναθεώρηση του 2001- και στο νέο Σύνταγμα του 2001.

Έτσι εκεί υπήρξε η πρόνοια για τη δημιουργία πέντε Ανεξάρτητων Αρχών που έχουν συνταγματική κατοχύρωση, οι οποίες αρχές -θα αναφερθώ σε αυτές αργότερα- πρώτον, μέσω των άρθρων του Συντάγματος εξασφάλισαν την ενδοδιοικητική τους ανεξαρτησία, την προσωπική δηλαδή και λειτουργική τους ανεξαρτησία.

Η προσωπική ανεξαρτησία τους εκδηλώνεται στο διορισμό τους, βάσει διαδικασίας, που παρέχει εγγυήσεις αδιάβλητης κρίσης, στην πρόβλεψη ορισμένης θητείας -αυτό το σημειώνω- και στη διασφάλιση αντίστοιχης στοιχειώδους οικονομικής ανεξαρτησίας στη λειτουργία τους.

Η λειτουργική ανεξαρτησία των αρχών έγκειται στη μη υπαγωγή στον ιεραρχικό έλεγχο ή στη διοικητική εποπτεία του δημοσίου ούτε φυσικά, σε εντολές, διαταγές, οδηγίες ή παρεμβάσεις κάθε τύπου. Υπάρχει, όμως, ο κοι-

νοβουλευτικός έλεγχος, ο οποίος αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα.

Τέλος, οι ανεξάρτητες αρχές διαθέτουν οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, δηλαδή προσωπικό και ιδιαίτερο προϋπολογισμό.

Δεν θα αναφερθώ στα αντικείμενα με τα οποία ασχολούνται οι συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, απλά να θυμίσω ποιες είναι αυτές. Είναι η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, στο άρθρο 9 Α του Συντάγματος, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης και η Ανεξάρτητη Αρχή, που διασφαλίζει το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης και επικοινωνίας. Οι τρεις αυτές αρχές προβλέπονται στο Β' Μέρος του Συντάγματος, που αφορά τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Είναι, επίσης, το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, το ΑΣΕΠ, και ο Συνήγορος του Πολίτη, που αναφέρονται στο Γ' Μέρος του Συντάγματος, εκεί δηλαδή που γίνεται αναφορά στα όργανα διοίκησης.

Εκτός, όμως, από αυτές τις Αρχές μετά την εφαρμογή του Συντάγματος του 2001 δημιουργήθηκε μια σειρά από άλλες αρχές. Μια πρόχειρη αναζήτηση με οδήγησε στο συμπέρασμα ότι έχουμε πάνω από τριάντα αρχές, όπως είναι η Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων, η Εθνική Αναλογιστική Αρχή, ο Συνήγορος του Καταναλωτή, το Εθνικό Συμβούλιο Δημόσιας Υγείας και άλλες. Να μην τις αναφέρω.

Αναφέρθηκε προηγουμένως και ως ερώτηση, εάν θα έπρεπε και οι υπόλοιπες αρχές, οι οποίες έχουν προβλεφθεί με νόμο, να έχουν και αυτές συνταγματική κατοχύρωση. Κατά την άποψή μου, αυτό δεν πρέπει να γίνει. Προσυπογράφω, βέβαια, όλα όσα ειπώθηκαν προηγουμένως και από άλλους αγορητές και από τον Υπουργό μας, ότι εδώ πλέον πάμε να περάσουμε στη δημιουργία - εάν γινόταν αυτό - μιας παραδιοίκησης, δηλαδή μιας παράλληλης διοίκησης, που θα λειτουργεί παράλληλα με τη δημόσια διοίκηση και με δικούς της ξεχωριστούς κανόνες. Νομίζω αυτό πρέπει να το αποφύγουμε.

Ωστόσο, η παρέμβαση και η αναθεώρηση σε κάποιο σημείο του άρθρου 101 Α είναι απαραίτητη πράγματι, διότι στην πράξη παρατηρήθηκε μία δυσλειτουργία σε ό,τι αφορά, πρώτον, την επιλογή των επικεφαλής των αρχών πολλές φορές και βέβαια στο πώς αντιμετωπίζεται το κενό κατά τη διάρκεια της μη ύπαρξης ηγεσίας σε κάποιες από αυτές.

Πράγματι, η επιδίωξη που βάζει σήμερα το άρθρο 101 Α παράγραφος 2 του Συντάγματος, δηλαδή η επιδίωξη της ομοφωνίας ή της πλειοψηφίας των 4/5, αποδείχθηκε ότι ήταν, αν θέλετε, ένας ιδεατός στόχος. Έχουμε βάλει και σε άλλες περιπτώσεις τέτοιους ιδεατούς στόχους, κατά την άποψή μου, στο Σύνταγμα, που, δυστυχώς, το πολιτικό σύστημα αδυνατεί να υλοποιήσει στην πράξη.

Σας θυμίζω την πολύ σημαντική διάταξη -την οποία τώρα συζητάμε πάλι, να αναθεωρήσουμε- της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Διότι, κατά την άποψή μου, σοφά ο συνταγματικός νομοθέτης το 1975 πρόβλεψε αυξημένη πλειοψηφία και εκατόν ογδόντα τελικώς ψήφους για την εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας.

Το ότι φτάνουμε σήμερα να συζητάμε την αναθεώρηση αυτού του άρθρου, κατά την άποψή μου, δείχνει την αποτυχία του πολιτικού συστήματος να μπορέσει να επιδιώξει τέτοιου είδους συγκλίσεις -που θα έπρεπε να τις επιδιώκει- διότι δυστυχώς, αυτή η διάταξη εργαλειοποιήθηκε και

η εκάστοτε αντιπολίτευση προσδοκά, μέσα από αυτή τη διάταξη της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, την πρόκληση εκλογών.

Εάν όλοι, όμως, λειτουργούσαμε με βάση το πνεύμα του Συντάγματος, δηλαδή την επιλογή ενός προσώπου, που έχει κάποια χαρακτηριστικά και εκφράζει την ενότητα του ελληνικού λαού και του έθνους και άρα και των πολιτικών δυνάμεων, τότε θα επιδιώκαμε σε κάθε περίπτωση την εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας με μία μεγάλη πλειοψηφία πράγματι, ίσως και μεγαλύτερη από αυτή των εκατόν ογδόντα ψήφων.

Έτσι και εδώ, λοιπόν, ενώ το ιδεατό είναι η ομοφωνία - στην οποία μας προτρέπει το Σύνταγμα σήμερα - ή τα 4/5, αποδείχθηκε ότι στην πράξη δημιουργήθηκαν δυσλειτουργίες, λόγω του γεγονότος ότι, πολλές φορές, η αντιπολίτευση, μέσα στο όργανο της Διάσκεψης των Προέδρων, προσπάθησε είτε να δημιουργήσει εμπόδια στην εκλογή είτε να κωλυσιοεργήσει είτε μέσα από αυτή τη διαδικασία να πάρει ανταλλάγματα συμμετοχής στην ηγεσία της αρχής είτε -στη χειρότερη περίπτωση- να αποδοίσει την ίδια τη λειτουργία της αρχής.

Άρα, θα πρέπει αυτό να αντιμετωπιστεί όχι, βέβαια, βάζοντας μία απλή πλειοψηφία. Θεωρώ ότι θα πρέπει πράγματι να υπάρχει μία ενισχυμένη πάλι πλειοψηφία που θα δείχνει τον στόχο, που είναι δηλαδή η επιδίωξη κατά το δυνατό μίας συναίνεσης στην επιλογή των ηγεσιών. Θεωρώ ότι η πλειοψηφία των 3/5 είναι μία πλειοψηφία που και τον στόχο δείχνει, δηλαδή την επιδίωξη μιας ισχυρής, μιας μεγαλύτερης πλειοψηφίας -γιατί όχι;- και ομοφωνίας, πλην όμως μας βγάζει και από τα πιθανά αδιέξοδα, που παρουσιάστηκαν στο παρελθόν, όταν δηλαδή προσπαθήσε σε κάποιες περιπτώσεις η τότε Αντιπολίτευση να χρησιμοποιήσει αυτή τη διάταξη ως ένα αντιπολιτευτικό όπλο.

Βεβαίως, αποτελεί λύση αυτό, το οποίο προτείνουμε στην πρότασή μας σήμερα, το να παρατείνεται η θητεία των εκάστοτε ηγεσιών, όταν ακόμη δεν έχουμε την εκλογή νέας ηγεσίας, για το μεσοδιάστημα.

Πιστεύω ότι δίνει λύση πρακτικά, μας βγάζει από το πρόβλημα του αν είναι νόμιμες ή μη νόμιμες οι πράξεις, οι οποίες γίνονται από αυτά τα όργανα και επιπλέον, λειτουργεί ως κίνητρο προς την πλευρά της Αντιπολίτευσης ότι θα πρέπει να τελειώνουμε με αυτή τη διαδικασία. Θα πρέπει να εκλέξουμε ηγεσία, για να μπορέσει να λειτουργήσει κάθε αρχή. Θεωρώ, λοιπόν...

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Θα ήθελα να κάνω μία παρένθεση, κύριε συνάδελφε.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΕΛΕΤΣΗΣ: Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Επειδή κάνετε μία πολύ εύστοχη παρατήρηση, θα ήθελα στο σημείο αυτό να την ενισχύσω, αν μου επιτρέπετε, διότι ως γνωστόν, η νομολογία δεν αποτελεί πηγή δικαίου ισχυρή. Πηγή επιχειρημάτων δικαίου αποτελεί.

Άρα, αυτή τη στιγμή η θεσμοθέτηση του εύλογου χρόνου μέσα στο Σύνταγμα μάς διευκολύνει για να είμαστε απολύτως σύννομοι και να καλύπτεται το κενό εξουσίας, που δημιουργείται σε μία αρχή, που μένει ακέφαλη. Θεωρώ, λοιπόν, πολύ σημαντική αυτή την επισήμανσή σας.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΕΛΕΤΣΗΣ: Συμφωνώ, κύριε Πρόεδρε και ευχαριστώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΛΑΠΠΑΣ: Πρέπει κάποιος να είναι νομικός,

κύριε Πρόεδρε, για να καταλάβει τι σημαίνει πηγή δικαίου, γιατί η νομολογία δεν είναι πηγή δικαίου.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΕΛΕΤΣΗΣ: Έτσι, λοιπόν, καταλήξαμε στην πρότασή μας, κύριε Πρόεδρε, την οποία σας καταθέσαμε ήδη, για την πλειοψηφία δηλαδή των 3/5 και την παράταση της θητείας μέχρι την εκλογή των οργάνων. Αυτό προβλέπουμε εμείς.

Σας ευχαριστώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Κελέτση.

Τώρα τον λόγο έχει ο κ. Καλογιάννης από τη Νέα Δημοκρατία.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Πρέπει να πω εξ αρχής ότι αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για εμένα να μετέχω στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος. Είναι ύψιστης πολιτικής σημασίας διαδικασία, έστω και αν αυτή η Αναθεώρηση δεν είναι -κατά την άποψή μου- τόσο τολμηρή, όσο θα έπρεπε και αναφέρονται ενδεικτικά στο γεγονός ότι δεν συζητάμε το άρθρο 16 για την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων, δεν συζητάμε το άρθρο 24 για περαιτέρω προστασία του περιβάλλοντος.

Αναφέρομαι στα θέματα κλιματικής αλλαγής ασφαλώς, αλλά και στη διαχείριση υδάτινων πόρων και προστασίας της γης λόγω της υψηλής παραγωγικότητας, κύριε Πρόεδρε, που θα έπρεπε να περιληφθούν. Γνωρίζω ότι έχετε ευαισθησία στο θέμα. Πιστεύω ότι είναι ένα ζήτημα, που θα πρέπει να μας απασχολήσει κάποια στιγμή, δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα, και σε αυτή την Αίθουσα.

Σε ό,τι αφορά το άρθρο 101 Α του Συντάγματος, αναφορικά με το καθεστώς των ανεξάρτητων αρχών, θα ήθελα να καταθέσω ορισμένες απόψεις και να προτείνω συγκεκριμένα πράγματα.

Πρώτον, εκτιμώ ότι θα έπρεπε να προστεθεί μία διάταξη στην πρώτη παράγραφο του άρθρου, προκειμένου να περιοριστεί η δυνατότητα ίδρυσης νέων ανεξάρτητων αρχών. Έχουμε ήδη πέντε συνταγματικά προβλεπόμενες ανεξάρτητες αρχές και πολλές δεκάδες άλλες, οι οποίες είναι νομοθετικά κατοχυρωμένες. Κατά την άποψή μου, δεν υπάρχει λόγος να έχουμε νέες, ανεξάρτητες αρχές, πέρα από όσες λειτουργούν.

Σε κάθε περίπτωση, εάν τυχόν ήταν να δημιουργηθεί μία νέα ανεξάρτητη αρχή, εκτιμώ ότι θα έπρεπε αυτή να ιδρυθεί με νόμο, που θα ψηφίζεται από αυξημένη πλειοψηφία των 3/5 του όλου αριθμού των Βουλευτών. Αυτόνομο είναι ότι η συγκεκριμένη πρόταση δεν αφορά τις ανεξάρτητες αρχές, οι οποίες ήδη λειτουργούν.

Θα δώσω ένα παράδειγμα. Το 2012, με αφορμή την τιμολόγηση του ύδατος, η τρόικα πίεζε να δημιουργηθεί μια νέα ανεξάρτητη αρχή για το νερό. Από τους εμπλεκόμενους φορείς, σχεδόν η πλειοψηφία ήταν σύμφωνη με τη δημιουργία αυτής της αρχής.

Ήμουν τότε Αναπληρωτής Υπουργός στο ενιαίο Υπουργείο Ανάπτυξης, Υποδομών και Μεταφορών. Εξήγησα στην τρόικα τότε και στον κ. Ράιχενμπαχ -ο οποίος ήταν επικεφαλής της Ομάδας Δράσης, της Task Force, όπως θυμάστε, για την εφαρμογή του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016- ότι στο θέμα διαχείρισης των υδάτων εμπλεκόνταν ήδη -και συνεχίζουν να εμπλέκονται- πάρα πολλά Υπουργεία.

Αναφέρω ενδεικτικά το Υπουργείο Περιβάλλοντος, αρμόδιο για τα σχέδια της διαχείρισης των υδάτων και τις

πλημμύρες, το Υπουργείο Υποδομών για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων ύδρευσης στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας -αναφέρομαι στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και όχι μόνο- το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, υπεύθυνο για την άρδευση, αλλά και για την κατασκευή εγγειοβελτιωτικών έργων, το Υπουργείο Εσωτερικών για την ύδρευση των δήμων, το Υπουργείο Υγείας για την ποιότητα του πόσιμου νερού, το Υπουργείο Ναυτιλίας και ούτω καθ'εξής, καθώς επίσης και μία σειρά φορέων, όπως το ΙΓΜΕ, αρμόδιο για τα υπόγεια ύδατα, η ΔΕΗ, αρμόδια για την αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού της χώρας για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κ.λπ..

Δήλωσα τότε κατηγορηματικά ότι η δημιουργία μιας νέας ανεξάρτητης αρχής για την τιμολόγηση του ύδατος μόνο προβλήματα θα προσέθετε, χωρίς να λύνει κανένα από τα πολλά προβλήματα, που αντιμετωπίζαν τότε οι εν λόγω φορείς και εν πολλοίς, συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν.

Πρότεινα να περάσουν οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες σε μία υπηρεσία και μάλιστα, όχι στο «δικό μας» -εντός εισαγωγικών- προφανώς Υπουργείο Ανάπτυξης και Υποδομών, αλλά στο Υπουργείο Περιβάλλοντος που το θεωρούσα πλέον αρμόδιο, καθώς διαχειριζόταν ήδη τα σχέδια των υδάτων ανά υδατικό διαμέρισμα της χώρας και τα σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας. Αυτή η υπηρεσία -πρότεινα τότε- μπορούσε να έχει αυξημένες δραστηριότητες και μεταξύ των άλλων να αναλάβει και την τιμολόγηση του ύδατος.

Τόσο η τρόικα όσο και η Task Force πείστηκαν και έτσι εκδόθηκε μία κοινή υπουργική απόφαση για την οργάνωση της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων στο Υπουργείο Περιβάλλοντος. Αντί, λοιπόν, να δημιουργήσουμε μια νέα ανεξάρτητη αρχή, στην ουσία ενισχύσαμε τις αρμοδιότητες, εμπλουτίσαμε τις αρμοδιότητες μιας υφισταμένης Ειδικής Γραμματείας, η οποία έκτοτε ασκεί το συγκεκριμένο ρόλο.

Δεύτερον, σε ό,τι αφορά την επιλογή των μελών των αρχών, προκειμένου να διευκολύνεται η συγκρότηση τυχόν νέας ανεξάρτητης αρχής, αλλά και για να λύνονται τα προβλήματα, που αντιμετωπίζουμε στην περίπτωση, που έχει λήξει η θητεία μελών λειτουργουσών αρχών, εκτιμώ ότι δεν πρέπει να τροποποιηθεί η παράγραφος 2 του άρθρου 101 Α, η οποία, όπως ισχύει, προβλέπει ότι τα μέλη των αρχών επιλέγονται από τη Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής, με την επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων.

Οφείλουμε, ως Κοινοβούλιο, να επιλέγουμε, να βρίσκουμε τους κατάλληλους ανθρώπους, τους ακεραίους επιστήμονες, οι οποίοι μπορούν πράγματι, να στελεχώσουν αυτές τις ανεξάρτητες αρχές, να γίνουν Διοικητές και μέλη των ανεξάρτητων αρχών.

Τρίτον, είμαι της άποψης ότι πρέπει να ενισχυθεί ο κοινοβουλευτικός έλεγχος επί των ανεξάρτητων αρχών με την προσθήκη διάταξης, στην παράγραφο 3 του σχετικού άρθρου, που θα προβλέπει ότι οι πράξεις των εν λόγω αρχών υπόκεινται στον έλεγχο της Βουλής.

Επιπλέον, προτείνω, ο διοικητής κάθε αρχής να ενημερώνει μία φορά ανά έτος την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή της Βουλής.

Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Καλογιάννη.

Η κ. Τζάκρη θα ήθελε να πάρει τον λόγο.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΖΑΚΡΗ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η ιστορία των ανεξαρτήτων αρχών ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Από εκεί ξεκίνησαν τη λειτουργία τους οι λεγόμενες Ανεξάρτητες Αρχές Οικονομικής Ρύθμισης, με αντικείμενο τη ρύθμιση της λειτουργίας της αγοράς, την προώθηση του δίκαιου ανταγωνισμού και την εξασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος στην ιδιωτική παροχή δημοσίων αγαθών, όπως είναι η ενέργεια, όπως είναι οι τηλεπικοινωνίες.

Στην Ευρώπη, αντίθετα, την οικονομική ρύθμιση της αγοράς την έκανε το ίδιο το κράτος μέσα από τις δομές της κεντρικής διοίκησης, παρέχοντας ταυτόχρονα το ίδιο τα δημόσια αγαθά. Αυτό το μοντέλο προώθησης του δημοσίου συμφέροντος παρουσίασε προβλήματα διαφθοράς και διαπλοκής και χρεοκόπησε τη δεκαετία του 1980 και τη δεκαετία του 1970 κι έτσι η Ευρώπη, παράλληλα με τις ιδιωτικοποιήσεις ως προς την παροχή των δημόσιων αγαθών, προσχώρησε στο αμερικανικό μοντέλο διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος στη λειτουργία της αγοράς μέσω ακριβώς των Ανεξάρτητων Αρχών Οικονομικής Ρυθμίσεως.

Το ελληνικό Σύνταγμα δε, μετά τη Συνταγματική Αναθεώρηση του 2001, περιόρισε τη λειτουργία των ανεξαρτήτων αρχών μόνο στις αρχές, που ασχολούνται με την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, αφήνοντας έξω από τη συνταγματική κάλυψη τις Ανεξάρτητες Αρχές Οικονομικής Ρύθμισης που είναι στον πυρήνα του ρυθμιστικού ρόλου του κράτους, οι οποίες πρέπει να είναι ανεξάρτητες από το παιχνίδι του κομματικού ανταγωνισμού, για τους ίδιους λόγους, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, που απαιτείται και πρέπει να είναι ανεξάρτητη η ίδια η δικαιοσύνη.

Οι Αρχές Οικονομικής Ρύθμισης, λοιπόν, παραδείγματος χάρι, για την ενέργεια, για τον ανταγωνισμό, για τις τηλεπικοινωνίες, η ΠΑΕ, η ΕΕΤΤ, η Αρχή Προστασίας του Ανταγωνισμού, συνίστανται με ειδικό νόμο, που ψηφίζεται με απλή πλειοψηφία και η επιλογή του Προέδρου, του Αντιπροέδρου, καθώς και των μελών του διοικητικού συμβουλίου εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, κατόπιν πρότασης του επόπτη Υπουργού, αφού έχει προηγηθεί η ακρόαση των ενδιαφερομένων προσώπων στην Ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

Στο πλαίσιο αυτό και καθ' υπαγόρευση πολλές φορές του υπέρτερου ευρωπαϊκού δικαίου, συστήθηκαν στη χώρα μας πλήθος Ανεξαρτήτων Αρχών Οικονομικής Ρύθμισης, χωρίς όμως η σύστασή τους να αντικατοπτρίζει την αυξημένη συναίνεση, για να διασφαλιστεί ακριβώς η ανεξάρτητη, αμερόληπτη και διαφανής λειτουργία τους.

Η πρότασή μας, επομένως, για τις Ανεξάρτητες Αρχές Οικονομικής Ρύθμισης για την Αναθεώρηση του άρθρου του Συντάγματος -σωστά ειπώθηκε, όχι του άρθρου 101 Α, το άρθρο 101 Α αναφέρεται μόνο στις ανεξάρτητες αρχές υπό συνταγματική κάλυψη- από την βούληση της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας, εφόσον η σύστασή τους μπορεί να διασφαλιστεί μόνο μετά σύστασής τους με νόμο, που ψηφίζεται από την πλειοψηφία των 3/5 του όλου αριθμού των Βουλευτών, εφόσον μόνο μια τέτοια πλειοψηφία αντικατοπτρίζει τις ευρύτερες συναινέσεις, επειδή ακριβώς απαιτείται μεγαλύτερος αριθμός Βουλευτών από την εκάστοτε κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Εδώ όμως -παίρνω αφορμή από την παρουσία του

Υπουργού, του κ. Γεραπετρίτη, σήμερα στις εργασίες της Επιτροπής μας- δεν μπορώ να μην μπω στον πειρασμό να αναφερθώ στην πρωτοφανή για τα δεδομένα της λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών ρύθμιση, που πέρασε η Κυβέρνηση τον περασμένο Αύγουστο, όπου ακριβώς για να εκπαραθυρώσει την κ. Θάνου από την Αρχή Προστασίας του Ανταγωνισμού, έφερε αυτή την φωτογραφική ρύθμιση, ως προς τα προσόντα του επικεφαλής, που απαιτήσε να μην είναι προηγούμενος δικαστής, και μάλιστα, της προσέδωσε αναδρομική ισχύ.

Αυτό, όπως αντιλαμβανόμαστε όλοι, δεν είναι μια ρύθμιση που κινείται προς την κατεύθυνση και στο πνεύμα και των προτάσεων, που γίνονται σήμερα και της συζήτησης που διεξάγεται στην Επιτροπή μας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, υπό την έννοια ότι δεν κινείται ούτε προς της κατεύθυνση της ανεξαρτησίας των αρχών αυτών ούτε προς την κατεύθυνση της διαφάνειας ούτε -πολύ περισσότερο- στην κατεύθυνση της αμεροληψίας.

Αυτό δηλαδή που η κοινοβουλευτική Πλειοψηφία, η Κυβέρνηση, θεώρησε -εσφαλμένως, αν είναι δυνατόν, η κ. Θάνου μέχρι πρότινος ήταν Πρόεδρος του Αρείου Πάγου- κομματική επιλογή, το θεράπευσε, δήθεν, επιλέγοντας με την ίδια διαδικασία ένα πρόσωπο που πρότεινε η ίδια. Αν θέλαμε να μιλούμε, επομένως, για την εξασφάλιση της διαφάνειας, της αμεροληψίας και κυρίως της ανεξαρτησίας των αρχών αυτών, θα έπρεπε πρώτα, μέσα ακριβώς από το Σύνταγμα, να αλλάξουμε τον τρόπο της συγκρότησής τους και της εκλογής τους και της επιλογής τους κι από κει και πέρα, βεβαίως, να προχωρήσουμε.

Εγώ προτείνω να δούμε, πέρα από τη συγκρότηση, και την κατάργηση, ακόμα και τον τρόπο της στελέχωσης των επιτροπών αυτών, δηλαδή της επιλογής των προσώπων που θα τις απαρτίσουν, με αυξημένη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, γιατί μόνο στην περίπτωση αυτή εξασφαλίζεται η απαραίτητη συναίνεση.

Η δεύτερη πτυχή της πρότασής μας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για την Αναθεώρηση του Συντάγματος αφορά τον τρόπο συγκρότησης των διοικητικών συμβουλίων των συνταγματικά προβλεπόμενων ανεξάρτητων αρχών, αξιοποιώντας -και ειπώθηκε απ' όλους- την αρνητική εμπειρία ως προς την συγκρότησή τους στην περίπτωση του ΕΣΡ και των συνεχόμενων παρατάσεων των θητειών των μελών του. Επιχειρείται να διευκολυνθεί η συγκρότησή τους μειώνοντας την απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία από τα 4/5 στα 3/5, χωρίς όμως ταυτόχρονα να διακυβεύεται και η απαίτηση για συναινέσεις, πέραν της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Νομίζω ότι προς την κατεύθυνση αυτή, δηλαδή να διασφαλιστεί -αυτό που είναι το ζητούμενο πάντα- η ανάγκη εκλογής των μελών της με την ευρύτερη κατά το δυνατόν συναίνεση και με την αποφυγή ταυτόχρονα εκβιασμών από τις μικρές πλειοψηφίες, θα πρέπει να συμφωνήσουν -κι αν έχω καταλάβει καλά, συμφωνούν- όλα τα κόμματα που συμμετέχουν στη συζήτηση για την Αναθεώρηση και συμφωνούν με την αναθεώρηση της συγκεκριμένης διάταξης.

Ανεξαρτησία, όμως, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, δεν σημαίνει ότι οι αρχές αυτές είναι ανεξέλεγκτες. Πέραν του δικαστικού ελέγχου, στον οποίο αυτονόητα υπάγονται οι αποφάσεις τους, και της υποχρέωσης να εκδίδουν αιτιολογημένες αποφάσεις και να τις δημοσιοποιούν, καθώς και να παρουσιάζουν στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας τις ετήσιες εκθέσεις τους, το Κοινοβούλιο, ο

υπέρτατος θεσμός της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, σύμφωνα με την πρότασή μας, αποκτά άμεση ελεγκτική αρμοδιότητα στις πράξεις και τις παραλείψεις των ανεξάρτητων αρχών.

Από κει και πέρα, ο κοινός νόμος και ο Κανονισμός της Βουλής, κατά το αμερικανικό πρότυπο, μπορεί να υπαγάγει τις πράξεις και τις παραλείψεις των ανεξάρτητων αρχών σε υποεπιτροπές, όπως είπα ήδη, «Watchdogs» κατά το αμερικανικό πρότυπο, δηλαδή επιτροπές εποπτείας, οι οποίες, πέραν των Βουλευτών, θα υποστηρίζονται από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό για τον αποτελεσματικότερο έλεγχο της λειτουργίας τους, μέσα από την ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου.

Θα μπορούσε, επομένως, να προβλεφθεί από τον Κανονισμό της Βουλής μια πρόσθετη επιτροπή εποπτείας, στελεχωμένη από Βουλευτές και υποστηριζόμενη από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, που θα έχει ως αντικείμενό της τη συνεχή παρακολούθηση της δράσης των ανεξαρτήτων αρχών κι αυτή είναι μια πρότασή μου που καταθέτω στο πλαίσιο της παρούσας Συνταγματικής Αναθεώρησης.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι οι ανεξάρτητες αρχές κάτω από τις προϋποθέσεις αυτές, μπορούν πραγματικά να συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της δημοκρατίας μας και να πάψουν να θεωρούνται «η ντροπή της δημοκρατίας», για να χρησιμοποιήσω μια έκφραση έγκριτων συνταγματολόγων, που δεν είναι πλέον μέλη του Κοινοβουλίου μας, υπό την έννοια ότι οι επιτροπές αυτές αφαιρούν αρμοδιότητες από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Εγώ σας ευχαριστώ, κυρία Τζάκρη, γιατί δεν παραλείπετε σε όλες τις συνεδρίες να κάνετε ουσιαστικές παρεμβάσεις.

Θα ήθελα τώρα να κλείσουμε τον κύκλο των ομιλητών με τον κ. Υψηλάντη από τη Νέα Δημοκρατία.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ-ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΨΥΗΛΑΝΤΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Δεν είχα σκοπό να ξεκινήσω έτσι την παρέμβασή μου, αλλά θα αναφερθώ στα λόγια μιας τέως προέδρου μιας ανεξάρτητης αρχής, όταν ήταν δικαστής. Αυτά τα αναφέρω σε απάντηση των όσων ειπώθηκαν από την προηγούμενη συνάδελφο ομιλήτρια.

Έλεγε, λοιπόν, τότε η κυρία δικαστής τα εξής: «Και τελειώνοντας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα ήθελα να αναφερθώ κάνοντας μια επισήμανση η οποία κατά τις δικές μου προσωπικές απόψεις εκφράζει σχετικά με ένα θέμα, το οποίο και ένας μεγάλος αριθμός συναδέλφων μου ζήτησε να θίξω». Ακούστε τα, κυρία Τζάκρη, για εσάς τα λέω, να σας τα υπενθυμίσω. Φεύγετε. Δεν σας αρέσουν. «Οι καρέκλες του Προεδρείου είναι τιμητικές και δεν προσφέρονται ως εφελήριο για άλλες προσωπικές επιδιώξεις. Τα μέλη του Προεδρείου της Ένωσης δεν επιτρέπεται μετά τη συνταξιοδότησή τους να επιζητούν, επισκεπτόμενοι κομματικά και άλλα γραφεία, και να αποδέχονται άλλες θέσεις και μάλιστα καλά αμειβόμενες, όπως π.χ. του προέδρου ανεξάρτητης αρχής με μηνιαίες αποδοχές 11.000 ευρώ. Διότι έτσι δημιουργείται -και ευλόγως- η πεποίθηση ότι υπήρχε προϋπάρχουσα συναλλαγή.».

Αυτά, λοιπόν, τα λέω, για να υπενθυμίσουμε και να φρεσκάρουμε τη μνήμη σε εκείνους τους συναδέλφους, οι οποίοι κριτικάρουν εύκολα μια απόφαση που έπρεπε να

γίνει, διότι αυτή είναι η υποχρέωσή μας έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έναντι των αρχών που διέπουν τις ανεξάρτητες αρχές. Αυτά, βέβαια, αφορούσαν τη γνωστή σύμβουλο πρώην Πρωθυπουργού κ.λπ..

Τώρα, εισερχόμενος στο θέμα μας, θέλω να αναφερθώ κατ' αρχάς στο άρθρο 101 Α. Δίχως αμφιβολία, παράλληλα δράσεων της παραδοσιακής διοικητικής ιεραρχίας, ο ρόλος και ο δυναμικός στόχος των ανεξάρτητων αρχών είναι η αποτελεσματικότερη ρύθμιση κρίσιμων πεδίων της δημόσιας διακυβέρνησης, που απαιτούν ενισχυμένη τεχνοκρατική αντικειμενικότητα, ελεγκτικότερη επιστημονική αξιολόγηση και αδιάβλητη θεσμική λειτουργία με αναφορά στο κράτος δικαίου και το Σύνταγμα, δίχως να εκφεύγουν του θεσμικού κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας κατά την προαναθεωρητική διαδικασία της προηγούμενης Βουλής -που αποτέλεσε εν μέρει κοινό τόπο και για το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ, εξασφαλίζοντας ήδη άνω των εκατόν ογδόντα ψήφων για την αναθεώρηση της εν λόγω διάταξης- αλλάζει με ρεαλισμό τους πλειοψηφικούς συσχετισμούς για την εκλογή των μελών των ανεξάρτητων αρχών από τα 4/5 που είναι σήμερα σε 3/5, με πρόταση για την ταυτόχρονη παράταση της θητείας των προηγούμενων μελών, μέχρι την τελική εκλογή των νέων.

Εκτιμώ πως, σχετικά με την τελευταία πρόβλεψη, ένας δεσμευτικός ρητός, εύλογος χρονικά περιορισμός αυτής της παράτασης, έστω με ειδικότερης νομοθετικής ρύθμισης -όπως η ίδια έχει κρίνει και το Συμβούλιο της Επικρατείας, ώστε να μην υπάρχουν καταχρηστικές συνεχείς παρατάσεις, αλλά και να θωρακίζεται παράλληλα η συνέχεια της εύρυθμης λειτουργίας των αρχών- κρίνεται επίσης αναγκαίος.

Κατά την άποψή μου πάντα, η εκλογή των μελών πρέπει να προκύπτει από ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή, αποσυνδεδεμένη από την Διάσκεψη των Προέδρων. Η συγκεκριμένη προοπτική θεωρώ πως επίσης πρέπει να αξιολογηθεί θετικά, αφού αδιαμφισβήτητα δημιουργεί μία επιπλέον ενισχυμένη συνδεσιμότητα των αρχών με τη δημοκρατική νομιμοποίηση του αντιπροσωπευτικού μας συστήματος.

Η καθιέρωση ειδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής μπορεί να διαλαμβάνει μια αμιγώς κομματική σύνδεση, κατά την αναλογία της δύναμης των κοινοβουλευτικών συσχετισμών, ωστόσο διαμορφώνει εύλογα αυξημένες κοινοβουλευτικές λογικές συναινέσεις, αντίθετα με το Σώμα της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής, δηλαδή το διευρυμένο Προεδρείο του Σώματος, που απαιτεί αυτήν τη στιγμή ομοφωνία ή αυξημένη πλειοψηφία των 4/5, με τον κανόνα ωστόσο, τα μέλη του εκάστοτε κυβερνώντος κόμματος να είναι πάντοτε περισσότερα από την αντίστοιχη αναλογία της δύναμης των κομμάτων στη Βουλή.

Επισημαίνω πως η μέχρι τώρα θεσμική εμπειρία και οι επί μακρόν άγονες διαδικασίες των τελευταίων χρόνων για την επίτευξη της προβλεπόμενης ομοφωνίας ή της αδιέξοδα υπεραυξημένης των 4/5 συναίνεσης, συνεπικουρούν προς τις άνω κατευθύνσεις για την τροποποίηση της συγκεκριμένης διάταξης.

Ας μην ξεχνάμε πόσο έπληξαν οι αλληπάλληλες αντιπαραθέσεις ως προς τη συγκρότηση των αρχών -όπως στην περίπτωση του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, πέραν των υπολοίπων τότε κυβερνητικών μικροπολιτικών τεχνασμάτων- καθοριστικά το κύρος της διαδικασίας για τη χορήγηση των τηλεοπτικών αδειών και πόσο εύλογα

και αναπόφευκτα οδήγησαν στην δικαστική ακύρωση του τότε κυβερνητικού σχεδιασμού, διαταράσσοντας πολύπλευρα το σεβασμό στη διάκριση των λειτουργιών του κράτους.

Όσον αφορά το άρθρο 96 παράγραφος 5, η πρόταση για την εξομίωση των στρατιωτικών δικαστηρίων με τα τακτικά δικαστήρια αποτελεί, επίσης, σημαντικό εκσυγχρονιστικό στόχο για την αναθεωρητική μας διαδικασία από πλευράς της Νέας Δημοκρατίας, εξασφαλίζοντας επίσης ήδη τις εκατόν ογδόντα ψήφους.

Η επιπλέον πληρέστερη λειτουργική και προσωπική εξομίωσή τους διασφαλίζει την αμεροληψία, την ισότητα και τις θεσμικές εγγυήσεις της δικαστικής λειτουργίας ως σύνολο, αποδίδοντας τον αντίστοιχο έμπρακτο σεβασμό στο Δικαστικό Σώμα των Ενόπλων Δυνάμεων για την αξιόπιστη προσφορά και το συνεπές δικαιοκρατικό τους έργο.

Αυτά, κύριε Πρόεδρε για τα δύο αυτά τα άρθρα.

Ευχαριστώ πολύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, κύριε Υψηλάντη, για την ουσιαστική παρέμβαση.

Τον λόγο έχει ο κ. Ρουσόπουλος.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θα καθυστερήσω πολύ το Σώμα. Άλλωστε, για το μείζον θέμα -αναφέρομαι σε ανεξάρτητες αρχές- είχα την ευκαιρία να τοποθετηθώ προηγουμένως, που ήταν εδώ και ο Υπουργός Επικρατείας, απαντώντας σε κάποιες από τις επισημάνσεις του.

Θα ήθελα να πω μόνο ότι εγώ χαίρομαι που ακούω απ' όλες τις πτέρυγες το ζήτημα της λογοδοσίας των ανεξάρτητων αρχών. Με αφορμή αυτό, θέλω να επισημάνω ότι έχουμε στο παρελθόν θέματα, που υπερέβαλαν τη λογική. Για παράδειγμα, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 με απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα απαγορεύτηκε να καταγράφονται ή να παρακολουθούνται οι κινήσεις στους δρόμους από τις κάμερες, που είχαν τοποθετηθεί, για λόγους ασφαλείας στην υπόθεση των Ολυμπιακών Αγώνων, με αποτέλεσμα να έχουμε υποστεί ως ελληνικό δημόσιο τεράστια ζημία οικονομική, αλλά και βεβαίως, ζημία στην κοινωνία, γιατί η κοινωνική ασφάλεια θα μπορούσε σίγουρα να είχε βοηθηθεί απ' αυτού του είδους τα σύγχρονα μηχανήματα.

Υπάρχει ένα ζήτημα πάντοτε -δεν πρέπει να μπορούμε σε αυτή τη συζήτηση τώρα ούτε είναι ο κατάλληλος χώρος και χρόνος- για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και

ότι καταγράφονται συνολικά πια στον πλανήτη τα πάντα και από πολύ υψηλότερα από τις κάμερες εκείνες. Πάντως, αναρωτιέται κανείς: Λογοδότησαν ποτέ τα μέλη εκείνης της επιτροπής που κόστισαν κάποιες δεκάδες εκατομμύρια στο ελληνικό δημόσιο και προκάλεσαν προβλήματα στην ασφάλεια των πολιτών με την απόφασή τους;

Κλείνω λέγοντας κάτι, που είναι ιστορικό. Άκουσα πολλές φορές από πολλούς ομιλητές να λένε ότι οι ανεξάρτητες αρχές γεννήθηκαν στις αρχές του προηγούμενου αιώνα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτό είναι αληθές, βεβαίως, και δεν το αμφισβητεί κανένας. Ιστορικά, όμως, πρέπει να θυμόμαστε -καλό είναι να θυμόμαστε την ιστορία μας- ότι μία από τις αρχές -ο κ. Καμίνης που μίλησε νωρίτερα υπηρέτησε στην Αρχή Διαμεσολάβησης με τον Πολίτη, τον «ombudsman», όπως ξεκίνησε πριν από διακόσια χρόνια σε βόρεια ευρωπαϊκή χώρα- ξεκίνησε στην αρχαία Αθήνα. Ήταν η Αρχή του «εύθυνου», η οποία αναφέρεται και στην «Αθηναίων Πολιτεία» του Αριστοτέλη.

Ευχαριστώ πολύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Ευχαριστώ πολύ, κύριε Ρουσόπουλε.

Υπάρχουν δευτερομνητές από τους γενικούς και ειδικούς εισηγητές; Όχι.

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι.

Σας έχουν διανεμηθεί τα Πρακτικά της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος της 20^{ης} Σεπτεμβρίου, της 25^{ης} Σεπτεμβρίου και της 26^{ης} Σεπτεμβρίου. Ερωτάται η Επιτροπή αν τα επικυρώνει.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ (Πρόεδρος της Επιτροπής): Συνεπώς τα Πρακτικά της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος της 20^{ης} Σεπτεμβρίου, της 25^{ης} Σεπτεμβρίου και της 26^{ης} Σεπτεμβρίου επικυρώθηκαν.

Εδώ ολοκληρώνεται η συζήτηση επί της έκτης θεματικής ενότητας των αναθεωρητέων διατάξεων για τα άρθρα 96 και 101 Α. Να ευχαριστήσω για ακόμη μία φορά τις πολιτικές ομάδες, οι οποίες κατέθεσαν τα κείμενα που εισηγούνται προς αναθεώρηση.

Με τη συναίνεση της Επιτροπής λύεται η συνεδρίαση για αύριο Τετάρτη 23 Οκτωβρίου και ώρα 10.00' με αντικείμενο ημερήσιας διατάξεως τη συζήτηση επί της έβδομης θεματικής ενότητας των αναθεωρητέων διατάξεων, που είναι τα άρθρα 101, 102, 112, 113, 114, 115 και 119 του Συντάγματος. Ώρα λήξης: 16.10'

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ